

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2013 – 2014

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Barbora Kudrnová

**Systém krizového řízení a ochrana obyvatel ČR
při nevojenských krizových situacích a mimořádných
událostech**

Praha 2014

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Michaela Melicharová

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2013 – 2014

BACHELOR THESIS

Barbora Kudrnová

**The System of Crisis Management and Protection
of Population in the Czech Republic during
Non-military Crisis and during Emergencies**

Prague 2014

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Ing. Michaela Melicharová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 10. března 2014

Barbora Kudrnová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Ing. Michaele Melicharové za připomínky, konzultace a odborné vedení během zpracování této bakalářské práce.

Anotace

Práce se zabývá výstavbou systému krizového řízení a ochrany obyvatelstva České republiky. Analyzuje vývoj legislativy, úkoly a vzájemné vazby orgánů státní správy a územní samosprávy. Popisuje Integrovaný záchranný systém a jeho složky. Pozornost je věnována krizovému a havarijnímu plánování, které je nezbytné pro efektivní využití sil a prostředků při zvládnutí mimořádných událostí nebo krizových situací. Stěžejní linií je rozbor právní podstaty a postavení jednotlivých subjektů. Vytvořit spolehlivý a účinný systém, znamená založit jej na stabilním základu a reagovat na aktuální potřeby společnosti. To vyžaduje flexibilitu, vysokou odbornost i průběžné vzdělávání zainteresovaných osob, ale také informovanost samotných občanů. V této oblasti existují významné rezervy. Stejně tak můžeme diskutovat nepřesnosti v právních předpisech a jejich roztržitost, nadbytek plánů, nedostatečnou kontrolu a vymahatelnost stanovených povinností. Součástí práce je komparace s obdobnými systémy vybraných evropských zemí.

Klíčové pojmy

Havarijní plánování, Integrovaný záchranný systém, krizové plánování, krizové řízení, krizová situace, krizové stavy, mimořádná událost, ochrana obyvatel, veřejná správa.

Annotation

The work deals with the construction of crisis management and with the protection of the population in the Czech Republic. It analyses the development of legislation, tasks and interactions of state government and local government. It describes an integrated rescue system and its individual components. Attention is given to crisis and emergency planning, which is essential for effective use of manpower and resources in the management of emergencies or in crisis situations. The central line is the analysis of the legal basis and status of each subject. To create the system reliable and efficient means to establish it on a firm basis and to respond to the current needs of society. It requires flexibility, high level of expertise and ongoing education of stakeholders, but also citizens' knowledge. There are significant reserves in this area. Likewise, we can discuss inaccuracies in laws and their fragmentation, excess plans, lack of control and enforcement obligations. The final part of the thesis is a comparison with similar systems in some European countries.

Key words

Crisis Management, Crisis Planning, Crisis Situations, Emergency Planning, Extraordinary Event, Integrated Rescue System, Protection of the Population, Public Administration, States of Emergency.

OBSAH

Úvod.....	8
REŠERŠE LITERÁRNÍCH ZDROJŮ	10
1 Vybrané pojmy z krizového řízení.....	11
1.1 ZÁKLADNÍ POJMY.....	11
1.2 HOSPODÁŘSKÁ OPATŘENÍ PRO KRIZOVÉ STAVY.....	15
2 Vývoj bezpečnostní a krizové legislativy.....	18
3 Orgány krizového řízení – působnost a úkoly.....	22
3.1 VLÁDA.....	22
3.2 MINISTERSTVA A JINÉ SPRÁVNÍ ÚŘADY	23
3.3 ORGÁNY KRAJE A DALŠÍ ORGÁNY S PŮSOBNOSTÍ NA ÚZEMÍ KRAJE.....	25
3.4 ORGÁNY OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ A ORGÁNY OBCE	27
3.5 OSTATNÍ ORGÁNY S ÚZEMNÍ PŮSOBNOSTÍ.....	28
4 Krizové a havarijní plánování	30
4.1 HAVARIJNÍ PLÁNOVÁNÍ	30
4.2 KRIZOVÉ PLÁNOVÁNÍ	32
5 Integrovaný záchranný systém	36
5.1 VZNIK A ÚKOLY.....	36
5.2 SLOŽKY IZS	37
5.2.1 ZÁKLADNÍ SLOŽKY, JEJICH ORGANIZACE A ÚKOLY.....	38
5.2.2 OSTATNÍ SLOŽKY IZS	43
5.3 ŘÍZENÍ ZÁCHRANNÝCH A LIKVIDAČNÍCH PRACÍ	47
5.3.1. ÚROVNĚ KOORDINACE SLOŽEK PŘI SPOLEČNÉM ZÁSAHU	47
5.4 DOKUMENTACE IZS	50
6 Způsoby ochrany obyvatel v zahraničí.....	53
6.1. ZABEZPEČENÍ OCHRANY V NĚKTERÝCH EVROPSKÝCH ZEMÍCH	53
6.2 SOUHRNNÉ SROVNÁNÍ.....	62
Závěr	66
Seznam použitých zdrojů	70
Seznam zkratk	75

Úvod

Téma bakalářské práce bylo zvoleno v návaznosti na předchozí studijní obor, kdy mě spolu s vývojem krizového řízení zaujala problematika související legislativy a její praktická aplikace. Jedná se o součást bezpečnostního systému s bezprostředním vlivem na občany České republiky (ČR). Jako zaměstnanec Městské policie hl. m. Prahy, považuji studium potřebných podkladů za významné rozšíření znalostí využitelné nejen při výkonu povolání, ale také pro vlastní „občanskou gramotnost“. Každého občan by měl dbát o svoji bezpečnost, a proto je vhodné znát: co může ohrozit; jak nebezpečí předcházet; způsoby ochrany; kde hledat pomoc; jaké jsou povinnosti veřejné správy, právnických i fyzických osob.

Krizové řízení v oblasti bezpečnosti¹ je v určitém rozsahu součástí našeho každodenního života, tato běžná činnost však nedisponuje odborným pojmenováním, obecně jde o záchranu. V případech rozsáhlých a závažných ohrožení – krizí – je snaha dosáhnout totožného cíle, s využitím stejných subjekty, ale za použití jiných nástrojů. V ČR (ale i některých jiných zemích) kromě civilní ochrany/obrany existuje termín „ochrana obyvatel“. Sledují jednotný zájem, z hlediska provedení či právního vymezení mezi nimi lze najít odchylky. Ochrana obyvatelstva vykonává plně stát, případně ji přenáší na nižší úroveň veřejné správy, a to na všech stupních závažnosti. Jedná se o nadřazený pojem pro záchranné systémy, zatímco civilní ochrana představuje speciální opatření, umožněná a koordinovaná státem, v důsledku prováděná samotnými občany v případech nouze a za účelem přežití. Celý systém krizového řízení je poměrně komplikovaný z hlediska legislativní úpravy a může být nesnadné jej správně pochopit. V širším pojetí do něj náleží také všeobecná informovanost, vzdělávání zainteresovaných osob, nové technologie i ekonomické zajištění.

Vzhledem k rozsahu se práce nezabývá finančními aspekty a informační podporou, tato témata jsou sama o sobě vhodnými náměty odborných prací. Rovněž se nevěnuje řešení událostí vojenského charakteru, tzn., že jejím cílem není rozbor obranné politiky státu, branných zákonů, struktury Armády ČR, atd. Naše současné bezpečnostní prostředí není reálně ohroženo vnějším ozbrojeným konfliktem, jako tomu bylo v období studené války. Pravděpodobnějším jevem, s nímž může být občan

¹ Pojem je běžně používán i v dalších oborech lidské činnosti - v ekonomice, řízení podniků, energetice atd. Postupy a nástroje jsou v podstatě totožné. Cílem řízení rizika je jeho identifikace, analýza, předcházení, minimalizace ztráty, a také – zde se odklání od veřejné správy – maximalizovat zisky.

ČR konfrontován, jsou nevojenské krizové situace a mimořádné události, které rozlišujeme na přírodní (naturogenní) a způsobené činností člověka (antropogenní), tyto dále podle vzájemného vztahu s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem. Pokud s ním souvisí, nazýváme je sociogenní – zahrnují například regionální konflikty, závažnou kriminalitu či působení extremistických sil. V opačných případech se jedná o události technogenní, kam řadíme provozní havárie spojené s požáry, výbuchy, úniky nebezpečných látek nebo vážné dopravní nehody. Organizace řešení těchto typů událostí a dopadů přírodních pohrom je hlavním předmětem předkládané práce. Specifické jsou mimořádné situace, k nimž by mohlo dojít v souvislosti s teroristickým útokem. Představují široké spektrum možných následků, od požáru až po rozsáhlé ohrožení CBRN², v krajním případě by proto bylo nutné přistoupit k plnění úkolů civilní ochrany. Různé nebezpečné situace vyžadující rozdílné postupy, které se však v určitých okamžicích prolínají, i to je důvodem pro jasné stanovení pravidel. Jedná se zejména o působení složek Integrovaného záchranného systému (IZS), které se na ochraně obyvatel podílí na všech úrovních, od každodenních negativních událostí, přes nouzové situace, rozsáhlé katastrofy až po ozbrojené konflikty.

Ochrana zdraví a životů obyvatel, životního prostředí, ale i majetku, protože ten představuje potenciál k zajištění bezpečí a prostředek k dalšímu rozvoji společnosti³, je stěžejním zájmem státu, a také jeho povinností. V závislosti na zvyšování počtu obyvatel, jakož i na kulturní a technické vyspělosti lidstva, vznikaly specializované skupiny, jejichž cílem bylo tuto bezpečnost zajistit a udržet. Později také rizika rozeznat, pochopit, eliminovat. Ačkoli jednotlivé složky a jejich spolupráce existovaly v různých podobách již dříve, což bylo dáno zejména odborností a zkušenostmi, komplexní využití a koordinace jsou záležitostí několika desetiletí (v ČR ještě o něco méně). Proto je nutné věnovat této oblasti adekvátní pozornost, a to průběžně, nikoli jen v náhlé emocionální reakci na aktuální pohromu. Typickým příkladem u nás jsou rozsáhlejší povodně.

Cíle práce, v mezích daného rozsahu, jsou následující:

- analyzovat systém krizového řízení, resp. ochrany obyvatelstva v ČR, jeho právní základ a kompetentní orgány,
- srovnat jej s obdobnými systémy vybraných států

² z angl. Chemical, biological, radiological and nuclear = chemické, biologické, radiologické a jaderné ..., zkratka označuje látky, materiály či zbraně, ale také celý obor, př. CBRN situace, CBRN obrana, atd. Dnes již obecně známý a užívaný pojem byl zakotven také ve strategických dokumentech EU (2009, Akční plán EU pro boj s CBRN terorismem) či NATO (2010, taktická publikace ATP-45 D)

³ PROCHÁZKOVÁ, D. *Bezpečnost a krizové řízení*. Vydání 1. Praha: Police history, 2006. ISBN 80-86477-35-5., str. 13.

- charakterizovat a odlišit krizové a havarijní plánování,
- popsat konstrukci Integrovaného záchranného systému ČR,

tak, aby z výsledného textu bylo možné získat ucelené informace o daném výseku problematiky; nabídnout diskusi skutečností považovaných za nedostatečné nebo nepřehledné. Obsah by měl být přiměřeně srozumitelný také laikovi. Domnívám se totiž, že zanedbáváním vzdělávání v bezpečnostní oblasti, a to nejen zrušením branné výchovy, která nebyla dodnes adekvátně nahrazena, veřejnost nemá dostatečné povědomí o možnostech vlastní ochrany, právech a povinnostech anebo jak se chovat v případě nouze. Tento stav se pak negativně projevuje v konkrétních, nejméně vhodných situacích – nezájmem, panikou, neznalostí první pomoci, podceňováním a nerespektováním pokynů. Jako příklad uvádím opět povodně, a to v červnu 2013, kdy v přímé souvislosti s neopatrností a nekázní zemřelo několik lidí.

Rešerše literárních zdrojů

Množství podkladů obsahují právní normy, avšak vzhledem k roztržitosti je nutné vyhledávat i základní souvislosti. Aktivním příspěvatelem je Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, včetně jeho podřízené součásti, Institutu ochrany obyvatel Lázně Bohdaneč. Byly vydány výukové materiály, metodiky a moduly popisující jednotlivé oblasti krizového řízení, z nichž některé jsou příliš obsáhlé a ztrácí se kontinuita (Modul C), jiné jsou naopak jednostranně zaměřené (Modul G). Dostupnou literaturu lze charakterizovat obdobně. Výjimky můžeme najít v publikacích určených pro vysokoškolské studium (Víšek J., Procházková D., Linhart P.). Přiměřeně obsáhlý materiál, využitelný např. pro podporu samosprávy, která by měla zajišťovat praktická provedení opatření, ačkoli nemusí vždy a okamžitě disponovat potřebnou odborností (volby, personální obměny, upřednostňování „politiky“), je spíše výjimkou. Nezřídka obsahuje zastaralé informace, nerefluktující změnu legislativy. Kdykoli je v této práci použit právní předpis, pak samozřejmě vždy v platném znění, tzn. ve znění pozdějších předpisů, ačkoli to dále již nemusí být v textu výslovně uvedeno. Použité internetové zdroje jsou výhradně oficiální weby orgánů veřejné správy, našich i zahraničních organizací a sdružení a také elektronické sbírky zákonů – česká a slovenská, výjimkou mohou být webové stránky, které posloužily jako zdroje obrázků jsou však obdobné povahy.

1 VYBRANÉ POJMY Z KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ

1.1 Základní pojmy

Vzhledem k tomu, že média, včetně veřejnoprávních, ale i někteří pracovníci orgánů veřejné správy opakovaně nepřesně či chybně používají odbornou terminologii, jsou zde definovány základní pojmy dle příslušných právních předpisů. Nutno upřesnit, že takový výklad nemá univerzální platnost, ale vztahuje se právě k oblasti, kterou daný zákon upravuje. Pro snadnější pochopení je význam doplněn s využitím dalších zdrojů. Samostatná podkapitola je věnována hospodářským opatřením pro krizové stavy, neboť tato důležitá součást systému, s výrazným a přímým dopadem na fyzické i právnické osoby, bývá někdy opomíjena a v dalším textu rozpracována není.

Krizové řízení (KŘ)⁴ je souhrn řídicích činností orgánů KŘ zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik, na plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností souvisejících s přípravou na krizové situace a jejich řešením nebo ochranou kritické infrastruktury. Jedná se součást řízení státu, organizace anebo jiné instituce, která má zájem se dále rozvíjet, neboť jeho cílem je krizím předcházet, připravit se na ně, zvládat je, a také zajistit obnovu. KŘ proto můžeme označit jako nástroj pro zajištění trvale udržitelného rozvoje organizace, společnosti nebo území, který má následující fáze:

1. prevenci: technická opatření, varovné systémy, strategie, legislativa
2. připravenost: výcvik zasahujících složek, zpracování scénářů, vzdělávání
3. odezvu: samotné zvládání nouzové situace, zásada adekvátnosti
4. obnovu: návrat do přijatelného stavu, nastartování rozvoje, přiměřenost nákladů

Kritická infrastruktura (KI) je jednotlivý prvek nebo systém prvků (stavby, zařízení, veřejná infrastruktura), jejichž funkční narušení by mělo závažný dopad na bezpečnost státu, zabezpečení základních potřeb obyvatelstva, zdraví nebo ekonomiku státu. Je určována odvětvovými (energetika, doprava, telekomunikace atp.) a průřezovými kritérii (konkrétní dopady – počet mrtvých, raněných, rozsah škod). Jejich provozovatelé jsou vázáni specifickými povinnostmi.

Mimořádná událost (MU)⁵ je škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie ohrožující život, zdraví, majetek nebo životní

⁴ § 2 písm. a) + g) zákona č. 240/200 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).

⁵ § 2 písm. b) zákona č. 239/2000 Sb., o Integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o IZS).

prostředí a vyžaduje záchranné a likvidační práce (ZaLP), tj. činnosti k odvracení nebo omezení vlivu bezprostředního působení rizika, resp. vedoucí k odstranění následků.

Krizová situace (KS) může být uceleně definována jako „nepředvídatelný či obtížně předvídatelný průběh skutečností po narušení rovnovážných stavů přírodních, technických, technologických, ekologických, ekonomických a společenských systémů, v jejichž důsledku dochází k ohrožení životů, zdraví, majetku občanů, životního prostředí, veřejného pořádku, vnitřní nebo vnější bezpečnosti státu, a na zvládnání či řešení těchto problémů nestačí běžné kompetence a zdroje“⁶. Legislativa je poněkud komplikovanější a lze říci, že KS je zde vymezena dvěma způsoby:

1. výslovně - jako „mimořádná událost podle zákona o IZS, narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při němž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu“, souhrnně označené pojmem **Krizové stavy**.⁷

2. analogicky - kdy Ústavní zákon vyjmenovává situace a zájmy, pro jejichž ochranu je možné krizové stavy vyhlásit: „Je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost, územní celistvost, demokratické základy ČR nebo ve značném rozsahu vnitřní pořádek a bezpečnost, životy a zdraví, majetkové hodnoty nebo životní prostředí anebo je-li třeba plnit mezinárodní závazky o společné obraně, může se vyhlásit podle intenzity, územního rozsahu a charakteru situace nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav.“⁸ První dva stavy jsou zde dále vymezeny podrobně. Poslední jmenovaný je upraven Ústavou ČR a je možné jej vyhlásit jen v případě vnějšího vojenského ohrožení (použijí se krizová opatření uvedená v tzv. branných zákonech). A konečně pravidla týkající se stavu nebezpečí jsou obsahem krizového zákona (§ 3). Pouze stav ohrožení státu je možné vyhlásit v případě vojenských i nevojenských situací, jak vyplývá z citovaných zákonů. (viz příloha A)

Toto zařazení do několika předpisů je pravděpodobně důvodem pro nepřesné pochopení tématu krizové stavy. Názorným příkladem je velmi častý omyl, kdy se nouzový stav zaměňuje se stavem nouze stanoveným pro energetická odvětví. Dochází rovněž k mísení pojmů stav a situace. V této terminologické ekvilibristice zaniká fakt, že vyhlášením krizových stavů nastává zcela jiný stav právní, kdy vybraná legislativa dočasně neplatí a orgány veřejné správy, bezpečnostní a záchranné složky vykonávají své pravomoci v „krizovém režimu“, a proto přijímaná opatření, jakkoli se mohou zdát obyvatelstvu omezující, jsou plně v mezích zákonných předpisů.

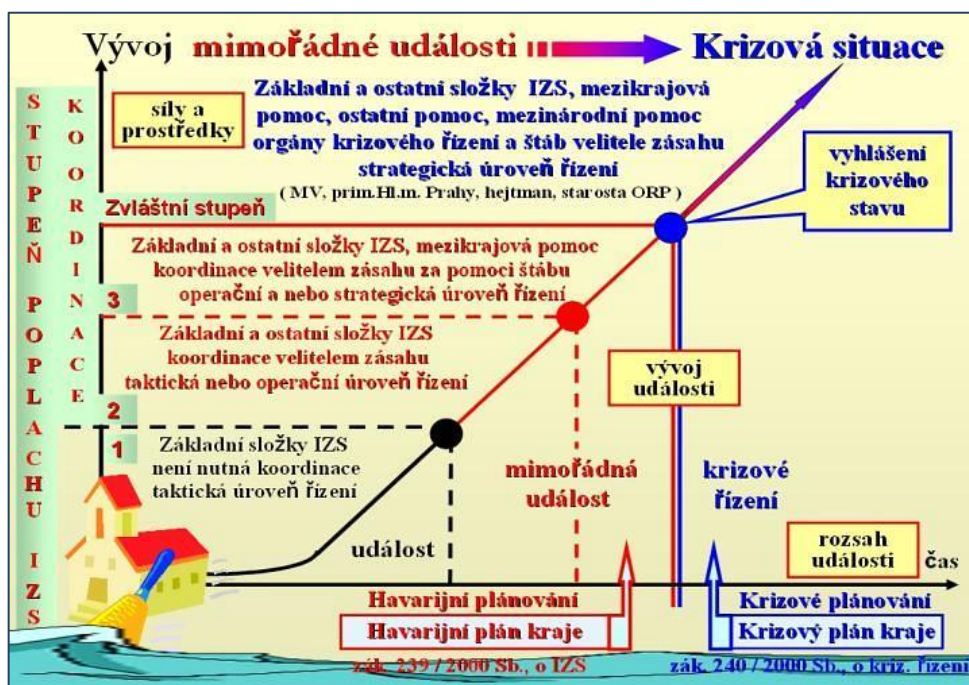
⁶ ANTUŠÁK, E., KOPECKÝ, Z.: *Úvod do teorie krizového managementu. I.* Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta podnikohospodářská, Katedra managementu, Sekce krizového managementu. 2. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2003. ISBN 80-245-0548-7.

⁷ § 2 písm. b) zákona č. 240/200 Sb., (Krizový zákon).

⁸ Čl. 2 odst. 1 Ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR.

Souvislost pojmů MU a KS: narušením stability systému vzniká nestandardní situace. K jejímu řešení postačují existující síly a prostředky, ale již je třeba přijmout nestandardní opatření ke zvýšení pohotovosti. Pokud v důsledku zesilujících trendů MU již ani tato opatření nejsou dostačující, disponibilní síly a prostředky nejsou schopny situaci zvládnout, došlo k překročení pomyslné hranice stability, tzn., že hrozí dlouhodobá degradace nebo zánik systému, vzniká krizová situace a je třeba přijímat krizová opatření, která za běžného stavu použít nelze. Pravidlo: Každému krizovému stavu předcházela mimořádná událost, ale ne každá mimořádná událost musí vést ke vzniku krizového stavu.⁹

Obrázek 1: Souvislost pojmů MU a KS, havarijní a krizové plánování, zákon o IZS a krizový zákon

Zdroj: <http://www.hzscr.cz/clanek/menu-krizove-řízení-a-cnp-krizove-a-havarijní-planování-krizove-a-havarijní-planování.aspx>

Orgány krizového řízení jsou uvedeny v Hlavě II krizového zákona a rozumíme jimi orgány státní správy a územní samosprávy, které ve prospěch svého zřizovatele zajišťují připravenost na krizové situace nesouvisející s vnějším napadením a zároveň tyto situace řeší: vláda, ministerstva a jiné ústřední správní úřady, orgány kraje, orgány obcí, a ostatní orgány s územní působností - př. bezpečnostní rady a krizové štáby.

⁹ CHALOUPKA, P. ŘÍHA, M. *Krizové řízení a ochrana obyvatelstva: učební texty pro výuku ve VOŠ oboru Prevence kriminality*. Vyd. 1. Praha: Námořní akademie České republiky, 2009. 129 s. ISBN 978-80-87103-18-0.

Integrovaný záchranný systém (IZS) je koordinovaný postup jeho jednotlivých složek při přípravě na mimořádné události a při provádění ZaLP. Základními složkami IZS jsou: Hasičský záchranný sbor ČR (HZS), jednotky požární ochrany (JPO) zařazené do plošného pokrytí kraje; poskytovatelé zdravotnických služeb; Policie České republiky (PČR). Ostatními složkami IZS jsou: vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil; ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory; ostatní záchranné sbory; havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany, neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k ZaLP. Poskytují plánovanou pomoc na vyžádání. Za určitých podmínek se ostatními složkami stávají také poskytovatelé akutní lůžkové péče, kteří mají zřízen urgentní příjem.¹⁰ (více v kapitole 5)

Ochrana obyvatel je plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování (informace občanům – tj. varovný signál), vyrozumění (informace orgánům krizového řízení), evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života zdraví a majetku.¹¹ Přičemž pojem civilní ochrana, resp. obrana, je zakotven v dokumentech mezinárodního humanitárního práva, jimiž je ČR vázána.

Dodatkový protokol I k Ženevským protokolům

Článek 61 :

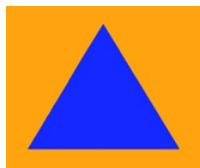
„Civilní obrana“ je plnění některých nebo všech níže uvedených humanitárních úkolů, jejichž cílem je chránit civilní obyvatelstvo před nebezpečím, pomoci mu odstranit bezprostřední účinky nepřátelských akcí nebo pohrom a také vytvořit nezbytné podmínky pro jeho přežití. Těmito úkoly jsou: hlásné služby; evakuace; organizování a poskytování úkrytů; zatemňování; záchranné práce; zdravotnické služby včetně první pomoci a také náboženská pomoc; boj s požáry; zjišťování a označování nebezpečných oblastí; dekontaminace a podobná ochranná opatření; poskytování nouzového ubytování a zásobování; okamžitá pomoc při obnově a udržování pořádku v postižených oblastech; okamžitá oprava nezbytných veřejných zařízení; bezodkladné pohřební služby; pomoc při ochraně předmětů nezbytných k přežití; doplňující činnost nezbytná k splnění výše uvedených úkolů, včetně plánování a organizování, ale neomezující se pouze na tuto činnost.¹²

¹⁰ § 2 písm. b) a § 4 odst. 1) 2) 3) zákona č. 239/2000 Sb., o IZS.

¹¹ § 2 písm. e) zákona č. 239/2000 Sb., o IZS.

¹² ČESKO. Sdělení č. 168/1991 Sb., federálního MZV o vázanosti ČSFR Dodatkovými protokoly I a II k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů a konfliktů nemajících mezinárodní charakter, přijatých v Ženevě dne 8. června 1977. [online] In Sběrka zákonů ČR, ročník 1991, částka 35. [citováno 2014-01-21]. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-168..>

Obrázek 2: Znak civilní obrany (podoba a užívání v čl. 66 bod 4, Dodatkového protokolu I)

Zdroj: <http://krizove-rizeni.praha22.cz/ochrana-obyvatelstva-uvod.html>

Havarijní plánování je soubor činností, postupů a vazeb uskutečňovaných ministerstvy a jinými ústředními správními úřady, krajskými a obecními úřady, a také dalšími právníckými nebo podnikajícími fyzickými osobami na vymezeném území k plánování opatření při provádění ZaLP během MU, a to vždy s použitím stávajících sil a prostředků s cílem: a) analyzovat existující rizika a zvýšit povědomí o rizicích na daném území; b) minimalizovat škodlivé účinky MU na životy a zdraví osob, životní prostředí, hospodářská zvířata a majetkové a kulturní hodnoty; c) stanovit opatření k odvrácení nebo omezení účinků MU a způsob odstranění následků.

Krizové plánování je soubor opatření prováděných totožnými orgány. Navíc jsou v § 28 odst. 2 krizového zákona vyjmenovány další instituce zpracovávající vlastní krizové plány (např. Kancelář Prezidenta ČR, Bezpečnostní informační služba). Obsahem krizových plánů jsou alternativní řešení událostí vedoucích k vyhlášení krizových stavů, zpravidla nestandardními postupy. Jádrem je rozhodovací proces opírající se o kritéria nejmenších ztrát na životech, majetku, a životním prostředí. Využívá data a informace havarijních plánů, plánů dílčích opatření, plánů územního rozvoje, monitoringu, historických zkušeností z podobných situací apod.

1.2 Hospodářská opatření pro krizové stavy¹³

(HOPKS) jsou součástí hospodářské politiky státu, jako mimořádný nástroj vlády pro případné usměrňování a regulaci hospodářství s cílem překonat krizovou situaci za pomoci zákonem vymezených a předem plánovaných opatření, kdy fungování běžných mechanismů není dostatečně účinné.

¹³ Podkapitola zpracována podle webu Správy státních hmotných rezerv. [online] [citováno 2014-01-06]. Dostupné z: http://www.sshr.cz/cinnosti/stranky/opatreni_krizove_stavy.aspx a podle zmíněných zákonů: [online] [citováno 2014-01-06] a) Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů. In Sběrka zákonů ČR, ročník 2000, částka 73. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-241> ISSN 1211-1244 b) Zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv. In Sběrka zákonů ČR, ročník 1993, částka 27. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-97> ISSN 1211-1244.

Zákon stanoví¹⁴, že HOPKS jsou organizační, materiální nebo finanční opatření, přijímaná správním úřadem v krizových stavech pro zabezpečení nezbytné dodávky výrobků, prací a služeb, bez níž nelze zajistit překonání těchto stavů. Jsou přijímána po jejich vyhlášení a určena: a) k uspokojení základních potřeb osob na území ČR umožňující přežití bez těžké újmy na zdraví; b) pro podporu činnosti ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranných sborů, havarijních služeb a zdravotnické záchranné služby; c) pro podporu výkonu státní správy. Je nutné odlišit pojem hospodářská mobilizace, tj. obdobné postupy, jimiž je však zabezpečována mobilizační dodávka používaná pouze pro podporu ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů po vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Systém HOPKS zahrnuje:

- Systém nouzového hospodářství (Nezbytná dodávka pro civilní obyvatelstvo, složky IZS a podporu státní správy, jejím hlavním zdrojem jsou věcné prostředky a služby ve vlastnictví podnikatelů.)
- Systém hospodářské mobilizace (Mobilizační dodávky pro podporu ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů za stavu ohrožení státu a válečného stavu; v současnosti se nejedná o vlastní výrobu hotových zdrojů, ale o opatření pro přípravu takové výroby, včetně plánování lhůt a objemů.)
- Použití státních hmotných rezerv (Zahrnují: *hmotné rezervy*, tj. rezervy státu v oblasti pohonných hmot, strategických materiálů a potravin; *mobilizační rezervy* pro zajištění mobilizačních dodávek; *pohotovostní zásoby*, tj. vybrané materiály a výrobky pro zajištění nezbytných dodávek, které nelze zajistit obvyklým způsobem, např. běžně dostupné jsou pouze v zahraničí; *zásoby pro humanitární pomoc*, tj. vybrané materiály a výrobky určené k bezplatnému poskytnutí fyzické osobě vážně materiálně postižené)
- Regulační opatření (Jedná se o krajní opatření směřující ke snížení nebo usměrnění spotřeby nedostatkových surovin, výrobků a služeb, které jsou v důsledku krizové situace nedostupné obyvatelům postiženého území.)
- Výstavbu a údržbu infrastruktury (sloužící k zajištění péče o SHR, př. sklady)

Ústředním orgánem státní správy v dané oblasti je Správa státních hmotných rezerv (SSHR). Její činnost a organizaci upravuje Statut SSHR schválený usnesením vlády č. 1293 (3. 12. 2001). Dále zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti SSHR, který vymezuje hmotné rezervy státu, jejich rozdělení, určení, podmínky pořizování

¹⁴ § 2 odst. 1 písm. a) + § 3 odst. 1 zákona č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů.

i poskytování. Stanovuje sankce za neoprávněné užití tohoto státního majetku. SSHR zabezpečuje veškeré činnosti týkající se SHR, např. financování, skladování, kontrolu, a podle požadavků krizových plánů také jejich pořizování. Na základě podnětu MV přebírá majetek, který je součástí zahraniční humanitární pomoci a hospodaří s ním. Vydává ve své působnosti vyhlášky: č. 498/2000 Sb., o plánování a provádění HOPKS; č. 452/2002 Sb., prováděcí zákon č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy (...). Zpracovává „Metodiky činnosti při plánování a zajišťování HOPKS“ doporučující orgánům KŘ na všech úrovních postupy pro plánování nezbytných dodávek; orgánům územní samosprávy postupy pro vyžadování věcných zdrojů a pro realizaci regulačních opatření; stanovují rovněž úlohu a postupy poskytovatelů dodávek.

Zákon č. 241/2000 Sb., o HOPKS napravil předchozí legislativní nedostatek. Problematika byla do té doby řešena z pohledu případného válečného konfliktu, to již neodpovídalo reálným potřebám ČR. Deficit se projevil také ve spolupráci s příslušnými orgány NATO v oblasti civilního nouzového plánování. Přijatý zákon přinesl změnu v oddělení postupů pro civilní a vojenskou sféru. Stanovil nové, hospodárnější uspořádání. Původní přístup založený na pořizování prostředků do vlastnictví státu, nahradil systém umožňující využít již vytvořené zdroje, zpravidla ze soukromého sektoru. Stát organizuje jejich účelné využití. V případě hospodářské mobilizace potřebný materiál nadále pořizuje. Nová právní úprava byla nezbytná pro zachování podstaty „právního státu“, protože omezení práv a svobod, k nimž může při řešení krizových situací dojít, jsou možná výhradně na základě zákona.

Obrázek 3: Zásahové vozidlo k odstranění ekologických havárií TATRA 815 8x8 VVN

Zdroj: <http://www.enviweb.cz/clanek/havarie/97476/zasahove-vozidlo-k-odstraneni-ekologickych-havarii-tatra-815-8x8-vvn>

2 VÝVOJ BEZPEČNOSTNÍ A KRIZOVÉ LEGISLATIVY

Jak bylo řečeno v úvodu, krizová legislativa známá v dnešním pojetí, je relativně nový pojem. Dřívější přístupy se týkaly ochrany společnosti před vojenským napadením. To odpovídá vývoji lidstva v souvislosti s kulturní vyspělostí, vždyť ještě v nedávné historii bylo na přírodní pohromy nahlíženo jako na nevyhnutelné události způsobené vyšší mocí a lidská společenství bránila pouze svoje území a majetek. Teprve později se připojila ochrana života a zdraví člověka a nakonec i jeho práv. Komplexnější řešení otázek bezpečnosti se stalo záležitostí především 20. století, kdy podstatnými mezníky byly obě světové války a následné politické uspořádání světa.

Organizace ochrany obyvatel v ČR – historický exkurz

V roce 1929 vzniklo z podnětu Ministerstva národní obrany a za přispění Československého červeného kříže (ČČK) Ústředí obrany obyvatelstva a jeho místní výbory. Jednalo se o pomocnou složku vojenského letectva. Organizace neměla členskou základnu, ale pouze orgány pro koordinaci dobrovolné činnosti členů ČČK, hasičů, případně tělovýchovných organizací a skautských oddílů. Aktivisté pomáhali v průběhu vojenských cvičení provádět např. zatemňování, protiletectvé pozorování, plnili pořádkové úkoly atp. Některé výbory pořádaly přednášky a kurzy na téma protiletectvé ochrany. V roce 1935 bylo v ČR asi 300 těchto místních výborů. Za základ státem organizované ochrany obyvatel je považováno přijetí zákona č. 82 z 11. dubna 1935, o ochraně a obraně proti leteckým útokům, kterým byla ustanovena organizace Civilní protiletectvé ochrany (CPO). Zákon převedl úkoly plněné soukromými organizacemi, včetně místních výborů obrany obyvatelstva, na orgány státní správy a stanovil i další úkoly, které nebylo možné realizovat na bázi dobrovolnosti. Řízením pověřil Ministerstvo vnitra. Podle jeho prováděcích předpisů byly k realizaci tohoto zákona v obcích a městech zřízeny poradní sbory CPO. K základním úkolům patřilo zřízení dostatečného množství úkrytů a zabezpečení obyvatelstva plynovými maskami. Zákon byl doplněn v roce 1938, v přímé reakci na ohrožení Německem. De facto přestal platit vznikem Protektorátu Čechy a Morava a Slovenské republiky. Organizace, ale také např. Červený kříž a požární jednotky, byla podřízena protektorátní policii a později říšským složkám. V poválečném období došlo překvapivě k minimalizaci ochranných opatření a zařízení i materiál protiletectvé ochrany byl organizovaně likvidován. Tento trend ustal až po únoru 1948, kdy se změnil také princip budování civilní obrany, přešlo se na centralistické pojetí pod přímým vlivem Sovětského svazu.

Bylo přijato Vládní usnesení o civilní obraně ze dne 13. července 1951, včetně přílohy: Nařízení o základních úkolech a povinnostech v civilní obraně na území republiky Československé. Nově vzniklá Civilní obrana byla tvořena převážně vojenskou částí, do nevojenské spadaly hospodářské složky. Znovu probíhalo budování úkrytů a plošné zabezpečování obyvatelstva prostředky individuální protichemické ochrany. Vzhledem k vývoji zbrojení se později stala podstatnou obrana před účinky zbraní hromadného ničení. Zmíněné Nařízení bylo proto dne 15. ledna 1958 nahrazeno novým Usnesením vlády, č. 49. Tři roky nato byl přijat nový zákon souvislosti se změnou názvu státu i jeho administrativního uspořádání, č. 40 ze dne 18. dubna 1961, o obraně Československé socialistické republiky, obsahující také ustanovení z oblasti civilní obrany. Zrušil dosud platné předválečné zákony i uvedená vládní usnesení. V roce 1976 přešla civilní obrana z působnosti Ministerstva vnitra na Ministerstvo obrany. Přibližně od poloviny 80. let se začalo uvažovat o roli civilní obrany v dobách míru anebo při likvidaci přírodních či antropogenních pohrom, chyběl však legislativní dokument, který by umožnil tuto činnost provádět.

Zásadní politické změny v 90. letech minulého století přinesly nové přístupy v oblasti ochrany obyvatel. Byla zahájena přeměna civilní obrany na účinný systém korespondující s obdobnými systémy rozvinutých zemí. K tomu bylo dne 17. března 1993 přijato Usnesení vlády č. 126 - Opatření civilní ochrany ČR deklarující skutečnost, že do doby přijetí příslušných předpisů bude civilní ochrana prováděna v souladu s čl. 61 Dodatkového protokolu I. k Ženevským úmluvám z roku 1949 (ČSSR podepsala 6. 12. 1978; pro ČSFR vstoupily v platnost 14. 8. 1990; vyhlášeny ve Sbírce zákonů Sdělením federálního MZV č. 168/1991 Sb.)¹⁵. Pojem civilní ochrana (CO) byl již dříve zaveden přijetím zákona č. 21/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, konkrétně v § 16 odst. 1 písm. c) upravujícím povinnost Ministerstva obrany ve věcech civilní ochrany. S koncem roku 1993 byly zrušeny okresní štáby CO, nově vzniklá struktura již nezahrnovala vojáky z povolání, což mělo za následek snížení nákladů a zcivilnění státní správy v této oblasti. Současně se začala zvažovat nutná spolupráce záchranných subjektů. Existovaly sice předpisy na jednotlivých úsecích ochrany před následky konkrétních pohrom, např. zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, avšak pouze izolovaně. Oblast záchranářství nebyla řešena v souvislostech. V letech 1991 až 1992 byly zvažovány dva přístupy k tvorbě zásad integrace záchranných systémů.

¹⁵ JUKL, M. *Ženevské úmluvy a dodatkové protokoly (stručný přehled)*. Český červený kříž, Praha 2005. 2. vydání. ISBN 80-254-1792-1.

Varianta podporovaná orgány tehdejší Civilní obrany předpokládající, že administrativními centry systému by byly její vojenské štáby. Velká časová prodleva uvedení do pohotovosti a nízká dostupnost ochranné infrastruktury z hlediska řešení každodenních událostí činily tento systém nevhodným pro danou potřebu, proto byl upřednostněn druhý přístup, založený na součinnosti tří základních složek: hasičů, zdravotnických záchranářů a policie. Prakticky tato spolupráce, jako nezbytný prvek pro zdárné zvládnutí zásahu, již existovala. Nebyla však právně definována, a proto nebylo jasné, jaké jsou vzájemné vztahy složek, kdo odpovídá za výsledek. Postačilo vytvořit právní rámec a realizovat potřebné kompetence v praxi. Rozhodující složkou měli být hasiči, jako nejvíce univerzální záchranáři, navíc se širokou základnou, protože prakticky v každé obci působila jednotka dobrovolných hasičů.¹⁶

Přijetí příslušné legislativy bylo odsunuto s ohledem na vnitropolitickou situaci v bývalém Československu, kdy docházelo k dělení federace. Prvním dokumentem se tak stalo Usnesení vlády ČR č. 246/1993 ze dne 19. 5. 1993 k návrhu zásad Integrovaného záchranného systému. Byly sice stanoveny hlavní zásady a vysvětleny výchozí body jejich tvorby, jednalo se však o teorii, prakticky k žádné změně nedošlo. Do právního řádu ČR se IZS dostává částečně až zákonem č. 254/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o okresních úřadech. Těmto správním úřadům je zde stanoveno zabezpečit koordinaci příslušných složek a orgánů v případě mimořádných událostí, živelních pohrom, havárií atd., ale chybí již způsob tohoto provedení. IZS tak na „svůj“ předpis stále ještě čeká. Legislativní nedostatek se naplno projevil během řešení následků povodní v roce 1997 (a opakovaně v r. 1998), kdy se ukázala nutnost koordinace provádění záchranných prací, zejména nasazování sil a prostředků IZS, která bude mít řádnou právní podporu. Již dříve stanovené zásady IZS byly uplatněny při tvorbě zákona č. 239/2000 Sb., o Integrovaném záchranném systému.

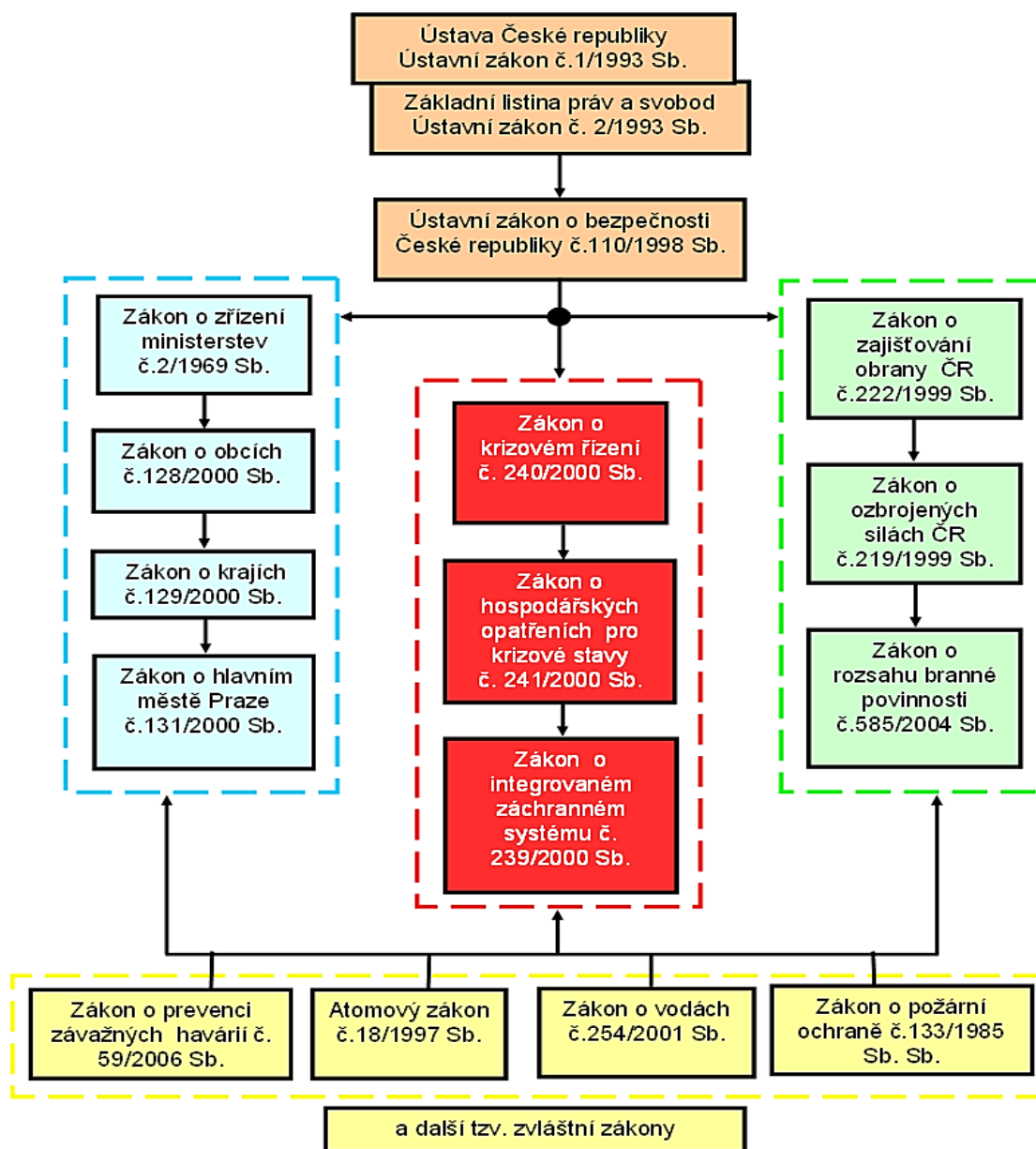
Integrace ČR do Severoatlantické aliance v roce 1999 přinášející podstatnou změnu v oblasti obranné politiky státu, transformaci armády ČR, a také nové přístupy v oblasti ochrany obyvatel přispěla k tomu, že mohla být věnována pozornost otázkám řešení zajištění záchranných prací během nevojenských ohrožení. Zároveň poukázala na další legislativní deficit, např. v oblasti civilního a nouzového plánování, které bylo nedílnou součástí krizového managementu Aliance.¹⁷ S cílem efektivně řešit krize, mimo jiné tak, aby ve vztahu k občanům nedocházelo k rozporu s Listinou základních

¹⁶ VÍŠEK, J. *Organizace záchranných činností v České republice*. Vyd. 1. Praha. Univerzita Jana Amose Komenského, 2012. ISBN 978-80-7452-028-0. s. 14-15.

¹⁷ NATO po rozpadu Varšavské smlouvy, a tedy ukončení studené války hledalo novou podstatu své existence, nové úkoly a směřování. Jednou z cest bylo širší pojetí bezpečnosti zahrnující civilně vojenskou spolupráci.

práv a svobod, nabyt k 1. lednu 2001 účinnosti soubor krizových zákonů. Přehled těchto zákonů a dalších předpisů souvisejících s krizovým řízením, krizovým plánováním, ochranou obyvatel, včetně výchozích dokumentů je uveden v příloze B.

Obrázek 4: Schéma základní legislativy krizového řízení

zdroj: VALÁŠEK, Jarmil a kol. Krizové řízení při nevojenských krizových situacích: účelová publikace pro krizové řízení. Modul C. s. 15

3 ORGÁNY KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ – PŮSOBNOST A ÚKOLY

Orgány KŘ jsou zároveň součástí bezpečnostního systému ČR. V první kapitole byly vyjmenovány tak, jak jsou vymezeny krizovým zákonem, který je dále podrobně rozpracovává. Další kompetence jsou uvedeny v zákonu o HOPKS. Postavení a úkoly orgánů státní správy a samosprávy při přípravě na mimořádné události a při provádění ZaLP jsou upraveny zákonem o IZS. Oprávnění, povinnosti a působnost všech složek jsou prvotně stanoveny v jejich zvláštních předpisech. Tato kapitola nabízí souhrn podstatných informací, mimo jiné, s ohledem na práva a povinnosti ve vztahu k občanům. Vzhledem k tomu, že územní správní celky tímto vykonávají státní správu v přenesené působnosti, je nezbytné zabezpečit jednotné postupy a činnosti.

3.1 Vláda

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, stanoví, že základní povinností státu je zajištění svrchovanosti a územní celistvosti ČR, ochrana jejich demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot. Vláda jako vrcholný orgán výkonné moci je zodpovědná za její plnění. Za tím účelem přijímá rozhodnutí formou usnesení, připravuje a předkládá zákony, vydává prováděcí předpisy a vytváří potřebné nástroje. Ve věcech zajišťování bezpečnosti ČR je stálým pracovním orgánem vlády Bezpečnostní rada státu, zřízená ústavním zákonem. V jejím rámci byly zřízeny čtyři specializované výbory, přičemž z hlediska vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatel je podstatný Výbor pro civilní nouzové plánování, v případě vnějšího ohrožení Výbor pro obranné plánování. Pracovním orgánem vlády pro období krizových stavů, a to již při hrozbě vzniku KS, se stává Ústřední krizový štáb (podrobnosti v příloze C). Vláda vyhláší nouzový stav a navrhuje Parlamentu ČR vyhlášení stavu ohrožení státu. Podle krizového zákona ukládá úkoly ostatním orgánům KŘ, řídí a kontroluje jejich činnost; určuje ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad pro koordinaci; stanovuje kritéria pro prvky kritické infrastruktury; projednává opatření s ČNB.

Za nouzového stavu nebo stavu ohrožení státu je oprávněna v nezbytném rozsahu omezit práva vyplývající z Listiny práv a svobod, např. nedotknutelnost osoby a obydlí při evakuaci; vlastnické a užívací právo; právo pokojně se shromažďovat nebo provozovat podnikatelskou činnost. V době trvání nouzového stavu a v nezbytném rozsahu je oprávněna nařídít evakuaci; zákaz vstupu, pobytu a pohybu osob; odstranění nebo provádění staveb či terénních úprav; pracovní povinnost a věcnou

pomoc, pokud je nelze zajistit smluvně; nasazení vojáků a JPO k provádění krizových opatření; vykonávání péče o děti a mládež, nemohou-li ji v důsledku situace vykonávat rodiče nebo zákonní zástupci; přednostní zásobování dětských, zdravotnických či sociálních zařízení, ozbrojených sil a složek IZS. Může také přijmout opatření k ochraně státních hranic. V době trvání stavu ohrožení státu je nadto oprávněna nařídit omezení vstupu na území ČR osobám, které nejsou jejími občany anebo omezit držení a nošení střelných zbraní a střeliva.¹⁸

Podle zákona o HOPKS vláda rozhoduje o bezplatném použití státních hmotných rezerv, o použití regulačních opatření, o použití opatření systému hospodářské mobilizace. V mezích tohoto zákona za nouzového stavu může nařízením uložit podnikatelským subjektům povinnost oznámit aktuální objem zásob materiálu, věcných prostředků, provozních kapacit a disponibilní zdroje pracovních sil; omezit nebo zakázat obchodování s kótovanými cennými papíry; omezit provoz v oblasti silniční, drážní, civilní letecké dopravy a v užívání významných vodních cest; regulovat nebo zakázat distribuci zdravotnických prostředků a léčiv, regulovat distribuci pitné vody a potravin. Může také přijímat opatření, která jsou zákonem dána orgánům územní samosprávy za stavu nebezpečí (viz str. 24). Za stavu ohrožení státu a válečného stavu je navíc oprávněna nařízením regulovat dovoz a vývoz vybraného zboží; regulovat provoz na stavbách nebo je přerušit; na návrh guvernéra České národní banky (ČNB) omezit nebo zakázat nakládání s peněžními prostředky na účtech u osob oprávněných poskytovat peněžní služby.¹⁹

3.2 Ministerstva a jiné správní úřady

Základním předpisem je tzv. kompetenční zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR²⁰, který vyjmenovává 14 ministerstev, v jejichž čele je člen vlády. A dále jedenáct ÚSÚ, jimiž jsou: Český statistický úřad, Český úřad zeměměřičský a katastrální, Český báňský úřad, Úřad průmyslového vlastnictví, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Správa státních hmotných rezerv, Státní úřad pro jadernou bezpečnost, Národní bezpečnostní úřad, Energetický regulační úřad, Úřad vlády České republiky, Český telekomunikační úřad. Zákon rovněž vymezuje jejich působnost.

Usnesením Bezpečnostní rady státu č. 295/2002 ze dne 14. května 2002 k Harmonogramu přípravy a zpracování krizových plánů bylo uloženo ministrům a

¹⁸ § 4 - 7 zákona č. 240/2000 Sb., krizový zákon.

¹⁹ § 5 § 22 §23 zákona č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy.

²⁰ Krizový zákon pracuje s pojmem ústřední správní úřady, proto dále správní úřad nebo zkráceně ÚSÚ.

ostatním vedoucím ÚSÚ podle své působnosti rozpracovat a stanovit pro schválené druhy krizových situací doporučené postupy, zásady a opatření. Výsledkem jsou typové plány, které jsou základem pro zpracování krizových plánů na úrovni krajů a obcí s rozšířenou působností jako tzv. operační plány. Ministru vnitra bylo dále uloženo vydat metodické pokyny ke zpracování těchto plánů. Typy krizových situací (v současnosti je jich 24; přehled v příloze D) jsou rozsáhlé MU, u nichž je předpoklad vyhlášení některého z krizových stavů a orgány krizového řízení se na ně musí připravit na základě provedení analýzy rizik svého správního území (tzn., že příslušný samosprávný celek na základě rizik, která mu reálně hrozí, použije příslušný typový plán, jako podklad pro zpracování vlastních krizových plánů).

Podle krizového zákona ministerstva a jiné ÚSÚ zajišťují připravenost na řešení krizových situací v jejich působnosti. Za tím účelem např. zřizují pracoviště KŘ, zpracovávají krizový plán, jako pracovní orgán k řešení KS zřizují krizový štáb, zajišťují provedení odborných prací dle jejich působnosti, určují prvky kritické infrastruktury, poskytují si vzájemně informace ze systémů, které spravují atd. Podrobnosti stanovují § 9 – 12a zákona. Specifické je postavení Ministerstva vnitra, které přípravu i zvládání krizových stavů koordinuje a řeší také rozpory v oblasti KŘ. Samostatně jsou stanoveny úkoly České národní banky, ta je rovněž zpracovatelem krizového plánu v oblasti svojí působnosti.

Zákon o HOPKS upravuje povinnosti a kompetence ÚSÚ, zejména v souvislosti se zpracováním koncepce opatření a plánu nezbytných dodávek. ÚSÚ má povinnost je zajistit, nemůže-li to učinit krajský úřad nebo význam dodávky přesahuje správní obvod kraje anebo se jedná o podporu organizačních složek zřízených v jejich působnosti. Specifická oprávnění jsou dána guvernérovi ČNB za stavu ohrožení státu a válečného stavu. Týkají se zásadních měnově politických opatření, např. zákazu vývozu české koruny, stanovení jejího kurzu vůči jiným měnám, omezení převodů peněz atd.

Zákon o IZS upravuje povinnosti ministerstev (konkrétně vnitra, zdravotnictví a dopravy) při přípravě na MU, při provádění ZaLP a při ochraně obyvatelstva v oboru jejich působnosti. Jedná se o vedení přehledu možných zdrojů rizik, provádění analýz ohrožení a současně sjednání nápravy stavů, které by k MU mohly vést. Rozhodují o činnostech k provádění ZaLP a organizují opravy zařízení pro ochranu obyvatelstva. Podrobné úkoly jsou uvedeny v § 7 – 9 zákona, kdy k nejdůležitějším patří povinnosti MV: usměrňuje IZS, zpracovává koncepci ochrany obyvatelstva, zajišťuje a provozuje jednotný systém varování a vyrozumění (JSVV, tj. síť poplachových sirén zabezpečujících bezprostřední varování obyvatelstva a soustava vyrozumívacích

center), usměrňuje postup při zřizování zařízení civilní ochrany, ve vymezených případech zabezpečuje ústřední koordinaci ZaLP, a v neposlední řadě je důležité ustanovení, že tyto úkoly plní generální ředitelství HZS.

3.3 Orgány kraje a další orgány s působností na území kraje

Hejtman zajišťuje připravenost kraje, řídí a kontroluje přípravná opatření, činnosti k řešení KS a ke zmírnění jejich následků. Za tím účelem zřizuje a řídí bezpečnostní radu kraje, krizový štáb kraje a schvaluje krizový plán kraje. *V době krizového stavu* (tzn. kteréhokoliv) koordinuje ZaLP; poskytování zdravotních služeb, provádění opatření na ochranu veřejného zdraví a k zajištění pohřebních služeb. Koordinuje nouzové ubytování a zásobování. Zajišťuje rovněž ochranu majetku na evakuovaném území. *V době stavu nebezpečí* je oprávněn nařídít pracovní nebo věcnou pomoc, odstranění staveb, vykonávání péči o děti, přednostní zásobování, evakuaci, zákaz vstupu, pobytu a pohybu na vymezeném území. *V době nouzového stavu a stavu ohrožení státu* zajišťuje provedení stanovených krizových opatření v podmínkách kraje. Všichni jsou povinni tato opatření plnit. Je oprávněn nařídít stejná opatření jako v případě stavu nebezpečí, pokud tak již neučinila vláda.

V systému HOPKS zajišťuje připravenost, řídí a kontroluje přípravu a provedení opatření a zajišťuje přidělení humanitární pomoci. Za stavu nebezpečí je oprávněn nařídít regulační opatření spočívající v uložení povinností právnickým nebo podnikajícím fyzickým osobám se sídlem či bydlištěm na území kraje. Jedná se o dodávky výrobků, práce nebo služeb podle předmětu podnikání v přiměřeném množství; skladování potřebných materiálů; přemístění dopravních, mechanizačních nebo výrobních prostředků a zásob na určené místo. Tato oprávnění náleží rovněž starostům obcí s rozšířenou působností (ORP) v jejich správním obvodu. Hejtman nadto může nařídít regulaci prodávaného zboží, a to z hlediska množství, které lze spotřebitelům prodat a stanovit okruh spotřebitelů, jimž bude zboží dodáno přednostně. Také je oprávněn nařídít opatření ke změně řízení a organizace dopravy. Všechna musí být výslovně uvedena v rozhodnutí o vyhlášení stavu nebezpečí. Náklady spojené s jejich použitím nese správní úřad, který daný stav vyhlásil. Pokud o zmíněných opatřeních již dříve nerozhodla vláda, může hejtman, případně starosta ORP, rozhodnout o jejich přijetí také v případě ostatních krizových stavů.

Zákon o IZS hejtmanovi ukládá povinnost organizovat IZS na území kraje; koordinovat a kontrolovat přípravu na mimořádné události; koordinovat ZaLP za stanovených

podmínek – tuto činnost může provádět s použitím krizového štábu; schvalovat havarijní plán kraje, vnější havarijní plán a poplachový plán IZS kraje.

Krajský úřad (KÚ) spolupracuje s HZS kraje při zpracování krizového plánu kraje a zároveň podle něj plní úkoly. Za tím účelem zřizuje pracoviště krizového řízení. V systému HOPKS zpracovává plán nezbytných dodávek, a to s využitím těchto plánů vytvořených ORP, jejichž zpracování také koordinuje. Nezbytnou dodávku k uspokojení základních potřeb obyvatel kraje také zajišťuje, stejně jako činnosti umožňující přijetí regulačních opatření. V Praze tyto úkoly plní Magistrát hlavního města Prahy (HMP). Podle zákona o IZS organizuje součinnost mezi obecními úřady v kraji, zejména při zpracování poplachového plánu IZS, zajišťuje havarijní připravenost a ověřuje ji cvičeními. Usměrnjuje IZS na úrovni kraje, zpracovává příslušné havarijní plány, spolupracuje při zpracování povodňového plánu kraje. *Uvedené úkoly plní HZS kraje.* Ten pro zabezpečení ZaLP dále řídí výstavbu JSVV, varování a vyrozumění také zabezpečuje (podrobnosti o systému JSVV HMP v příloze E), koordinuje ZaLP a plní úkoly MV při jejich provádění, organizuje a koordinuje evakuaci a humanitární pomoc zjišťuje nebezpečné oblasti a provádí dekontaminaci.

HZS kraje organizuje součinnost mezi správními úřady a obcemi v kraji, vede přehled zdrojů rizik a seznamuje obce nebo právnické a fyzické osoby na jejich žádost s charakterem možného ohrožení, stejně jako s připravenými opatřeními a způsobem jejich provedení, zpracovává krizový plán kraje a krizový plán ORP, ukládá obcím, které určí, rozpracovat vybrané úkoly krizového plánu. Plní úkoly dané MV, hejtmanem nebo starostou ORP dle příslušných plánů, vytváří podmínky pro činnost KŠ. Za účelem řádné přípravy, především pro zpracování krizových plánů, je oprávněn shromažďovat potřebné údaje, př. o kapacitách zdravotnických, ubytovacích a stravovacích zařízení; předmětu a rozsahu činnosti podnikatelů, stavu zásob surovin či hotových výrobků; počtech obyvatel a pracovníků ve výrobních provozech v místech možné evakuace; skladovaných nebezpečných látkách; množství vody ve vodních nádržích, počtu a typu dopravních a výrobních prostředků; uspořádání vnitřních prostor výrobních objektů, produktovodů, vodovodů, kanalizace či energetických sítí; stavbách určených k ochraně obyvatelstva; pěstovaných zemědělských plodinách a chovech zemědělských zvířat. Při zpracování plánů vyžaduje součinnost orgánů kraje, obcí, organizačních složek států nebo podnikajících fyzických a právnických osob.

Policie ČR zajišťuje připravenost k řešení KS souvisejících s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem na území kraje. Za tím účelem je oprávněna od HZS kraje

vyžadovat jím shromažďované údaje. Postupy určuje a kontroluje MV, které za přípravu a řešení těchto krizových situací odpovídá.

3.4 Orgány obce s rozšířenou působností a orgány obce

Starosta ORP (v Praze starosta městské části dle statutu HMP) zajišťuje připravenost správního obvodu na řešení krizové situace, řídí a kontroluje přípravná opatření, stejně jako činnosti k řešení či zmírnění následků. Za tím účelem zřizuje a řídí bezpečnostní radu a krizový štáb ORP, schvaluje krizový plán ORP, za krizové situace zajišťuje provedení daných opatření a plní úkoly stanovené hejtmanem a orgány KŘ. Odpovídá za využívání JSVV. V systému HOPKS zajišťuje připravenost obvodu. Zákon o IZS ukládá starostům ORP povinnost koordinovat ZaLP při řešení mimořádné události v jejich správním obvodu, pokud je o to požádá velitel zásahu. Pro podporu plnění úkolu mohou využít krizové štáby svých obcí. Schvalují také vnější havarijní plány. Pokud koordinují ZaLP starosta ORP nebo hejtman, jsou povinni předávat MV zprávy o jejich průběhu, a to cestou operačních a informačních středisek IZS.

Obecní úřad ORP (v Praze jednotlivé městské části dle statutu HMP) poskytuje součinnost HZS kraje při zpracování krizových plánů, podle nichž také plní úkoly, vede přehled možných zdrojů rizik a v rámci prevence podle zvláštních právních předpisů (př. zákon o požární ochraně nebo atomový zákon) odstraňuje nedostatky, které by mohly vést ke vzniku krizové situace, zřizuje pracoviště krizového řízení, vede evidenci o přechodných změnách pobytu občanů a údaje předává HZS kraje. V systému HOPKS zpracovává plán nezbytných dodávek ORP, plní úkoly uložené krajským úřadem a zajišťuje činnosti k umožnění přijetí regulačních opatření.

Zajišťuje připravenost správního obvodu na zvládání mimořádných událostí, provádění ZaLP a ochranu obyvatel. Uvedené *úkoly plní opět HZS kraje*, v průběhu ZaLP navíc plní úkoly stanovené MV a vykonává obdobné činnosti jako na úrovni kraje, organizuje součinnost mezi obcemi ve správním obvodu a seznamuje je s charakterem nebezpečí i připravenými opatřeními. Nepřesahuje-li zóna havarijního plánování území ORP, zpracovává vnější havarijní plány, jestliže přesahuje, spolupracuje při zpracování s krajským úřadem, zajišťuje připravenost dle příslušných plánů a ověřuje ji cvičeními.

Starosta obce zajišťuje připravenost na řešení krizové situace, za tím účelem *může* zřídit krizový štáb, zajišťuje provedení daných opatření v podmínkách správního obvodu obce, plní úkoly vyšších orgánů KŘ, odpovídá za využívání JSVV. Dále v době krizového stavu: zabezpečuje varování a informování osob před hrozícím nebezpečím a vyzoomění orgánů KŘ, jestliže to neučinil HZS kraje; nařizuje a organizuje evakuaci,

organizuje činnost obce v podmínkách nouzového přežití. Při vyhlášení nouzového stavu nebo stavu nebezpečí může starosta za účelem řádného zajištění krizových opatření, tzn. při výkonu přenesené působnosti, vydat nařízení obce, které nabývá účinnosti okamžikem vyvěšení na úřední desce. Během mimořádných událostí, při provádění ZaLP, starosta zajišťuje stejná opatření, evakuaci osob však organizuje po dohodě s velitelem zásahu nebo starostou ORP. Je oprávněn vyzvat právnické nebo fyzické osoby k poskytnutí osobní nebo věcné pomoci.

Obecní úřad organizuje přípravu obce na krizové situace, poskytuje součinnost ORP pro zpracování krizového plánu a plní podle něj úkoly, podílí se na zajištění veřejného pořádku. Seznamuje fyzické a právnické osoby s charakterem možného ohrožení a připravenými opatřeními (často je řešeno elektronicky, na webu obce, ale také tiskovinami, zejména pokud je v obvodu obce umístěn rizikový provoz nebo reálně hrozí konkrétní přírodní pohroma). V souvislosti s mimořádnými situacemi zajišťuje přípravu obce, podílí se na provádění ZaLP, zajišťuje varování, evakuaci a ukrytí osob, hospodaří s majetkem civilní ochrany, vede evidenci a provádí kontrolu staveb civilní ochrany, podílí se na zajištění nouzového přežití.

Orgány obce plní shora uvedené úkoly, jejichž převážná část je směřována do oblasti ochrany obyvatel, přímo, neboť nejsou zákonem o IZS přeneseny na HZS kraje, jako je tomu v případech vyšších územních celků. Významnými nástroji v tomto ohledu jsou jednotky Sboru dobrovolných hasičů, obecní či městské policie, a také zařízení civilní ochrany zřizované obcemi.

3.5 Ostatní orgány s územní působností

Podle krizového zákona jimi jsou bezpečnostní rady, krizové štáby a územní správní úřady uvedené v krizových plánech, které za účelem připravenosti v oblasti své působnosti zpracovávají plány krizové připravenosti (např. finanční úřady). Zjednodušeně můžeme říci, že bezpečnostní rady pracují průběžně a zajišťují přípravu území na eventuální KS (lze je označit za koncepční a koordinační, stejně jako příslušná pracoviště KŘ), zatímco krizové štáby jsou aktivovány v případě konkrétní krize a jejich úkolem je aktivní řešení situace. Rámcově jsou ustanoveny krizovým zákonem, konkrétní podrobnosti jsou dále upraveny prováděcími právními předpisy a metodikami. K vrcholným orgánům v této oblasti patří již zmíněná Bezpečnostní rada státu a Ústřední krizový štáb. Konkrétní činnosti, složení, způsob aktivace, povinnosti členů jsou upraveny Statutem - schválen Usnesením vlády č. 1500 z 24. 11. 2008.

Bezpečnostní rada kraje a Bezpečnostní rada ORP jsou krizovým zákonem upraveny částečně, podrobnosti týkající se jejich složení nebo činnosti řeší Nařízení vlády (NV) č. 462/2000 Sb. k provedení krizového zákona. Jedná se o poradní orgány zřizovatele pro přípravu na krizové situace. V této souvislosti projednávají a posuzují připravenost a stav zabezpečení svého území. Na jednání mohou být přizvány další osoby, pokud je jejich účast nezbytná k posouzení stavu, je to tzv. stálý účastník, př. velitel obecní policie, velitel jednotky dobrovolných hasičů, vodohospodář, energetik, pracovníci územního pracoviště hygienické nebo veterinární správy (záleží na konkrétním možném ohrožení územního celku). Rady se při své činnosti se řídí Statutem a Jednacím řádem.

Krizový štáb kraje a Krizový štáb ORP (KŠ) jsou rozpracovány v několika předpisech. NV 462/2000 Sb. (působnost, činnost, svolávání, složení), odkazy nalezneme také v zákonu o IZS, vyhlášce MV č. 328/2001 o podrobnostech IZS (konkrétně v § 11, kde je další podmínka pro svolávání KŠ) a ve směrnici MV č. j. MV-117572-2/PO-OKR-2011, kterou se stanoví jednotná pravidla organizačního uspořádání krizového štábu kraje a ORP. Jedná se o pracovní orgán zřizovatele pro řešení krizových situací (§ 24b krizového zákona) nebo mimořádných událostí (§ 11 zákona o IZS). Přičemž na úrovni kraje mohou vznikat i další pracovní orgány bezpečnostní rady, kterými jsou komise dle potřeb daného území, obvykle povodňová, nálezová, a často také pro bezpečnost. (Podrobnosti k soustavě bezpečnostních rad a krizových štábů viz příloha C).

Řada povinností se dotýká také podnikatelů zahrnutých do havarijních a krizových plánů nebo určených k jejich zpracování. Konkrétní povinnosti jsou stanoveny vlastníkům/správcům/uživatelům objektů, v nichž došlo k havárii. Pokud je to nutné vzhledem k situaci, může být příslušným orgánem KŘ, v případě MU velitelem zásahu nebo starostou, vyzván kdokoli, tzn. také fyzická osoba. Jedná se o poskytnutí osobní, věcné pomoci a strpění provedení nezbytných opatření. Vyzvat nelze diplomaty, od osobní pomoci jsou osvobozeny děti do 18 let, osoby nad 62 let, invalidé, zákonodárci a členové vlády (?), a také ti, kdo by vystavili ohrožení sebe nebo osoby blízké. Z důvodu ohrožení či jiných důležitých okolností ostatně může fyzická osoba vymezené povinnosti odmítnout. Toto ustanovení poněkud komplikuje vymahatelnost při jejich nesplnění.

4 KRIZOVÉ A HAVARIJNÍ PLÁNOVÁNÍ

Nedílnou součástí úspěšného zvládnání mimořádných událostí i rozsáhlých krizí je plánování, obvykle navazující na analýzu rizik, resp. havarijní scénáře. Přehled dostupných věcných, technologických i personálních zdrojů, jejich účelné využití k provedení efektivních opatření je podstatou managementu v jakémkoli oboru lidské činnosti. V oblasti bezpečnosti státu, resp. území by měl být samozřejmostí vysoce zodpovědný přístup s využitím maximální odbornosti. V ideálním případě je plán nástrojem k tomu, aby nevznikly nežádoucí následky, případně byly co nejméně škodlivé. Systém plánování je však v našich podmínkách překombinovaný, zahrnuje velké množství předpisů, obdobné plány jsou upraveny v různých předpisech, dochází k duplicitě, liší se terminologie, včetně názvů, ačkoli obsah je téměř totožný, jsou „pohlcovány“ jeden druhým, případně dalšími atd.

Základním rozdílem je, že havarijní plány jsou zpracovávány pro zvládnání mimořádných událostí a provádění ZaLP s použitím stávajících sil a prostředků (obvykle IZS, v režimu předpisů jednotlivých složek a zákona o IZS). Následně jsou potom využity pro tvorbu plánů krizových, které jsou určené pro řešení krizových situací, jejichž obsahem jsou zpravidla nestandardními postupy a nástroje (využití IZS zůstává, k předchozím zákonům se přidává krizový zákon a další předpisy umožňující provedení nezbytných krizových opatření).

4.1 Havarijní plánování

Havarijní plány (HP): dělí se na *objektové*, tzn., že řeší události nepřesahující hranice daného objektu. Jedná se o vnitřní HP provozovatelů jaderných energetických zařízení (JEZ), chemických závodů (CHZ), energetických přenosových a distribučních soustav a *územní*: těmi jsou vnější havarijní plány JEZ a CHZ zpracovávané pro území zóny havarijního plánování (ZHP)²¹ a HP kraje, případně HP obce²². Do této kategorie jsou zařazeny také základní dokumenty IZS, poplachové plány kraje. Lze je označit za nejnižší stupeň územních plánů, protože se využívají pro spolupráci dvou a více složek IZS, nezahrnují orgány územní samosprávy, pokud nejsou poskytovatelem pomoci

²¹ Území v okolí objektu nebo zařízení, kde KÚ, v jehož působnosti se nachází objekt nebo zařízení, uplatňuje požadavky havarijního plánování formou vnějšího HP, je vymezena vnitřní a vnější hranicí. Vnitřní hranice ZHP je hranicí provozovatele („plot závodu“), vnější hranici ZHP stanovuje KÚ, resp. SÚJB.

²² Tento typ plánu není v předpisech výslovně uveden, ale ani zakázán. § 15 zákona o IZS říká, že obec zajišťuje svoji připravenost na mimořádné události a podílí se na provádění ZaLP, za tím účelem získává výpis z HP kraje, pokud se jí dotýká. Potom záleží na obci, jak jej dále rozpracuje, může vytvořit vlastní HP nebo jej nahradí tzv. plánem odezvy orgánů obce.

na vyžádání. V případě vyhlášení 3. a zvláštního stupně poplachu (Podrobnosti o stupních poplachu v kapitole 5.3.1) je využíván **Havarijní plán kraje**. Jeho právní základ nalezneme v zákonu o IZS, zpracovává jej KÚ, přičemž tento úkol plní HZS kraje, plán schvaluje hejtman. V prováděcí vyhlášce MV č. 328/2001 (§ 25) jsou stanoveny zásady zpracování a ukládání plánu. Jedno vyhotovení je součástí krizového plánu kraje pro jednání bezpečnostní rady a KŠ kraje a druhé se ukládá na OPIS kraje. Obce, správní úřady a složky, které plní úkoly dle plánu, obdrží výpis pro rozpracování jejich činnosti pro případ vzniku MU.

Příloha č. 1 stanovuje způsob zpracování HP kraje, tzn. jeho přesný obsah. HP kraje se člení na informační část, operativní část, plány konkrétních činností a obsahuje textové dokumenty doplněné grafickou dokumentací, např. mapy, grafy a schémata.

ad informační část: charakteristika kraje (geografická, demografická, klimatická, hydrologická a popis infrastruktury); pro jednotlivé druhy se MU uvedou skutečnosti zjištěné analýzou jejich možného vzniku (místo a pravděpodobnost vzniku, rozsah, ohrožení, včetně jeho závislosti na čase, seznam obcí a počty jejich obyvatel, seznam osob zahrnutých do HP kraje, předpokládané škody a následky, zásady pro provedení ZaLP, předpokládané množství sil a prostředků)

ad operativní část: protože přílohou HP kraje je také poplachový plán kraje, uvádí se v této části jen síly a prostředky, které v něm zahrnuté nejsou (pomoc vyžadovaná MV, hejtmanem, starostou ORP). Zároveň se vymezuje MU, které se pomoc týká, konkrétní síly a prostředky, jejich povolání a zapojení do ZaLP, odpovědnost za vyslání, způsob vyrozumění o MU a spojení.

ad druhy plánů konkrétních činností: za účelem konkrétních činností pro provádění ZaLP na území kraje se zpracovává 14 plánů (přehled těchto plánů pro jednotlivé typy HP je uveden v příloze F)

Vnější HP JEZ: je upraven stejnými předpisy a má obdobnou strukturu. Vzhledem ke specifickým druhům ohrožení v případě havárie se přiměřeně odlišují plány konkrétních činností (počet: 16, viz příloha F). Vztahuje se pouze k zařízením a pracovištím, pro něž byla stanovena ZHP (v tomto případě ji stanovuje Státní úřad pro jadernou bezpečnost, podrobnosti uvádí atomový zákon a jeho prováděcí předpisy). Zpracovává jej HZS příslušného kraje, schvaluje hejtman. Obce, správní úřady a složky uvedené v plánu, které by mohly být předpokládanou MU dotčeny, obdrží výpis v rozsahu potřebném pro rozpracování jejich činnosti. Přepravu jaderných materiálů nebo zdrojů ionizujícího záření řeší havarijní řád.

Vnější HP CHZ: struktura je zcela logicky totožná s přechozími. Ačkoli vyhláška MV č. 328/2001 (§ 26) ukládá povinnost tento typ plánu zpracovat, podklady k jeho zpracování je nutné hledat v zákonu č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií a v prováděcích vyhláškách týkajících se ZHP a způsobu vypracování plánů. Zmíněný zákon také stanoví kritéria pro určení CHZ, jichž se toto opatření dotýká (objekty zařazené do skupiny B, na základě druhu a množství chemických látek a přípravků, s nimiž disponují). Plány konkrétních činností se opět nepatrně odlišují (počet: 18, viz příloha F). Totožný je zpracovatel a schvalovatel. Vzhledem ke skladbě jednotlivých ustanovení však z vyhlášky MV nevyplývá povinnost předat výpisy těchto plánů dotčeným obcím. Pro všechny druhy uvedených HP platí, že se stávají součástími krizového plánu kraje.

Vnitřní HP: jsou nástrojem pro zajištění havarijní připravenosti v areálu provozovatele. Zpracovávají je provozovatelé: 1. jaderných zařízení nebo pracovišť s velmi významným zdrojem ionizujícího záření (podle atomového zákona a vyhlášky SÚJB č. 318/2002, o podrobnostech zajištění havarijní připravenosti ...); 2. objektů a zařízení zařazených do skupiny B (podle zákona o prevenci závažných havárií a vyhlášky MŽP 256/2006 Sb. o podrobnostech systému prevence ZH).

Plán stanoví opatření uvnitř objektu při vzniku závažné havárie vedoucí ke zmírnění jejích dopadů. Obsahuje zejména scénáře havárií, odezvy na ně, popis činností, souhrn prostředků, způsob vyrozumění, a také ostatní plány pro řešení MU, zpracované provozovatelem a schválené podle zvláštních předpisů (např. vodní zákon). Provozovatel je povinen předložit plán k evidenci a uložení KÚ, zajistit jeho aktualizaci a na základě rozhodnutí KÚ do plánu zahrnout preventivní bezpečnostní opatření vztahující se k možnosti vzniku domino efektu. Musí prokazatelně seznámit zaměstnance a ostatní osoby v objektu, včetně pracovníků subdodavatelů, o rizicích závažné havárie, o bezpečnostních opatřeních a o žádoucím chování v případě jejího vzniku. V případě, kdy takovou havárii nelze odvrátit nebo k ní již došlo, je povinen postupovat podle plánu.

4.2 Krizové plánování

Plány krizové připravenosti představují plán organizace činností a zajištění věcných i personálních zdrojů potřebných k zabezpečení plnění úkolu právnické osoby po dobu trvání krizového stavu. Jsou zpracovávány na základě povinností stanovených v krizovém zákonu, v souladu s prováděcím předpisem – NV č. 462/2000 Sb., a také s Metodikou zpracování plánů krizové připravenosti (č. j. MV-140690-1/PO-

PKR-2011). Jedná se o jeden z pramenů pro zpracování krizového plánu. Povinnost zpracovávat tyto plány mají:

1. § 29 – právnické osoby a podnikající fyzické osoby, které zajišťují plnění opatření z krizového plánu (KP). Zároveň jsou povinny se na výzvu příslušného OKŘ podílet na zpracování KP a na žádost HZS kraje bezplatně poskytnout a aktualizovat požadované podklady,
2. § 29a – subjekty kritické infrastruktury, neboť odpovídají za ochranu prvku KI. Plán musí vypracovat do 1 roku od účinnosti rozhodnutí o určení prvku KI a musí umožnit ministerstvu nebo jinému ÚSÚ (např. ČNB) vykonání kontroly plánu a oznamovat jim změny, které mohou mít vliv na určení prvku KI (ukončení provozu, restrukturalizace),
3. § 24c – územní správní úřady uvedené v KP kraje nebo KP ORP, zabezpečují tím krizovou připravenost v oblasti své působnosti, např. územní finanční orgány.

Krizové plány (KP) jsou soubory krizových opatření a postupů pro řešení KS, jejich obsahem jsou zpravidla nestandardními postupy. Krizový zákon stanoví, kdo je povinen zpracovat KP: § 9/2b – ministerstva a jiné správní úřady (schvaluje ministr nebo vedoucí ÚSÚ), v § 13 je jako zpracovatel samostatně uvedena ČNB (schvaluje guvernér), § 15 – HZS kraje zpracovává KP kraje a ORP (schvaluje hejtman, resp. starosta ORP). Náležitosti a způsob zpracování KP upravuje NV 462/2000 Sb.²³ Podkladem je Metodika zpracování KP dle (č. j. MV-76085-1/PO-OKR-2011).

Struktura KP:

1. základní část:

- charakteristika organizace krizového řízení,
- přehled možných zdrojů rizik a analýzy ohrožení,
- přehled právnických osob a podnikajících fyzických osob, které zajišťují opatření vyplývající z KP.

2. operativní části:

- přehled krizových opatření a způsob zajištění jejich provedení,
- plán nezbytných dodávek zpracovaný podle zvláštního předpisu,
- způsob plnění regulačních opatření podle zvláštních předpisů (např. zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší),
- přehled spojení na subjekty podílející se na připravenosti a řešení KS,

²³ §15 náležitosti KP; §15a náležitosti KP ministerstev, ČNB a jiného ÚSÚ; §15b náležitosti KP kraje; §15c – náležitosti KP ORP.

- rozpracování typových plánů na postupy pro řešení konkrétních druhů hrozících KS identifikovaných v analýze ohrožení,
- přehled plánů zpracovávaných podle zvláštních předpisů využitelných při řešení KS (povodňové plány, havarijní plány).

3. pomocné (přílohové) části zahrnující:

- přehled právních předpisů využitelných při přípravě a řešení krizových situací,
- zásady manipulace s krizovým plánem,
- geografické podklady,
- další dokumenty související s připraveností na krizové situace a jejich řešením.

Krizový plán je tedy souhrnem informací o riziku, subjektech, prostředcích, činnostech, včetně souboru metodických dokumentů, využívaný pro rozhodování a řízení v krizové situaci. Vzhledem k tomu, že územní KP je soustředěním všech „nižších“ plánů, jejichž obsah je často obdobný, nabízí se myšlenka, zda není plánů příliš a ve výsledku, namísto přehledného a jasného postupu, nevzniká chaos, duplicita, neúčelnost. Stěžejní náplní a cílem všech plánů je ochrana životů, zdraví, majetku, životního prostředí – nebylo by proto dostačující plány konsolidovat do ústředního plánu ochrany těchto hodnot? Samozřejmě se zakomponováním specifik konkrétní události s v souvislosti s jejím rozsahem. Např. jednotný plán výdeje prostředků individuální ochrany, v němž bude „bodově“ zaneseno rozlišení pro případ ohrožení radioaktivními látkami, nebezpečnými chemickými látkami ... Jednotný plán nouzového přežití nebo evakuace atp. Tím by se rovněž významně snížil počet nezbytných předpisů, ujednotila nepřesná terminologie, bylo by snadnější naučit se s plány pracovat (opakováním základních činností).

V ČR, s přihlédnutím k událostem posledních let, jsou důležitou položkou **povodňové plány** (PP) zpracovávané v souladu se zákonem č. 254/2001 Sb., (vodní zákon), podle odvětvové technické normy vodního hospodářství MŽP – TNV 752931 z června 2006, případně Metodického pokynu č. 14/05 pro zpracování plánu ochrany území pod vodními díly před zvláštní povodní (věstník MŽP č. 9/2005). Dle § 71 vodního zákona jsou to dokumenty obsahující způsob zajištění včasných a spolehlivých informací o vývoji povodně, možnosti ovlivnění odtokového režimu, organizaci a přípravu zabezpečovacích prací; způsob zajištění včasné aktivizace povodňových orgánů, zabezpečení hlášené a hlídkové služby, ochrany objektů, přípravy a organizace záchranných prací, zajištění povodní narušených základních funkcí

v objektech a v území, stanovené směrodatné limity stupňů povodňové aktivity. Jedná se tedy o nezbytné podklady pro ochranu před povodněmi, sloužící ke koordinaci činností v daném území v době povodňové situace, za účelem odvrácení či zmírnění škod na životech občanů, majetku a životním prostředí. PP menších celků musí být v souladu s PP vyšších celků. Soulad potvrzuje povodňový orgán uvedený na titulní straně plánu (př. Praha -> MŽP)

Zpracovávány jsou:

1. PP územních celků, tzn. obcí, ORP, krajů, celé ČR,
2. PP vlastníků staveb v záplavovém území, které mohou zhoršit průběh povodně (pro vlastní potřebu a pro součinnost s povodňovým orgánem obce),
3. PP vlastníků pozemků v záplavovém území, pokud jim tuto povinnost uloží příslušný vodoprávní úřad,
2. PP vlastníků či uživatelů vodních děl,
3. PP správců vodních toků,
4. Plány ochrany území pod vybranými vodními díly před zvláštní povodní.

Obsah je rozdělen na věcnou část (údaje pro zajištění ochrany určitého objektu, obce, povodí nebo jiného území, směrodatné limity pro vyhlášení stupňů povodňové aktivity), organizační část (jmenné seznamy, adresy a způsob spojení účastníků ochrany před povodněmi, jejich úkoly, včetně organizace hlásné a hlídkové služby), grafickou část (mapy nebo plány, na kterých jsou zakreslena záplavová území, evakuační trasy a místa soustředění, hlásné profily, informační místa)

Dalšími plány využitelnými v případech krize, tzn. možné součásti KP, jsou např. plány akceschopnosti zpracovatele KP (příprava na přípravu?), operační plány (doprava, regulace, vypínací plán), plány spojení, plány materiálně technického zabezpečení atd., a také plány nezbytných dodávek, plán hospodářské mobilizace, které jsou součástí **Civilního nouzového plánování**. Tento typ plánování byl zaveden v souvislosti se vstupem ČR do NATO. Cílem je příprava státu na krizové situace, s využitím civilních zdrojů pro zabezpečení dopravy, telekomunikací, průmyslu, potravin, zemědělství, zdravotnického materiálu, tak aby byla zajištěna podpora krizového řízení, plnění základních funkcí státu, včetně plnění úkolů integrovaného záchranného systému, ochrana obyvatel a přijatelná úroveň hospodářského a společenského života.

5 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

5.1 Vznik a úkoly

IZS je koordinovaný postup příslušných složek při provádění záchranných a likvidačních prací a při přípravě na mimořádné události. Nejedná se o instituci či úřad, nemá zaměstnance a budovy, je to systém spolupráce využívající specifické nástroje a modelové postupy (viz Typové činnosti, podkapitola Dokumentace IZS). Společnou činnost záchranářů, zejména při závažných haváriích, nehodách nebo živelních pohromách, jejichž likvidace je přes dokonalejší technickou podporu stále náročnější, je potřebné efektivně organizovat a koordinovat. Součástí nejsou jen samotné složky, ale také orgány státní správy a samosprávy, fyzické a právnické osoby. Podstatou je, aby byli využiti všichni, kdo mohou svými silami a prostředky přispět k provedení ZaLP, a aby byl jejich průběh maximálně bezproblémový a účelný. Cílem je podílet se na zajištění vnitřní bezpečnosti, resp. ochrana životů a zdraví občanů i majetkových hodnot. Ostatně ústavní zákon o bezpečnosti ČR, kromě určení této základní povinnosti státu, dále říká, že: 1) bezpečnost ČR zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby a 2) státní orgány, orgány územní samosprávy a právnické a fyzické osoby jsou povinny se na zajišťování bezpečnosti podílet (čl. 3). Tím vlastně vyjmenovává složky IZS a prvotně ustanovuje spoluodpovědnost občanů. Do systému není zařazena prevence mimořádných událostí (přípravou se rozumí vytvoření dokumentace nebo společná cvičení) a ani činnosti spojené s obnovou postiženého území. Jestliže např. AČR po ukončení likvidačních prací (nebo i v jejich průběhu, přesnou hranici mezi jednotlivými úseky MU nelze určit, protínají se v závislosti na konkrétní situaci. Při požáru lze zachraňovat i likvidovat zároveň, při zemětřesení obtížně.) zásobuje postižené území elektřinou, nečiní tak již v rámci IZS, ale jedná se o samostatný úkol. Tato problematika vyvstává obvykle až po uklidnění situace, kdy je řešena odpovědnost za finanční stránku věci.

Každodenní události: dopravní nehody, zřícení staveb, havárie, záchrana osob v různých situacích => malý počet zraněných či usmrcených osob, nižší hmotné škody a dopad na infrastrukturu nebo životní prostředí jsou řešeny základními složkami v rámci jejich profesní náplně. Tyto činnosti nevyžadují obsáhlé plánování a jsou zvládnány rutinní činností. Zároveň ne každá z těchto situací předpokládá působnost zákona o IZS, ten začíná platit, jakmile jsou ZaLP prováděny alespoň dvěma složkami IZS. V případě katastrof a nouzových situací: rozsáhlé povodně, požáry, sesuvy půdy,

průmyslové havárie => významné materiální škody a dopady na infrastrukturu, životní prostředí, životy a zdraví lidí, je již nutné přistoupit k úkolům náročným na přípravu, plánování, materiální i finanční zdroje. Totéž platí o ozbrojených konfliktech, ať už vnitrostátního charakteru nebo válečných střetech s jiným státem. V tuto chvíli jsou využívány dokumenty obranného plánování, ZaLP jsou stále prováděny složkami IZS, které se však řídí pokyny Ministerstva vnitra. Za válečného stavu jsou personál a prostředky složek IZS označeny mezinárodními rozpoznávacími znaky pro zdravotnickou službu a civilní ochranu²⁴ (§ 4 odst. 8 a 9 zákona o IZS). Jiné jejich využití nemá legislativní oporu, povinnosti některých subjektů však lze odvodit. V případě jednotek požární ochrany např. podle Seznamu opatření pro Národní systém reakce na krizi, kde se předpokládá, že tyto jednotky budou ve válečném stavu posíleny věcnými prostředky, nezbytnými dodávkami a pracovními silami za účelem plnění úkolů požární ochrany. Dalším předpokladem je jejich využití při plnění úkolů civilní ochrany. Je tedy zřejmé, že složky IZS plní úkoly za jakékoli mimořádné situace, na všech úrovních ohrožení bezpečnosti občanů resp. důležitých zájmů státu.

5.2 Složky IZS

Dělí se na základní a ostatní. Základní jsou taxativně vymezeny zákonem o IZS a jedná se o složky, které udržují nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení vzniku mimořádné situace, pro její vyhodnocení a neodkladný zásah v místě => obsluhují linku tísňového volání. Za tím účelem rozmisťují své síly a prostředky po celém území ČR, rozsah povinností a oprávnění mají stanoven v příslušných zvláštních zákonech. Většinu menších havárií dokáží v součinnosti vyřešit právě základní složky IZS. Ostatní složky jsou vymezeny pouze rámcově, jejich využití v IZS se odvíjí od konkrétních potřeb daného území a podle druhu řešené události, na základě jejich oprávnění k dané činnosti. Svoje síly a prostředky poskytují na základě „Dohod o poskytnutí pomoci“, jejich přehled je uveden v územně příslušném poplachovém plánu. Tato pomoc na vyžádání je předem daná a plánovaná, čímž se odlišuje od běžné osobní či věcné pomoci. Dále okruh ostatních složek omezen není. Složky IZS jsou při zásahu povinny se řídit příkazy velitele zásahu, při provádění ZaLP za nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu se složky IZS řídí pokyny MV, při stavu nebezpečí pokyny toho, kdo jej vyhlásil.

²⁴ Znak organizace Červeného kříže, upraven zákonem č.126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži, a znak Civilní obrany (opět kolize pojmů), který je upraven v čl. 66 bod 4 Dodatkového protokolu I k Ženevským úmluvám.

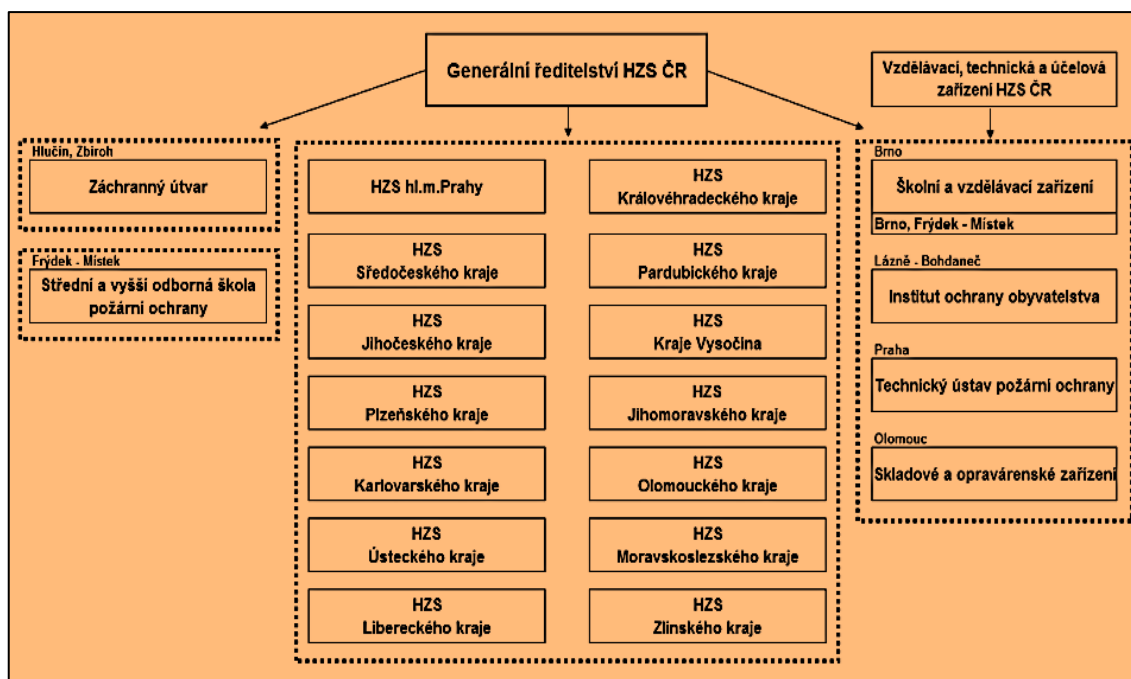
5.2.1 Základní složky, jejich organizace a úkoly

1. Hasičský záchranný sbor ČR (tísňová linka ☎ 150) je nosným prvkem systému. Tvoří první sled záchranného systému, předurčuje jej k tomu vybavenost potřebnou technikou, záchrannými prostředky a speciálně připravenými příslušníky. Plní neodkladné, prvořadě záchranné práce, včetně nezbytné předlékařské péče, koordinuje činnost při řešení situace. V praxi to znamená, že příslušník HZS je obvykle velitelem zásahu. Operační a informační středisko (OPIS) HZS ČR, které je zároveň OPIS IZS, povolává a nasazuje potřebné síly a prostředky jednotlivých složek IZS v konkrétních lokalitách. Pracuje s územně příslušným poplachovým plánem IZS, který je zde uložen. Důležitost této koordinační činnosti vzrůstá s rozsahem a nebezpečím havárie nebo přírodní katastrofy, podle aktuální situace jsou využívány příslušné plány, jejichž zpracování HZS zabezpečuje.

Struktura HZS ČR (také obr. 5): 1. Generální ředitelství HZS ČR, které je organizační součástí MV. Zastřešuje celý sbor, mezi jeho útvary patří např. Sekce pro prevenci a civilní nouzovou připravenost nebo Sekce IZS a operačního řízení GŘ HZS ČR. 2. Vzdělávací, technická a účelová zařízení HZS ČR, centrálně řízená zálohová jednotka - Záchranný útvar (podrobnosti v příloze G). 3. organizační složky navazující na územně správní členění, kterými jsou:

- krajské ředitelství HZS kraje se sídlem v kraji; v jeho čele je ředitel HZS kraje, součástmi pro koordinaci ZaLP jsou odbor IZS, OPIS IZS kraje a připravené prostory stálé pracovní skupiny krizového štábu kraje,
- územní odbory HZS kraje obvykle sídlící v bývalých okresních městech; v jejich čele je ředitel a součástmi pro koordinaci ZaLP jsou jednotky HZS kraje, oddělení IZS, OPIS IZS a prostory pro pracovní skupinu krizového štábu ORP, v níž územní odbor sídlí; řídí činnost stanic HZS kraje a plní úkoly ORP, které mu ukládá zákon o IZS, a to přímo nebo prostřednictvím podřízených stanic,
- stanice HZS – mají sídlo ve většině ORP, dislokace je odvozena od plošného pokrytí území kraje; sídlí zde jednotka HZS kraje; činnost řídí velitel stanice, který připravuje a koordinuje ZaLP na území ORP, spolupracuje se všemi starosty obcí a s jednotkami SDH.

Obrázek 5: Struktura HZS ČR (k 1. 12. 2012)

Zdroj: <http://www.hzscr.cz/clanek/organizace-organizace.aspx>

II. Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany (JPO), kterými se rozumí organizovaný systém tvořený odborně vyškolenými osobami (hasiči), požární technikou (automobily) a věcnými prostředky požární ochrany (výbava automobilů, agregáty, apod.). Začlenění jednotky do plošného pokrytí se vydává nařízením kraje. JPO působí v organizačním nebo v operačním řízení. Organizačním řízením se rozumí činnost k dosažení stálé způsobilosti sil a prostředků požární ochrany k plnění úkolů JPO, např. školení a výcvik hasičů, údržba požární techniky. Operačním řízením se rozumí činnost od přijetí zprávy o vzniku MU až po návrat sil a prostředků. Zahrnuje výjezd JPO, jízdu na místo zásahu, provádění ZaLP. Hasiči jsou rozděleni do čet, ty zahrnují 2–3 družstva, event. skupiny. Družstvo tvoří velitel a 5 hasičů (případně velitele a 3 hasiči, tj. družstvo o zmenšeném početním stavu). Skupinu tvoří velitel skupiny a nejméně 1 hasič. Pokud jednotka sestává z hasičů dvou druhů JPO *nebo* hasičů nejméně jedné JPO a osob z dalších složek IZS *nebo* hasičů nejméně JPO a osob poskytujících osobní a věcnou pomoc, nazývá se taková jednotka **odřadem**. Druhy jednotek požární ochrany:

- *jednotky HZS kraje*, které jsou součástí HZS krajů a jsou zřizovány státem. V těchto jednotkách příslušníci vykonávají činnost jako povolání ve služebním poměru,

- *jednotky sborů dobrovolných hasičů (SDH) obce*, které zřizuje obec, resp. město, a činnost v těchto jednotkách vykonávají jejich členové na základě dobrovolnosti, někteří mohou vykonávat činnost v pracovním poměru k obci nebo HZS kraje,
- *jednotky HZS podniku* zřizované právnickými osobami nebo podnikajícími fyzickými osobami, které provozují činnosti se zvýšeným nebo s vysokým požárním nebezpečím, a činnost v těchto jednotkách vykonávají jejich zaměstnanci jako své povolání v pracovním poměru,
- *jednotky SDH podniku* zřizované právnickými osobami nebo podnikajícími fyzickými osobami, které provozují činnosti se zvýšeným nebo s vysokým požárním nebezpečím, a činnost v těchto jednotkách vykonávají jejich zaměstnanci na základě dobrovolnosti.

Na každý druh jednotky PO jsou stanoveny odlišné nároky z hlediska jejich operační hodnoty, která vypovídá o schopnosti jednotky zahájit a provádět plnění úkolů na místě zásahu. Tvoří ji doba výjezdu jednotky z místa trvalé dislokace po vyhlášení poplachu a její územní působnost. Doba výjezdu je stanovena vyhláškou č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek PO (§ 11). Územní působností se rozumí optimální vzdálenost pro dojezd určitého druhu jednotky k místu zásahu. Vyjadřuje se v minutách nebo v kilometrech (při rychlosti jízdy vozidla 45 - 60 km/h dle místních podmínek). Při stanovení územní působnosti se vycházelo ze statistické analýzy zásahů JPO, jejich operační hodnoty, ze společensky přijatelné míry rizika i ze zkušeností ostatních evropských států.²⁵ (systematizace JPO v příloze I)

Specifickou jednotkou a jedním z odřadů MV - GŘ HZS ČR je **USAR** (z angl. Urban Search and Rescue Team). Je určen pro vyhledávací a záchranné práce v obydlených oblastech. (podrobnosti, historie a struktura odřadu v příloze H)

III. Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby (☎ 155)

(platné od 1. 4. 2012, v souvislosti s novelizací zákona o IZS, resp. v souvislosti s přijetím zákona o zdravotních službách, do té doby zákon pracoval pouze s pojmem Zdravotnická záchranná služba – ZZS). Jedná se o poskytování neodkladné odborné přednemocniční péči osobám se závažným postižením zdraví nebo v přímém ohrožení života, a to od přijetí tísňové výzvy až do předání postiženého zdravotnickému zařízení, včetně jeho transportu. Podstatou je zvýšit šanci na záchranu přímo v místě

²⁵ jan.pecl@grh.izscr.cz. Jednotky požární ochrany. [online]. Publikováno 2. 6. 2009. © 2010 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. [citováno 2014-02-13]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx>.

poruchy zdraví. Řídicím prvkem je Zdravotnické operační středisko - tzv. dispečink, druhým pilířem výjezdová složka – tedy posádky v sanitních vozech. Tato služba je zajišťována posádkami Rychlé lékařské pomoci (RLP, rychlé osobní vozy s lékařem) a posádkami Rychlé zdravotnické pomoci (RZP, velké sanitní vozy, posádka ve složení zdravotnický záchranář a řidič). Vybavení těchto vozidel umožňuje zajistit kvalitní péči o pacienta již v terénu, stabilizaci jeho zdravotního stavu a následný transport do zdravotnického zařízení. Zdravotnické vybavení odpovídá jednotce intenzivní péče. Obsahuje přístroje pro umělou podporu životních funkcí, monitor srdeční činnosti, infuzní a inkubační techniku atd. Zásahy posádek RZP tvoří přibližně 80 % celkového počtu výjezdů. Přítomnost lékaře je nutná pouze u nezávažnějších případů ohrožení zdraví a života, které tvoří necelých 20 % výjezdů. (Pražská ZZS používá od r. 1987 ve svém provozu tzv. setkávací systém, který zkracuje dojezdový čas k pacientovi na nejnižší možnou míru a zároveň umožňuje efektivní využití práce lékaře. K pacientovi vyjíždí posádka RLP, která je v hustém pražském provozu rychlejší než „velká“ sanita a z jiného místa je k němu vyslána posádka RZP. Setkávají se u pacienta, kde jsou provedeny všechny potřebné zákroky a pokud zdravotní stav nevyžaduje přítomnost lékaře, převáží ho do zdravotnického zařízení samotná posádka RZP a lékař je uvolněn pro další případ. Doplňkovou službou pozemních složek je Letecká zdravotnická záchranná služba (LZZS).²⁶

V souladu se zákonem č. 374/2011 Sb., o ZZS, zařízení ZZS zřizují, vedle ředitelství dispečinku, výjezdových skupin a vzdělávacího střediska, vždy také pracoviště krizové připravenosti (§9 a 16). Zde je zpracováván návrh traumatologického plánu, v němž jsou uvedena opatření a postupy uplatňované při zajišťování péče v případech hromadných neštěstí (§ 7). Dále je pracoviště určeno pro koordinaci:

- úkolů vyplývajících z krizového plánu a dokumentace IZS;
- psychosociálních intervenčních služeb v případě MU nebo krizové situace;
- vzdělávání a výcviku v oblasti KŘ, urgentní medicíny a medicíny katastrof;
- vzdělávání a výcviku složek IZS k poskytování neodkladné resuscitace;
- komunikačních prostředků pro plnění úkolů v IZS a v krizovém řízení.

Jeho prostřednictvím jsou rovněž zajišťovány činnosti k připravenosti na řešení mimořádných událostí a krizových situací (§ 20), kterými jsou plněny úkoly:

- k přípravě na řešení MU a krizových situací pro oblast poskytování ZZS,

²⁶ Zdravotnická záchranná služba hl. m. Prahy. *Současnost* [online]. © ZZS HMP 2011. [citováno 2014-02-16]. Dostupné z: http://www.zzshmp.cz/?page_id=473

- k přípravě na společné zásahy složek IZS,
- vyplývající z dokumentace IZS.

Poskytovatel ZZS je povinen nepřetržitě tyto činnosti zajišťovat a zpracovat podklady k dokumentaci IZS. Úkoly plní podle postupů stanovených v rámci plánovacích dokumentů orgánů KŘ, havarijního plánování a dokumentace IZS.

Zásadním problémem spolupráce ZZS s dalšími složkami je fakt, že ZZS nemá centrální úroveň řízení. Nejvyšší úrovní je kraj – zřizovatel ZZS, který ji zabezpečuje materiálně i finančně. Jednotlivé kraje v tomto nejsou jednotné. Ministerstvo zdravotnictví vstupuje do systému až za podmínek stanovených zákonem o IZS (přesah MU, neexistující dohoda mezi kraji a zároveň jejich žádost o koordinaci), čímž nejsou dotčeny méně závažné typy MU. Jedním z důsledků je nedostatečná komunikace s dalšími složkami IZS, ale i mezi ZZS vzájemně. Zde však negativně působí více faktorů (technických, ekonomických, legislativních).

IV. Policie České republiky (☎ 158)

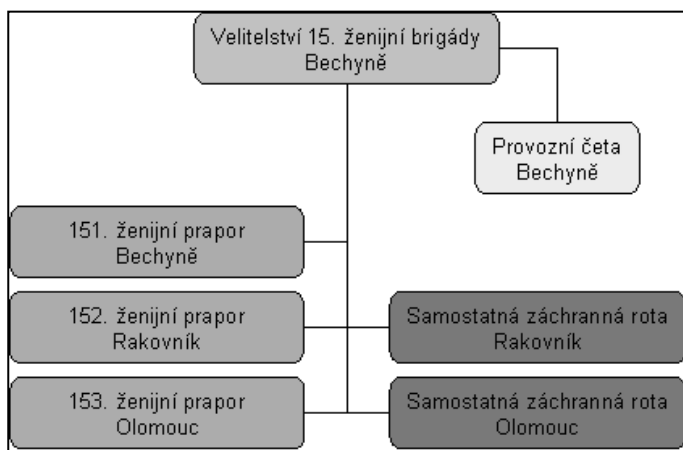
je výkonný orgán státní moci a plní úkoly při ochraně pořádku, bezpečnosti občanů, a veřejného i soukromého majetku. Vzhledem ke své organizaci a pohotovostnímu režimu je předurčena plnit své úkoly při MU. Operační středisko policie spolupracuje s OPIS IZS. Policie zabezpečuje: uzavření prostoru, kde došlo k MU, tím uvolňuje cestu záchranným jednotkám, regulaci dopravy v prostoru (zvýšený přesun sil a prostředků), zamezuje vstup nepovolaným osobám a podílí se na organizaci evakuace, poskytuje první pomoc postiženým účastníkům dopravní nehody před příjezdem ZZS, činí neodkladná opatření pro zabezpečení podmínek pro práci vyšetřovatelů při objasňování příčin vzniku KS, provádí identifikaci mrtvých, zajišťuje ochranu majetku a řeší případnou trestnou činnost v uzavřeném prostoru. Policista rovněž disponuje oprávněním v případě nebezpečí bezprostředního ohrožení života a zdraví nebo majetku požádat každého o pomoc.

Zákon o PČR v § 20 vymezuje působení policie v rámci IZS, při řešení krizových situací a mimořádných událostí a při přípravě na ně. Jedná se o výkon oprávnění policisty podle tohoto zákona v místě provádění ZaLP. Policista nebo útvar policie se podílejí na provádění ZaLP včetně letecké podpory IZS a letecké podpory v krizových situacích: jsou-li k tomu vycvičeni a vybaveni, je-li to nezbytné pro záchranu života, zdraví nebo majetku a jsou-li k tomu určeni policejním prezidentem.

5.2.2 Ostatní složky IZS

I. Vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil²⁷ – AČR lze využít k posílení základních složek IZS při likvidaci následků přírodních a antropogenních katastrof. Nastupuje na základě nařízení vlády v případě, kdy je ohrožena podstatná část území ČR, a to až v takzvané druhé vlně, pokud nestačí síly a prostředky IZS. V tu chvíli vyčleňuje síly a prostředky dle požadavků krizových štábů, hejtmanů a představitelů místních samospráv. Pomoc poskytují na základě subsidiárního principu v souladu s příslušnými legislativními a jinými předpisy. Pomoc ze strany armády spočívá v nasazení samostatných vojenských záchranných útvarů (VZÚ), které jsou určeny k plnění humanitárních úkolů civilní ochrany. Využití jiných speciálně zaměřených jednotek AČR závisí na konkrétní situaci. Jedná se například o protichemické nebo ženijní jednotky vybavené příslušnou technikou (povodně, sesuvy půdy), jednotky disponující vzdušnými prostředky. V případě rozsáhlých přírodních katastrof, mohou

Obrázek 6: Záchrané útvary po reorganizaci k 1. 10. 2008.

Zdroj:

<http://www.zenijnibrigada.army.cz/index.php?page=historie>

být jednotky armády využity také k poskytování živé síly (plnění pytlů s pískem, jejich umístování, odstraňování nánosů apod.); jde především o práce, kde nelze účinně využít techniku. 15. ženijní brigáda je schopna plnit úkoly ženijní podpory jednotek AČR, NATO a EU ve všech druzích operací včetně činností v míru, ale i ve prospěch obyvatel v případě živelních pohrom a jiných mimořádných událostí. V takovém případě vyčleňuje síly a prostředky k plnění ZaLP v návaznosti na stálé prvky IZS a je schopna vytvářet: odřady k evakuaci osob při povodních, vyprošťovací odřady, odřady k zabezpečení průjezdnosti na komunikacích a ve městech, k provádění zemních prací, pro nouzové přemostění, k provádění trhacích a demoličních prací, pro dekontaminaci osob a techniky, humanitární základny materiální pomoci.

²⁷ 15. Ženijní brigáda. *Úkoly 15. ženijní brigády* [online]. Copyright © 15.žb 2010. [citováno 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.zenijnibrigada.army.cz/index.php?page=historie>.

II. ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory, kterými je např. Vězeňská služba, Justiční stráž anebo městské či obecní policie (MP/OP). Poslední jmenované zdánlivě splňují podmínky pro základní složky IZS, př. obsluhu linky tísňového volání (**☎ 156**), ale není tomu tak, a to zejména s ohledem omezenou územní působností. Je možné říci, že „sít“ MP/OP existuje napříč územím ČR, ale jednotlivé policie jsou izolované, i jejich vzájemná spolupráce je omezena zákonem. V případě menších obcí nemusí splňovat ani podmínku nepřetržité pohotovosti. Rozsah oprávnění a chybějící specializace strážníků rovněž nezakládá zařazení do základních složek (až na výjimky v rámci větších měst, např. psodvi či potápěči MP hl. m. Prahy). V tomto ohledu však není žádný rozdíl s připraveností příslušníků PČR. MP/OP jsou významnou podporou základních složek, již vzhledem k personálnímu i technickému zajištění a schopnosti dostat se velmi rychle na místo události. Odtud pak předávat upřesňující informace, předběžně posoudit skutečnou potřebu povolaných složek, případně provést nezbytné prvotní úkony, jako je první pomoc, uzavření prostoru atp. Některá tato oprávnění jsou opět totožná s PČR. V případech krizových situací jsou využitelné poskytnutím sil a prostředků, které jsou podpořeny možnostmi rychlé komunikace. Výhodou je místní i osobní znalost strážníků, na jejichž základě mohou poskytnout příslušníkům základních složek relevantní informace (např. při provádění evakuace v odlehlých místech). Zároveň mají vazby na představitele obcí, neboť jsou orgánem obce, řízeným starostou (případně jiným členem zastupitelstva). Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii také stanoví úkoly obecní policie (§ 2): obecní policie při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku a plnění dalších úkolů podle tohoto nebo zvláštního zákona, přispívá k ochraně a bezpečnosti osob a majetku, podílí se na dodržování právních předpisů o ochraně veřejného pořádku a v rozsahu svých povinností a oprávnění stanovených tímto nebo zvláštním zákonem činí opatření k jeho obnovení (...). V § 3b je dále uvedeno, že k plnění těchto úkolů na území obce, kde je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu, je starosta příslušné obce oprávněn uzavřít veřejnoprávní smlouvu se starostou jiné obce o poskytnutí strážníků. Tím je de facto potvrzena využitelnost složky pro podporu IZS. V zájmu efektivnějšího zapojení městské policie byl v hl. m. Praze zřízen Záchranný bezpečnostní systém, tj. obdoba IZS, jehož základní složkou je také Městská policie hl. m. Prahy. Využívá operačního střediska MP, které je přímo napojeno na OPIS IZS, krizový štáb a ostatní složky. Představitelé MP jsou členy bezpečnostní rady i krizového štábu. Strážníci se účastní veškerých cvičení připravenosti města. Jsou vydávány interní normativní akty pro případy mimořádného využití sil a prostředků MP.

III. ostatní záchranné sbory: do této skupiny řadíme např. *Báňskou záchrannou službu*, jejímž úkolem je záchrana životů a majetku při haváriích, včetně první pomoci v podzemí, zdolávání těchto havárií a odstraňování následků. *Horskou službu ČR* provádějící záchranné práce v horském terénu: poskytuje první pomoc a transport raněných, instaluje a udržuje výstražná a informační zařízení, zřizuje záchranné a ohlašovací stanice, zajišťuje hlídkovou činnost a lavinová pozorování. *Vodní záchrannou službu*, která zajišťuje záchranu a evakuaci osob v ohrožených oblastech, poskytuje první pomoc a transport raněných v oblastech velkých ploch, spolupracuje s říční policií, nabízí kvalifikované potápěče pro záchranu osob i majetku. *Svaz záchranných brigád kynologů ČR* zabývající se záchrannými pracemi pomocí psů speciálně vycvičených k vyhledávání osob v různém prostředí, nejčastěji v sutinách zřícených domů, po průmyslových haváriích, případně zemětřeseních. Existují další specializované služby zabývající se záchranářstvím např. speleologická, skalní atp. Většina uvedených záchranných služeb jsou občanská sdružení a jsou kolektivními členy Českého červeného kříže, proto by bylo možné je zahrnout i do níže uvedené kategorie č. VII, není však nutné trvat na přísném rozdělení. Ostatně také v dostupné literatuře jsou jednotlivé skupiny ostatních složek prezentovány různě. Podstatou je schopnost sdružení/sborů/svazů účinně přispět ke zdolání následků MU.

IV. orgány ochrany veřejného zdraví, kterými jsou Krajské hygienické stanice, jejichž oprávnění v dané oblasti jsou upravena § 82 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů.

V. havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, ke kterým řadíme *havarijní a poruchové služby v oblasti energetiky, vodárenství, teplárenství a plynárenství* poskytující odbornou pomoc při provádění ZaLP a mají také stanovenou povinnost zahájit likvidaci následků v souladu s vnitřními havarijními plány bezprostředně po vzniku havárie nebo v případě vyhlášení stavu nouze²⁸. *Služby v chemickém průmyslu*, např. sdružení výrobců TRINS, schopné poskytnout podporu při haváriích s únikem nebezpečných látek, a to od úrovně telefonické rady, až po vyslání odborníka na místo události nebo společnost Dekonta, a.s., která se zabývá dekontaminací prostředí, sanací ekologických zátěží atp. *Dopravní a technické služby krajů a obcí*.

VI. zařízení civilní ochrany v majetku obcí, právnických nebo podnikajících fyzických osob určená k plnění úkolů civilní ochrany při řešení krizových situací. Jsou určena

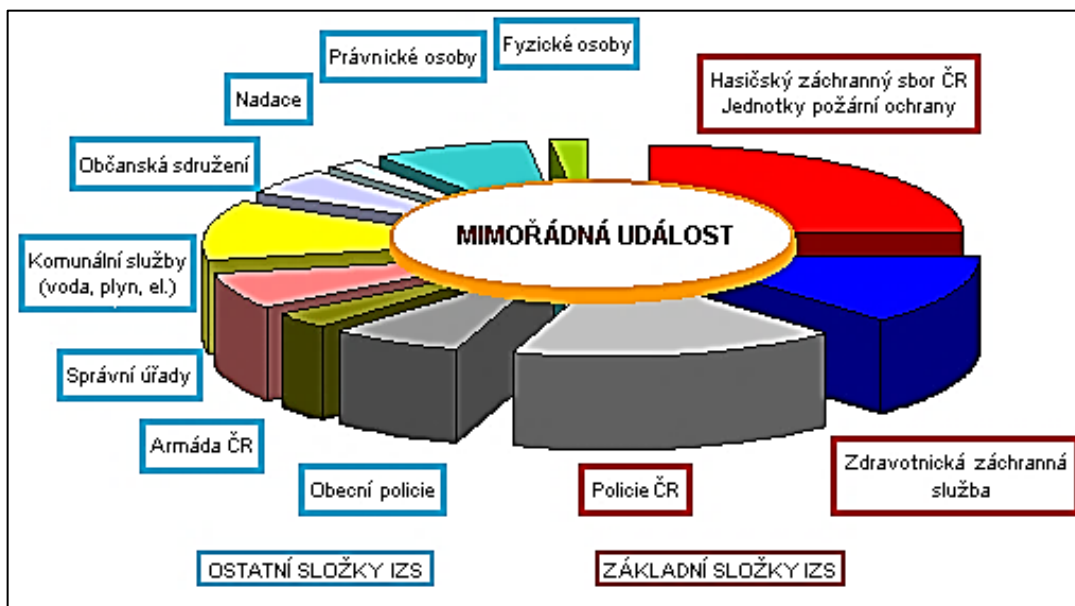
²⁸ Stavem nouze je omezení či přerušování dodávek elektřiny, plynu nebo tepla v důsledku živelní pohromy, jako opatření za branné pohotovosti, při havárii, dlouhodobém nedostatku energií, smogové situaci či teroristickém útoku. Jedná se o nástroj průmyslové bezpečnosti. Podmínky vyhlášení a druh opatření jsou uvedeny v předpisech jednotlivých energetických odvětví.

k zajištění evakuace, nouzového přežití, nouzového zásobování pitnou vodou, poskytování první pomoci, k zabezpečení ukrytí, dekontaminace nebo výdeje prostředků individuální ochrany.

VII. neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k ZaLP. Specifickým představitelem jsou humanitární organizace, jako je Český červený kříž, ADRA, Člověk v tísni, Armáda spásy, Česká katolická charita. Obvykle poskytují ošacení, potraviny (včetně jejich shromažďování, skladování a dopravy), ubytování, pečovatelskou službu, organizují pracovní pomoc dobrovolníků pro odstraňování následků události a také duchovní pomoc. Patří sem také sdružení dobrovolných hasičů – Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (k 1.1 2013 evidováno 355 494 členů, z toho 70 401 členů je zařazeno ve sborech SDH obcí nebo SDH podniků, čímž se stávají nedílnou součástí IZS²⁹), Česká hasičská jednota, Moravská hasičská jednota – výrazně nižší počet členů.

VIII. poskytovatelé akutní lůžkové péče, kteří mají zřízený urgentní příjem. Stávají se ostatní složkou v době vyhlášených krizových stavů. Uzavřou-li smlouvu o plánované pomoci na vyžádání, jsou začleněni do poplachových plánů a stávají se ostatní složkou i mimo krizový stav.

Obrázek 7: Skladba základních a ostatních složek IZS

Zdroj: VALÁŠEK, J. a kol. *Krizové řízení při nevojenských krizových situacích: účelová publikace pro krizové řízení. Modul C. s. 23*

²⁹ Dobrovolní hasiči.cz. *O nás*. [online]. Aktualizováno 17. 2. 2014. [citováno 2014-03-10]. Dostupné z: http://www.shcms.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=2.

5.3 Řízení záchranných a likvidačních prací

Složky IZS provádějí svou činnost na všech stupních ohrožení či nebezpečí. Tyto úrovně lze seřadit od nejnižší po nejvyšší, kdy na 1. úrovni provádí ZaLP základní složky samostatně, na 2. úrovni již v součinnosti, nebo ve spolupráci s některými ostatními složkami, postupuje se podle dokumentace IZS, na 3. úrovni již dochází k součinnosti s územní samosprávou, či státní správou, může dojít k vyhlášení stavu nebezpečí, a tedy k využití krizových zákonů, na poslední úrovni je situace řešena již s účastí nejvyšších ÚSÚ a vlády ČR, dochází k vyhlášení nouzového stavu. Může se rozběhnout také mezinárodní spolupráce. Koordinací rozumíme nejen usměrňování ZaLP, ale také součinnost při společném zásahu složek IZS. Upravena je ve vyhlášce č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech IZS. V § 1) jsou uvedeny zásady koordinace složek, jedná se o posloupnost jednotlivých činností od úvodního vyhodnocení druhu a rozsahu události, přes nezbytná opatření, kterými jsou uzavření místa, záchrana osob či případná evakuace a poskytnutí neodkladné zdravotnické péče zraněným osobám, ale také opatření k ochraně zasahujících členů složek, omezení ohrožení a stabilizace situace, přijetí opatření v místech, kde by se mohly projevit účinky události (na základě průzkumu šíření, k základním patří varování obyvatel), až po komunikaci s příbuznými či sdělovacími prostředky a dokumentování ZaLP a objasňování příčin události.

5.3.1. Úrovně koordinace složek při společném zásahu

Jsou řešeny zákonem o IZS, kde je upraven institut „velitele zásahu“, jeho povinnosti i oprávnění, a vyžadování pomoci, ale i jeho prováděcí vyhláškou, která rozšiřuje skutečnosti uvedené v zákoně, ale především popisuje nutnou dokumentaci a stanovuje stupně poplachu, jejichž určení je podstatné pro nasazení sil a prostředků.

I. taktická: jedná se o koordinaci v místě nasazení a v prostoru předpokládaných účinků MU. Provádí ji velitel zásahu, který vyhlásí odpovídající stupeň poplachu podle příslušného poplachového plánu IZS. Velitelem zásahu je velitel JPO nebo příslušný funkcionář HZS s právem přednostního velení³⁰, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak (podle charakteru situace se může se jednat např. o příslušníka PČR). Velitel zásahu může jako svůj výkonný orgán vytvořit štáb a určit jeho členy, těmi jsou obvykle vedoucí složek IZS, místo zásahu lze rozdělit na sektory, z nichž každý má svého velitele. Je určeno stanoviště všech pomocných orgánů a rovněž stanoviště pro komunikaci se sdělovacími prostředky (nutno citlivě s ohledem na příbuzné obětí!).

³⁰ Upraveno vyhláškou MV č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek PO.

Místo zásahu je rozčleněno na prostory podle specifických činností, jejich počet narůstá s rozsahem události a množstvím jednotlivých ohrožení (v případě úniku nebezpečných látek je zřízen dekontaminační prostor, v případě úmrtí prostor pro umístění a identifikaci obětí). Vždy vzniká vnější zóna pro uzavření místa zásahu, nebezpečná zóna s charakteristickým a maximálním nebezpečím, na jejím okraji je nástupní prostor, který je jediným vstupem do nebezpečné zóny. Rozděluje se na stanoviště přípravy (soustředění hasičů, bezpečnostní pohovor o úkolech, nebezpečí, komunikačních signálech, trasách, nasazování ochranných prostředků) a na stanoviště pohotovosti (čeká se na pokyn ke vstupu, vyčkává zde také jistící skupina zasahující v případě žádosti o pomoc nasazených hasičů, signálu pro případ ohrožení nebo při zcela zjevném ohrožení, kdy zasahující nejsou schopni požádat, na kontrolním bodu je prováděna kontrola bezpečnosti výzbroje a výstroje, dodržování plánovaných časů). Týlový prostor je určen pro vystrojování a regeneraci záchranářů.

II. operační: je prováděna operačním a informačním střediskem IZS, podle § 5 odst. 1 zákona o IZS jsou jimi OPIS HZS kraje a OPIS GŘ HZS. Jsou teoretickou výjimkou z tvrzení, že IZS nemá pracoviště...ačkoli je materiálně i personálně zabezpečuje HZS, jsou relativně samostatnou jednotkou. Byla vybavena také pro příjem jednotného evropského tísňového volání ☎ **112**.³¹ Jsou označena jako stálé orgány pro koordinaci složek IZS. Mezi jejich povinnosti patří přijímat a vyhodnocovat informace o MU, zprostředkovávat organizaci plnění úkolů ukládaných velitelem zásahu, plnit úkoly uložené koordinujícími orgány, zabezpečovat vyrozumění všech složek IZS a vyrozumění státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků dle dokumentace IZS. K tomu jsou oprávněna povolávat a nasazovat síly a prostředky HZS a JPO, dalších složek IZS podle poplachového plánu nebo podle požadavků velitele zásahu; provést při nebezpečí z prodlení varování obyvatelstva na ohroženém území, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak (např. atomový zákon nebo zákon o prevenci závažných havárií). Operační úroveň spočívá v komunikaci a přenosu informací z místa zásahu na územně příslušné OPIS. Zodpovědnost za tyto informace má velitel zásahu; obsahují zejména popis aktuální situace a stav ZaLP, nasazené síly a prostředky, případně potřebu jiné pomoci, *vyhlášený stupeň poplachu*, zásadní

³¹ V ČR zavedeno Usnesením vlády ČR ze dne 19. dubna 2000 č. 391 k zavedení jednotného evropského čísla tísňového volání – 112 v ČR. Počátky již v r. 1996, k 1. 1. 2003 bylo číslo 112 zprovozněno ve všech telefonních sítích na území ČR, do té doby fungovalo jen v mobilních sítích. Krátce provozováno PČR. Později převedeno na HZS, v roce 2005 vzniklo 14 center tísňového volání umístěných v sídlech HZS krajů, v rámci republiky jsou navzájem hlasově i datově propojena, a proto zastupitelná (není třeba čekat) technologie umožňuje propojení všech základních složek IZS. Zdroj: *Tísňová volání v České republice*. [online]. Aktualizováno 17.3.2009. © 2010 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [citováno 2014-02-19]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/tisnova-volani-v-ceske-republice.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>.

změny (včetně úmrtí, zranění, vzniku rozsáhlých škod), odjezd složek, významná sdělení poskytnutá veřejnosti.

III. strategická: představuje zapojení starosty ORP, hejtmána (v Praze primátora hl. m. Prahy) nebo MV do koordinace ZaLP prací, pokud je o takovou pomoc požádáno, byly vyhlášeny nejvyšší stupně poplachu, došlo k územnímu přesahu události. Rozdílná kombinace těchto podmínek zakládá úroveň strategické koordinace. *Starostou ORP:* na žádost velitele zásahu. *Hejtmanem:* přesah jedné ORP a současné vyhlášení nejvyššího stupně nebo na žádost starosty ORP. *Ministerstvem vnitra:* přesah kraje a vyhlášení nejvyššího stupně nebo na žádost velitele zásahu, starosty ORP, hejtmána nebo přesahuje-li událost hranice ČR a je nutná koordinace ZaLP nad rámec příhraničních styků. V případě ministerstva hovoříme o ústřední koordinaci ZaLP. Současně se jedná o ochranu obyvatel podle příslušných poplachových plánů, v souladu s havarijními plány, případně s využitím zahraniční pomoci. Účelem je stanovení priorit, zabezpečení dostatečných materiálních a finančních podmínek, zajištění návaznosti ZaLP s krizovými opatřeními. Za podmínek stanovených v § 8 zákona o IZS (rozsah události, kapacitní důvody, odbornost a na žádost kraje) koordinuje činnosti ZZS Ministerstvo zdravotnictví. Jako pracovní orgán jsou využívány krizové štáby. Hejtman a starosta ORP jsou povinni předávat MV zprávy o průběhu ZaLP, které koordinují, a to cestou OPIS IZS.

Stupně poplachu předurčují potřebu sil a prostředků; jsou kritériem pro aktivaci strategické koordinace, pro použití havarijního plánu kraje a zakládají i další povinnosti. Vyhlásit je může OPIS IZS při prvotním povolávání složek, anebo pokud je na území více než jedno místo zásahu. Dalším je velitel zásahu, ten vyhláší sám, případně upřesní stupeň stanovený OPIS, na základě skutečné situace v místě události.

1. stupeň: MU ohrožuje *jednotlivé* osoby, dopravní prostředky osobní i nákladní dopravy nebo objekty (s výjimkou objektů se složitými podmínkami pro zásah, stanoveny vyhláškou o požární prevenci) anebo plochy území do 500m² *nebo* ZaLP provádí základní složky, které není třeba nepřetržitě koordinovat.
2. stupeň: MU ohrožuje nejvýše 100 osob, více než jeden objekt se složitými podmínkami pro zásah, jednotlivé prostředky hromadné dopravy osob, cenný chov zvířat anebo plochy do území 10 000m², ZaLP provádí základní a ostatní složky kraje *nebo* je nutné složky nepřetržitě koordinovat velitelem zásahu.
3. stupeň poplachu: MU ohrožuje 100 - 1000 osob, část obce nebo areálu podniku, soupravy železniční přepravy, několik chovů hospodářských zvířat,

plochy území do 1 km², povodí řek, produktovody, jde o hromadnou havárii v silniční dopravě nebo o havárii v letecké dopravě *nebo* ZaLP provádí základní a ostatní složky *nebo* se využívají síly a prostředky z jiných krajů *nebo* je nutné složky koordinovat velitelem zásahu za pomoci štábu a místo zásahu rozdělit na sektory a úseky.

4. zvláštní stupeň poplachu: MU ohrožuje více jak 1000 osob, celé obce nebo plochy území nad 1 km², ZaLP provádí základní a ostatní složky včetně využití sil a prostředků z jiných krajů, popřípadě je nutno použít zahraniční pomoci, je nutné složky koordinovat velitelem zásahu za pomoci štábu velitele zásahu a místo zásahu rozdělit na sektory a úseky *nebo* společný zásah složek vyžaduje koordinaci na strategické úrovni.

Vyhlášení 3. a zvláštního stupně poplachu poplachového plánu kraje oznamuje OPIS kraje hejtmanovi. Stejným způsobem starostovi dotčené obce s rozšířenou působností. Dále v případě jejich vyhlášení HZS kraje zpracovává zprávu o zásahu a předává ji hejtmanovi nebo starostovi ORP, pokud ZaLP koordinovali. Po vyhlášení zvláštního stupně OPIS kraje povolává síly a prostředky kraje, koordinuje pomoc se sousedními kraji a informuje GŘ HZS ČR. Obdobně koordinuje pomoc OPIS GŘ HZS ČR.³²

5.4 Dokumentace IZS

Dokumentací integrovaného záchranného systému jsou havarijní plány kraje a vnější havarijní plány, dohody o poskytnutí pomoci; dokumentace o společných ZaLP a statistické přehledy; dokumentace o společných školeních, instruktážích a cvičení složek; typové činnosti složek při společném zásahu; územně příslušný poplachový plán, kterým je ústřední poplachový plán IZS nebo poplachový plán IZS kraje.

Dohodami o poskytnutí pomoci jsou: a) písemné dohody o poskytnutí plánované pomoci na vyžádání, které uzavírá GŘ HZS ČR nebo HZS kraje pro sestavení poplachových plánů, a které stanovují rozsah poskytnutí pomoci ostatní složkou, tzn. osoby pověřené pro zabezpečování pomoci a způsob jejich vyrozumění, síly a prostředky určené k poskytnutí pomoci, dobu potřebnou pro poskytnutí sil a prostředků v případě vyžádání pomoci; b) písemné dohody, kterými může HZS kraje nebo starosta obce předem sjednat způsob a rozsah osobní nebo věcné pomoci pro potřebu ZaLP;

³² § 20 – 24 vyhlášky MV č. 328/2001 Sb., některých podrobnostech IZS.

c) dohody podle § 10 odst. 2 písm. e) zákona o IZS (??)³³; jejich uzavření se zveřejňuje ve Věstníku vlády pro orgány krajů a orgány obcí.

Dokumentace o společných ZaLP a statistické přehledy: Složky zpracovávají vlastní dokumentaci o ZaLP, které prováděly v 1. nebo 2. stupni poplachu. Velitel zásahu zpracovává zprávu o zásahu v případě vyhlášení 3. nebo zvláštního stupně poplachu. HZS kraje zpracovává zprávu o zásahu v případě vyhlášení 3. nebo zvláštního stupně poplachu pro určité území, je-li na tomto území více než jedno místo zásahu. Předává ji hejtmanovi nebo starostovi ORP, pokud ZaLP koordinovali. Obsahem zpráv jsou údaje o : vzniku a následcích MU, činnostech, použitých silách, prostředcích, postupu složek v místě zásahu, velikosti škod a uchráněných hodnotách, počtu usmrcených, zraněných nebo evakuovaných osob, poskytnuté osobní a věcné pomoci a grafické znázornění místa zásahu. HZS zpracovává statistiku tak, aby výstupy byly využitelné pro analýzy MU anebo pro potřeby obnovy postiženého území.

Typové činnosti složek při společném zásahu vydává GŘ HZS ČR, čímž plní úkol MV usměrňovat IZS. Obsahují postupy při ZaLP s ohledem na druh a charakter MU. Jsou podkladem pro spolupráci sil a prostředků IZS na místě zásahu, obsahují odkazy na hierarchické scénáře řízení zásahu. Aktuálně obsahuje katalog 14 typových činností (přehled v příloze J, včetně názorné ukázky části Typové činnosti STČ 8/IZS „dopravní nehoda“.). Obvykle se skládají ze společného listu složek IZS a listu jejich operačních středisek, listů pro každou složku samostatně, pomůcky pro velitele zásahu.

Územně příslušné poplachové plány IZS jsou Ústřední poplachový plán IZS a poplachový plán IZS kraje uložené na příslušném OPIS HZS. Obsahují spojení na základní složky IZS; přehled sil a prostředků ostatních složek, dalších subjektů, s nimiž byly uzavřeny smluvní vztahy pro potřeby ZaLP, síly a prostředky, které ORP, kraj nebo stát mohou využít podle mezinárodních smluv; způsob povolávání a vyzoomování vedoucích složek a členů krizových štábů, osob zahrnutých do havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu. Můžeme je nazvat registrem složek IZS nastavujícím systém a pravidla spolupráce na daném území během zásahu (z toho vyplývá, že se nepoužije, zasahuje-li pouze jedna složka), a to v návaznosti na vyhlášený stupeň poplachu a úroveň koordinace složek při společném zásahu.

Ústřední poplachový plán IZS je uložen na OPIS MV-GŘ HZS ČR. Použije se při ústřední koordinaci ZaLP prováděné ministerstvem. Kromě výše zmíněné operativní

³³ V uvedeném písmenu je stanovena povinnost kraje zpracovávat poplachový plán, zatímco Dohody, o které se patrně jedná, jsou uvedeny v písmenu § 2 g) „uzavírá dohody s příslušným územním celkem sousedního státu, pokud platná mezinárodní smlouva nestanoví jinak“ Jedná se pravděpodobně o jeden z nesouladů v předpisech, které spolu bezprostředně souvisí.

dokumentace obsahuje také specifické přílohy: 1. přehled sil a prostředků složek IZS, kterými přímo disponuje Ústřední krizový štáb a ministerstvo při ústřední koordinaci; 2. metodu vytváření normovaných hasičských odřadů; 3. přehled kódového označení sil a prostředků a jejich schopností v evropských databázích

Poplachový plán kraje se přikládá do operativní části havarijního plánu kraje. Zpracovatelem je HZS kraje, na zdejší OPIS je uložen (výpisy na stanicích HZS). Použije se, pokud je hejtmanem či starostou požadována pomoc a pokud koordinaci ZaLP provádí HZS kraje, na úrovni ORP také starosta ORP nebo velitel zásahu a na úrovni kraje hejtman. Zvláštní variantou poplachového plánu je požární poplachový plán obsahující výčet JPO, jejich povolávání a zásady součinnosti při operačním řízení. Podle § 4 odst. 1 písm. f) NV č. 498/2002 Sb., k provedení zákona o požární ochraně je obsahem požárního poplachového plánu kraje také poplachový plán IZS kraje, kromě toho, že takový pojem není přesný, jedná se o další příklad „nastavování“ systém plánování.

Obrázek 8: Jednotky IZS u dopravní nehody

Zdroj: archiv redakce Události 112 [online]. foto – Jiří Berec, <http://www.udalosti112.cz/pic/2013/12/2013-12-30nehoda-hzs-izs-uk-jb-foto.jpg>

6 ZPŮSOBY OCHRANY OBYVATEL V ZAHRANIČÍ

Vzhledem ke geografické poloze ČR, její integraci do evropských struktur a členství v Severoatlantické alianci, je zřejmé, že při budování principů ochrany obyvatel, zajišťujících složek a postupů správních úřadů v době MU nebo KS byly implementovány zkušenosti okolních států. Je velmi pravděpodobné, že pro efektivní zvládnutí následků MU bude využita přeshraniční spolupráce, i proto je nanejvýš praktické, pokud příslušníci záchranných složek plní přibližně stejné úkoly a používají obdobné postupy. Odlišnosti existují ve způsobu financování subjektů ochrany obyvatelstva, v jejich personálním složení z hlediska dobrovolnosti a profesionality, a také v souvislosti se správním členěním jednotlivých států, které se odráží v různých stupních legislativní opory.

Většina zemí, stejně jako ČR, prošla vývojem s ohledem na globální politickou situaci. V posledních desetiletích proběhla proměna z příprav na válečný konflikt na akceschopnost pro události nevojenského charakteru. Země, které zůstaly vojensky neutrální (např. Švýcarsko, Švédsko), nadále zachovávají maximální připravenost i pro případ války. Jmenované státy v tomto ohledu provádí nejrozsáhlejší opatření, zejména v zabezpečení úkrytí: Švýcarsko se blíží 100%, Švédsko okolo 80%, naproti tomu Německo vykazuje úkrytí pro 3% obyvatel a ve Francii úkryty neexistují.³⁴ Pro všechny země je společná podpora armády při katastrofách, obvykle ve chvílích, kdy civilní prostředky nepostačují a na žádost. Specifické je v tomto ohledu opět Švýcarsko, které kombinuje stálou armádou s miličním systémem – rozsáhlou brannou povinností (až do 50 let věku), do níž spadá i služba u požárníků. Z povinné vojenské služby je možné se vyvázat vyšším daňovým zatížením nebo civilní službou.

6.1. Zabezpečení ochrany v některých evropských zemích

Německo

V období míru je podle zákona³⁵ zvládnutí katastrof v kompetenci spolkových zemí (16) a za ochranu ve válečném konfliktu zodpovídá spolková vláda. Každá spolková země má vlastní zákon o katastrofách. V případě války spadá civilní ochrana do celkové obrany státu. Zastřešujícím orgánem je od roku 2004 Spolkový úřad pro ochranu obyvatelstva a pomoc při katastrofách. Mezi jeho úkoly patří analýzy rizik a plánování,

³⁴ Linhart, P. *Některé otázky ochrany společnosti*. MV–GŘ HZS ČR, Praha 2005. ISBN 80-86640-43-.s.23.

³⁵ Společná německá ústava „Grundgesetz“, dává státu zákonodárné kompetence ve věcech civilní ochrany, dále existuje 16 ústav spolkových zemí a zákonů o civilní ochraně – „Landeskatastrophenschutzgesetz“.

poskytování informací pomocí Německého informačního systému, varování pomocí satelitního varovného systému, vzdělávání na všech úrovních (Akademie pro KŘ, havarijní plánování a civilní ochranu), školení obyvatel, výzkum, následná péče, ale i ochrana pitné vody. V případech složitějších událostí dohlíží na regionální úroveň řízení. Ačkoli se takové uspořádání zdá složitější, díky poměrně jednotnému řádu je vysoce funkční. Hlavními výkonnými subjekty v ochraně obyvatel jsou záchranné organizace. Veřejnoprávními jsou jednotky požární ochrany obcí (tísňová linka 112) a jednotky Technické pomocné služby (Technisches Hilfswerk, THW). Hasiči jsou financováni státem, resp. obcím jsou ze státního rozpočtu hrazeny náklady vynaložené na zákonnou povinnost zřídit a provozovat jednotky požární ochrany. Je také možné využít požární daň, jejímž plátcem jsou pojišťovny.

Specifikem je vysoký podíl dobrovolníků. Jedná se o soukromé subjekty působící v ochraně obyvatel, zpravidla poskytující zdravotnické služby. Patří sem Německý červený kříž (NČK), Maltézská služba pomoci, Johanitská úrazová pomoc, Pracovní svaz samaritánů, Německá společnost pro záchranu životů. NČK vytvořil multifunkční zásahové jednotky, které jsou schopny rychle zasáhnout. Zvláštností je začleňování lidí, kteří nebyli při katastrofě zraněni a mohou tak být využiti při pomocných pracích, To zásadně zvyšuje flexibilitu i rychlost odstraňování škod. Dalšími dobrovolnickými složkami jsou Horská služba, Vodní záchranná služba (obě spadají pod NČK), Speleologická záchranná služba a Záchranná služba na moři. Funkčnost systému začleňování osob i široký rozsah dobrovolnictví předpokládá kázeň, občanskou připravenost a vědomí spoluodpovědnosti. Kromě toho, že uvedené vlastnosti můžeme označit za typické pro německy hovořící národy, je významnou podporou vzdělanost obyvatelstva v této oblasti. Pozornost je věnována také vědě a výzkumu. Pod záštitou Spolkového ministerstva pro vzdělávání a výzkum vznikají v rámci programu „Výzkum pro civilní bezpečnost“ (2012-2017) projekty a koncepty zabývající se technologiemi využitelnými při zvládání MU. Spolupracují zde zástupci přírodních, technických, sociálních a duchovních věd. Výsledkem jsou náměty významně posilující krizový management.

Ukončené projekty:

1. Bezpečnostní systém pro veřejné instituce v katastrofických nouzových scénářích (SPIDER) -> projekt koordinován NČK, zaměřen na komunikaci všech zúčastněných.
2. Stanovení priorit při záchranných opatřeních (Pri-kats) -> analýza a optimalizace spolupráce a řízení úřadů na úrovni státu, zemí i obcí, včetně analýzy norem a metod.

3. Bezpečnostní komunikace (SiKOMM) -> výzkum komunikačních procesů s postiženými, uvnitř organizací i mezi nimi vzájemně, dále se záchrannými službami, zástupci politiky a zpravodajství.

Výzkum bude pokračovat v zaměření na schopnost svépomoci obyvatelstva, optimalizaci krizové komunikace, a vytvoření konceptů včasného varování³⁶

Obrázek 9: Srovnání schémat ochrany obyvatelstva a) v Německu, b) ve Švédsku

a) druh události	každodenní události	katastrofy a nouzové situace	ozbrojený konflikt
	zábrana škod	ochrana proti katastrofám (přírodní katastrofy, průmyslové a dopravní nehody)	civilní ochrana (ochrana obyvatelstva v případě války)
oblasti činnosti			
kompetence	obce	spolkové země	stát
záchranné subjekty	požárníci pomocné služby		
		Technická pomocná služba Spolková ochrana hranic armáda	

b) druh události	každodenní události	katastrofy a nouzové situace	ozbrojený konflikt
	záchranná služba a civilní obrana (ochrana obyvatelstva a jeho základních životních podmínek v období míru a války)		
oblasti činnosti			
kompetence	obce: nasazení záchranných služeb		
	kraje: jaderné nehody	stát: koordinace	
záchranné subjekty	záchranné služby zdravotnické služby policie		
		armáda	

Zdroj: Linhart, P.: *Některé otázky ochrany společnosti*. s. 27 a 29

³⁶ Výtvarová, J. (zpracováno dle 1/2013 Bevölkerungsschutz). *Nové koncepty pro krizový management*. [online]. Monitor zahraničního odborného tisku 1/2013. Ročník 19. MV-GŘ HZS Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč [citováno 2014-01-10]. s. 11-13. Dostupné z: www.hzscr.cz/soubor/mon113-pdf.aspx

Rakousko

Zdejší systém je obdobou německého modelu. Spolková vláda odpovídá za ochranu před ozbrojeným konfliktem, spolkové země za ochranu před katastrofami. Zřizují odpovědné civilní úřady, a to odděleně pro katastrofy a pro účinky ozbrojených konfliktů. Hlavní složkou jsou hasiči, v souladu s ústavou spadá tato oblast do kompetencí jednotlivých spolkových zemí (9), právní předpisy jsou dány zemskými zákony. Zabezpečování požární ochrany na vlastním území a odpovědnost za pokrytí jsou svěřeny do pravomocí obcí, které zřizují požární sbory. Ty jsou z větší části dobrovolnické, pouze velká města: Vídeň, Linz, Salcburg, Klagenfurt, Innsbruck, Štýrský Hradec a velké průmyslové podniky disponují profesionálními sbory. Financování je věcí zřizovatele a využívány jsou rovněž podíly z daně na protipožární ochranu. Na vybavení jednotek, které musí být v souladu se směrnicemi, čímž je zajištěna určitá jednotnost, byl zřízen fond pro mimořádné události (upraven zákonem). V zájmu zlepšení opatření byly při ministerstvu vnitra a ministerstvu zdravotnictví a životního prostředí zřízeny poradní sbory pro katastrofy. Rakousko má zavedenu povinnou vojenskou službu (pro její zachování se občané vyslovili v referendu v lednu loňského roku). Variantou je náhradní civilní služba, která je prováděna také ve prospěch civilní ochrany a záchranářství.

Celoplošnou rychlou lékařskou záchrannou službu poskytuje Rakouský červený kříž (tísňová linka 144). Zahnuje cca 59 980 dobrovolníků, 7 222 zaměstnanců a 4254 osob v civilní službě a také více než 909 000! podporovatelů a dárců³⁷. Financován je z větší části z úhrad za výkony a právě z darů. Dalšími složkami integrované zdravotnické služby jsou Pracovní svaz samaritánů, Maltéžská nemocniční služba, Pomoc Johaniťů při nehodách, Horská služba, letecká záchranná služba, Rakouský svaz civilní ochrany. Obce jsou povinny zajistit ambulantní zařízení pro první pomoc - prostory a materiální zabezpečení.

Dánsko

Za ochranu při katastrofách zodpovídá legislativně vytvořený systém civilní ochrany. Činnost jednotlivých ministerstev koordinuje Direktoriát pro civilní obranu a ochranu, který plní i plánovací a řídicí úkoly. Ochrana osob a majetku je zabezpečována teritoriálními silami a prostředky. Jejich základ tvoří hasičské jednotky, komunální CO, mobilní jednotky civilního ochranného svazu, zdravotnictví, policie, ale také pobřežní

³⁷ *Humanitarian Work in Figures (2012)*. Austrian Red Cross-english version [online]. [citováno 2014-03-06]. Dostupné z: <http://www.rotekreuz.at/i18n/en/organise/who-we-are/annual-report/>

varovná služba. Zajímavostí je tzv. ochrana svépomocí prováděná např. závodními strážemi nebo sídlištní ochranou. Také zde je za války civilní ochrana zahrnuta do komplexního systému obrany státu.

Švédsko

Prosazována je koncepce "totální obrany", jejímž cílem je zabezpečovat neustálou připravenost a rychlou reakci na jakékoliv krizové ohrožení. Zahrnuje vojenskou obranu a občanskou obranu, kam spadá záchranářství a civilní obrana (Civil Beredskap – CB). Protože je souhrnem všech nevojenských činností a opatření, zasahuje všechny společenské oblasti. Je založena na principu odpovědnosti, který znamená, že kdo má odpovědnost v běžných podmínkách, má ji také v období krize. Stát si ponechal koordinační a vzdělávací činnosti, a také zabezpečení materiálu. 1. 1. 2009 vznikla Švédská civilní agentura pro nepředvídané události (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB), která převzala úkoly několika doposud existujících úřadů, mimo jiné také Agentury pro záchranné služby a Agentury pro záchranu (angl. Swedish Emergency Management Agency)³⁸. Přímý výkon samotné služby a její organizace jsou převedeny na samosprávu – obce. Ochrana je úlohou policie, hasičských jednotek a zdravotnictví, podpůrnými prvky jsou místní skupiny domobrany. Řídí se zákonem o civilní ochraně. V roce 2008 bylo v požárních jednotkách 5 100 profesionálů (z toho 75 žen) a 10 700 částečných profesionálů (350 žen), přičemž po dobu přibližně 8 let se tento počet pohybuje v rozmezí +/- 10%.³⁹

Existuje zde 19 dobrovolných organizací zapojených do systému civilní i vojenské obrany. Jedná se o nezávislá nezisková sdružení, která ve spolupráci s orgány veřejné správy připravují dobrovolníky pro připravenost na MU nebo na válečný konflikt. Obyvatelé jsou na pomoc ve prospěch civilní obrany připravováni již od školního věku.

Finsko

Jádrem záchranných služeb jsou profesionálové na plný a částečný úvazek, podle potřeby doplnění o dobrovolníky. Osoby podléhající výkonu civilní služby nejsou zařazovány do oblasti záchranářství. Mezi nejdůležitější nevládní subjekty v ochraně obyvatelstva patří Požární a záchranná služba, Finský Červený kříž, Asociace

³⁸ MSB. *Swedish Civil Contingencies Agency* [online, english version, publikováno 2009-12-04]. [citováno 2014-02-20]. Dostupné z: <https://www.msb.se/en/About-MSB/>.

³⁹ Statistics and Analysis. *The Swedish Rescue Services in Figures 2008*. Swedish Civil Contingencies Agency (MSB). s. 12. Order number MSB 0164-10 ISBN 978-91-7383-076-8 [online, citováno 2014-02-20]. Dostupné z: <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/25586.pdf>.

poskytující záchranu na vodních plochách a Asociace psovodů pátracích a záchranných psů. Do konce 20. století byly záchranné služby organizovány na stupni obec. V současné době je ve Finsku zřízeno 22 regionálních záchranných středisek – úřadů, která řeší úkoly ochrany občanů v souladu s administrativním členěním státu a za celou oblast záchranařství ve svém území odpovídají. Respektují hranice provincií (u nás srovnatelně krajů) a hranice obcí. Regionální střediska disponují dobře vybavenou záchrannou jednotkou, která je profesionální. Ostatní jednotky jsou tvořené dobrovolníky. V záchranných službách působí asi 20 tis. osob, z toho asi 5 tisíc profesionálů, 4 tisíce částečných profesionálů a 11 tisíc dobrovolníků. Kompetence vůči záchranařům mají obce, které jsou v naprosté většině jejich zřizovateli. Financování je však vícezdrojové, také zde odvádějí poplatek pojišťovny, a to 3% z pojistného proti požáru do fondu spravovaného ministerstvem vnitra.⁴⁰

Významnou oblastí spolupráce mezi státní a nestátní sférou je permanentně probíhající příprava a výcvik všech složek. Existuje zde Vysoká škola záchranných služeb, jejímž zřizovatelem je stát s veřejnoprávním charakterem.

Slovensko

Slovenská republika v kontextu dřívější společné existence vycházela ze stejných základů a zvyklostí, proto její způsob ochrany obyvatelstva nelze opomenout. V otázce bezpečnosti, resp. v uskutečňování některých opatření nás Slovensko poněkud předběhlo. Oproti ČR sice mělo obtíže v některých konkrétních úkolech, např. v souvislosti s určováním prvků kritické infrastruktury, ale z hlediska celistvosti, jednoduchosti, vymahatelnosti povinností vyplývajících z příslušných předpisů anebo v otázce financování složek IZS jsou naši sousedé napřed. Vícezdrojový systém zahrnující odvody z pojistného zde funguje již více než 10 let. Pojišťovny mají zákonem danou povinnost odvést 8% částky přijaté z povinného pojištění motorových vozidel. Prostředky rozdělují MV SR hasičským jednotkám na úhradu nákladů souvisejících se zajištěním materiálně technického vybavení, a také dalším složkám MV SR, mimo jiné na výstavbu a vybavení operačních středisek IZS.⁴¹

Právní předpisy ve sledované oblasti, kterými disponuje Slovenská republika:

1. zákon č. 227/2002 Zbierky zákonov (Z.z.), o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu: tento zákon upravuje

⁴⁰ Hruška J. *Civilní ochrana – obrana ve Finsku* [online, publikováno 2012-12-20]. [citováno 2014-02-20]. Dostupné z: <http://www.horsovskytyn.cz/obcan/mestsky-urad/krizove-rizeni-/9-ochrana-obyvatel-civilni-obrana-v-evrope/?more=159#news159>.

⁴¹ § 33 odst. 1 a 2 zákona č. 8/2008 Zb., o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.[online] [citováno 2014-02-20] Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-8>.

jednotlivé krizové stavy, kdo a za jakých podmínek je vyhlášeje (s výjimkou nouzového stavu všechny vyhlášeje prezident republiky), a také práva, která mohou být omezena a povinnosti, které lze uložit.

2. zákon č. 387/2002 Z.z., o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu: je tvořen 15 ustanoveními, jedná se o obdobu našeho krizového zákona, vymezuje jednotlivé orgány krizového řízení a jejich úkoly, pojmy krizová situace, civilní nouzové plánování. Zmiňuje také poslední z nevojenských krizových stavů – mimořádnou situaci. Ta je podrobně upravena v následujícím předpisu.

3. zákon č. 42/1994 Sb., o civilnej ochrane obyvateľstva⁴²: určuje základní pojmy, jako je materiál a jednotky civilní ochrany, nebezpečná látka, ohrožení, analýza území, sebeochrana, plán ochrany obyvatel, ohrožení, hlásná a informační služba, a také mimořádná událost, která je v § 3 odst. 2) takto:

Na účely tohto zákona sa mimoriadnou udalosťou rozumie živelná pohroma, havária, katastrofa, ohrozenie verejného zdravia II. stupňa alebo teroristický útok, pričom

a) živelná pohroma je mimoriadna udalosť, pri ktorej dôjde k nežiaducemu uvoľneniu kumulovaných energií alebo hmôt v dôsledku nepriaznivého pôsobenia prírodných síl, pri ktorej môžu pôsobiť nebezpečné látky alebo pôsobia ničivé faktory, ktoré majú negatívny vplyv na život, zdravie alebo na majetok,

b) havária je mimoriadna udalosť, ktorá spôsobí odchýlku od ustáleného prevádzkového stavu, v dôsledku čoho dôjde k úniku nebezpečných látok alebo k pôsobeniu iných ničivých faktorov, ktoré majú vplyv na život, zdravie alebo na majetok,

c) katastrofa je mimoriadna udalosť, pri ktorej dôjde k narastaniu ničivých faktorov a ich následnej kumulácii v dôsledku živelnej pohromy a havárie.

Vzhledem k neexistenci pojmu v českém právním řádu je zajímavé vymezení „sebeochrany“ v § 3 odst. 13. V zákonu je zmiňován například v souvislosti se zajištěním vzdělávání obyvateľstva. *Sebaochranou sa rozumie pomoc vlastnými silami a prostriedkami, ktorá sa zameriava na ochranu vlastnej osoby a jej najbližšieho okolia a smeruje k zmierneniu alebo k zamedzeniu pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti.*

⁴² Zákon Národnej rady Slovenskej republiky o civilnej ochrane obyvateľstva. Z 27. 1. 1994. [online] [citované 2014-03-6]. © S-EPI s.r.o. 2010-2014.
Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/1994-42> © S-EPI s.r.o. 2010-2014

Jiným novým označením jsou „osoby převzaté do péče“, to jsou, kromě zaměstnance, také jiné osoby, které se s vědomím právnické osoby nebo podnikatele nachází v jeho nemovitosti. Závěrem ještě poslední zmíněný stav dle § 3 odst. 1) vyhlášený v souladu s tímto zákonem, uveden je vzhledem k možné záměně termínu, který u nás rovněž legislativně upraven není.

Na účely tohto zákona sa mimoriadnou situáciou rozumie obdobie ohrozenia alebo obdobie pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti na život, zdravie alebo majetok, ktorá je vyhlásená podľa tohto zákona; počas nej sa vykonávajú opatrenia na záchranu života, zdravia alebo majetku, na znižovanie rizík ohrozenia alebo činnosti nevyhnutné na zamedzenie šírenia a pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti.

Opatření jsou dále specifikována v § 3b) a zahrnují záchranné práce, evakuaci, nouzové zásobování a ubytování nebo použití všech složek IZS.

Za zmínku stojí varovné signály, kdy jsou v § 3a pojmenovány dva: „všeobecné ohrožení“ (2 minutový kolísavý tón) a „ohrožení vodou“ (6 minutový stálý tón). Oba jsou doplněny mluveným slovem a dalším signálem jsou ukončeny „konec ohrožení“ (2 minutový stálý tón bez opakování).

Také zde jsou vyjmenovány povinnosti veřejné správy, ale i právnických a fyzických osob, práva fyzických osob, odborná způsobilost a její ověřování – je nezbytná pro tvorbu plánů a vzdělávání ostatních a potvrzuje se osvědčením. Mimo jiné jsou obsahem správní delikty, včetně výše pokut, a to právnických osob, ale i fyzických osob, a jsou oproti právnímu řádu ČR výslovně označeny za přestupky.

4. zákon č. 129/2002 Z.z., o integrovanom záchrannom systéme: rovněž se jedná o koordinovaný postup složek, navíc je zde uvedeno „v tísni“ a tento pojem je dále rozšířen, s tím, že se jedná o ohrožení života, zdraví, majetku, životního prostředí a postižený je odkázaný na pomoc. Přinejmenším to zjednodušuje orientaci v předpisu, protože není nutné všechna ohrožení vyjmenovávat. Vymezuje pojmy zásah, plán poskytování pomoci (obdoba poplachového plánu) nebo komunikační infrastrukturu. Struktura informačních středisek (u nás OPIS) je širší: koordinační střediska (zřízeno obvodním úřadem v kraji a zabezpečuje přijetí I. 112), operační střediska tísňového volání (základní složky IZS), dispečerská pracoviště (ostatní složky IZS).

Rozdíl je také v organizaci IZS, neboť je stanoveno, že v něm působí ministerstvo vnitra, ministerstvo zdravotnictví, obvodní úřady v sídle kraje, záchranné složky – ty jsou dále rozděleny na základní, ostatní a útvary Policejního sboru.

Základními složkami jsou: Hasičský záchranný sbor, poskytovatelé záchranné zdravotní služby, kontrolní chemické laboratoře civilní ochrany, Horská záchranná služba a Báňská záchranná služba.

Ostatními složkami jsou: Armáda Slovenské republiky, obecní (městské) hasičské sbory, závodní hasičské útvary, závodní hasičské sbory, pracoviště provádějící státní dozor nebo činnosti podle zvláštních předpisů, jednotky civilní ochrany, obecní policie, Slovenský Červený kříž a jiné právnické osoby a fyzické osoby, jejichž předmětem činnosti je poskytování pomoci při ochraně života, zdraví a majetku.

Významným rozdílem je, že tyto složky poskytují odbornou, zdravotní, technickou a další potřebnou pomoc v tísni na základě vyzvání koordinačním střediskem nebo operačním střediskem tísňového volání, nebo na základě pokynu svého dispečerského pracoviště. Neexistuje zde institut dohod o plánované pomoci na vyžádání.

Útvary Policejního sboru se podílejí na poskytování pomoci v tísni v rozsahu úkolů policie na základě pokynu svého operačního střediska a provádějí opatření související s jejich působením v IZS, pro tento účel se vybavují technickými a věcnými prostředky. Rovněž tento zákon stanovuje správní delikty právnických osob (např. neposkytné údaje o svých silách a prostředcích) a přestupky fyzických osob (zneužije linku tísňového volání!, neuposlechne pokyn velitele zásahu), se současným určením pokut.

Všechny složky IZS mají svoji činnost prvotně ošetřenu vlastními zákony, včetně Horské záchranné služby, a také se účastní odborné přípravy. Ta je konkretizována, tak, že v různém stupni mají povinnost se jí zúčastnit zástupci koordinačních středisek (celý rozsah požadavků), základních záchranných složek a útvarů Policejního sboru (vyjma koordinace a organizace), ostatních záchranných složek (vyjma předchozího příjmu tísňového volání)

5. zákon č. 369/1990 Z.z., o obecnom zriadení: je zmíněn proto, že vysloveně stanoví povinnost obce poskytnout obyvatele obce nezbytnou okamžitou pomoc v nouzi způsobené živelnou pohromou, havárií nebo jinou podobnou událostí, zejména zajistit mu přístřeší, stravu či jinou materiální pomoc. Ale také povinnost obyvatele obce, která zahrnuje, mimo jiné, aby podle svých schopností a možností poskytl osobní pomoc při likvidaci a odstraňování následků živelní pohromy nebo havárie v obci.

Další související předpisy: zákon č. 7/2010 Z.z., o ochraně před povodněmi a zákon č. 314/2001 Z.z., o ochraně před požáry. Ten určuje hasičské jednotky, a to obdobně jako v ČR:

- Hasičský a záchranný sbor složený z příslušníků, zřízený zvláštním předpisem (zákon č. 315/2001 Z.z.)
- závodní hasičský útvar je složený ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby- (PO nebo PFO) – vykonávají jako zaměstnání
- závodní hasičský sbor složený ze zaměstnanců PO nebo PFO - dobrovolně
- obecní hasičský útvar složený ze zaměstnanců obce – výkon povolání
- obecní hasičský sbor, který je složen z fyzických osob – dobrovolně

Zmíněné zákony jsou prováděny nižšími předpisy, ale v umírněnější míře, než v ČR. V poslední době byla přijata vyhláška MV SR č. 328/2012 Z.z., kterou se stanoví podrobnosti evakuace. Nahradila předchozí předpis z r. 1975, neboť ten byl již vícekrát novelizován. Je zřejmé, že zkvalitňování právního prostředí na Slovensku neopomíjejí. Také shora uvedený zákon o civilní ochraně je pravidelně dle potřeby doplňován. Nejrozsáhlejší změny zákon č. 395/2011 Z.z. (poslední změna z roku 2012 byla jen reakcí na obměnu jiného předpisu a v zásadě nemá na zákon vliv).

Závěrem stručně k oblasti plánování. Legislativně je ošetřeno téměř obdobně. Vychází rovněž ze stejných zdrojů a úkolů podle orgánů Evropské unie a NATO. Podobná je i struktura. Havarijní plány jsou subjektu = kdo může ohrožit, a objektu = území, které je ohroženo. Drobným rozdílem je zařazení havarijního plánování pod krizové plánování, které dále zahrnuje obranné plánování a civilní nouzové plánování. Krizové plánování je souhrnně upraveno zákonem č. 179/2011 Z. z., o hospodářské mobilizaci a o změně a doplnění zákona č. 387/2002 Z. z. , který se týká opatření pro stavy krize, tj. viz náš zákon o HOPKS. Vyjmenovává subjekty hospodářské mobilizace a jako první opatření uvádí krizové plánování, kdy z § 7 odst. 2) vyplývá, že k němu jsou povinny všechny subjekty dle tohoto zákona.

6.2 Souhrnné srovnání

V úvodu je možné poukázat na nejednoznačnost terminologie, jejíž původ by mohl být v přejímání cizojazyčných pojmů. Například anglický překlad výrazu krizové řízení, tj. „crisis management“, v pojetí Evropské unie či NATO označuje spíše řešení

vojensko-politických záležitostí⁴³, zatímco pro ostatní je zaveden pojem „emergency“, česky nouzová situace, naléhavá potřeba. Obdobně lze nahlížet na pojem civilní ochrana/obrana, jak bylo řečeno v úvodu. Tyto rozdíly jsou patrné i v popisu systému vybraných zemí. Zůstaneme-li u pojmu ochrana obyvatel, který jasně vyjadřuje své cíle, lze konstatovat, že celkově se u jednotlivých zemí příliš neliší. Zahrnuje obdobné složky a úkoly. Ze zásadních rozdílů vystupuje do popředí financování. V tomto ohledu však nutno dodat, že naši zákonodárci konečně našli shodu a již od 1. září 2013 musí pojišťovny působící v ČR platit paušální úhrady nákladů zásahu hasičských sborů. Tento poplatek slouží k úhradě pohonných hmot, použití materiálu a techniky, mezd a dalších položek – započatá hodina zásahu byla ohodnocena na 5 600 Kč.

Navíc od 1. ledna 2014 vznikla povinnost odvádět 3 % z celkové částky přijatého pojistného za tzv. povinné ručení do Fondu zábrany škod, který spravuje Česká kancelář pojistitelů. Ta je rozdělena mezi hasiče (min. 60 %, při čemž nejméně 1/5 poputuje dobrovolným hasičům), integrovaný záchranný systém (min. 15 %) a prevenci škod, respektive na projekty, díky kterým se zvýší bezpečnost na silnicích (min. 15 %). Případný zbytek (10 %) je rozdělen dle uvážení.⁴⁴

Další zřetelnou odlišností je skladba složek sdružených systémů, a to z hlediska zapojení soukromých subjektů a sdružení, která využívají pomoc dobrovolníků. V Německu a Rakousku na nich závisí hlavně zdravotnická pomoc. Ta je v našich podmínkách zajištěna prvoplánově ZZS, jejímž zřizovatelem je kraj, i zde se situace začíná měnit, např. ve Středočeském kraji působí Záchraná služba Asociace samaritánů ČR, která na základě smlouvy se ZZS kraje poskytuje činnost výjezdových skupin, tu zabezpečuje i pro Letiště Václava Havla. Financována je z veřejného zdravotního pojištění, ale i z výnosů svých dalších aktivit.⁴⁵

Občanské aktivity jsou však významnou silou ve všech zmíněných státech. Důvody nižšího zastoupení u nás je možné hledat v relativně krátké době působení, oproti ostatním, kde dobrovolníci působí bez přerušování činnosti dlouhá desetiletí. Je možné, že také v našich podmínkách se situace zlepšuje, resp. bylo by to velmi vhodné. Předpokládá to však účinnou podporu státu a skutečné vzdělávání obyvatelstva, a to již od raného věku. Jedinými spolky, fungujícími bez většího narušení struktury jsou Sdružení dobrovolných hasičů, která v současnosti nesou velkou část zásluh

⁴³ První použití termínu je připisováno Johnu F. Kennedymu, v roce 1962, v období tzv. kubánské krize. V teoretické rovině, v souvislosti se změnami ve směřování NATO od 90. let minulého století, se tento pojem rozšířil na civilní oblast, avšak stále spíše v souvislosti s narovnáváním ozbrojených konfliktů.

⁴⁴ Neutrálně.cz *Důvody pro zdražení povinného ručení 2014*. [online]. Publikováno 3. 1. 2014. [citováno 2014-03-10]. Dostupné z: <http://neutrálne.cz/duvody-pro-zdrazeni-povinneho-ruceni-2014/>.

⁴⁵ Moucha, T. Záchraná služba ASČR [online] © Záchraná služba Asociace samaritánů České republiky [citováno 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.ascr.cz/o-nas/>.

na zapojení občanů do sféry záchranářství. Ale nejen tam, v mnoha obcích jsou garantem veřejného života, organizátorem společenských akcí atp. Bohužel tomu neodpovídá státní podpora. Dobrovolnictví v ostatních oborech využitelných v případě MU je rozšířené minimálně, s výjimkou Českého červeného kříže, ačkoli i zde jsme, s ohledem na poměr členů a počtu obyvatel, pozadu. Pro srovnání: ČČK – 21 518 členů⁴⁶ (na 10,5 milionu obyvatel); NČK – 400 000⁴⁷ (80 mil.); Švédský ČK – 40 000⁴⁸ (9,6 mil.), Slovenský ČK – 26 000⁴⁹ (5,4 mil.). Ještě tristnější je počet členů Maltézske pomoci. U nás je to necelých 400 členů. (Faktem je, že společnost byla založena v r. 2002).⁵⁰ V Německu 47 000 dobrovolníků, a 22 500 zaměstnanců (členů a podporovatelů má však více než milion, založena 1953)⁵¹.

Ve srovnání se Slovenskou republikou, u níž byl podrobněji nastíněn systém krizového řízení, se nabízí několik připomínek ke skutečnostem považovaným za účelnější:

1. jednodušší a jasnější právní předpisy, přesnější pojmy
2. existence zákona o civilní ochraně,
3. zahrnutí ministerstev do organizace IZS, z toho vyplývající povinnosti a výslovně uvedená spolupráce Min. vnitra a Min. zdravotnictví, čímž je zajištěna centrální úroveň řízení všech složek,
4. zahrnutí záchranných služeb – Horské a Báňské – mezi základní složky,
5. způsob aktivace ostatních složek (bez smluv),
6. existence zákona o horské službě a o soukromé bezpečnosti (v gesci MV a Policie),
7. způsob vzdělávání složek a stanovení odborné způsobilosti,
8. jednotněji ošetřené krizové plánování, které je navíc logicky spojené s opatřeními pro krizové stavy (nicméně i zde lze najít duplicitu u plánů konkrétních činností, ale v menší míře),
9. lepší vymahatelnost práva a možnost účinného postihu v případě porušení, a to tím, že jednání jsou označena za přestupky. To s sebou nese možnost řešit je také příslušníky policie či strážníky OP, s případným využitím dalších oprávnění dle zvláštních zákonů. Ačkoli nemohou udělit pokutu, již samotným úkonem či zásahem mohou znemožnit výkon zakázané činnosti v místě zásahu,
10. organizovanější je systém operačních a informačních středisek.

⁴⁶ k 1. 1. 2013, zdroj <http://www.cervenkykruz.eu/cz/kdojsme.aspx> [citováno 2014-03-03]

⁴⁷ http://www.bbk.bund.de/DE/Home/home_node.html [citováno 2014-03-03]

⁴⁸ <http://www.redcross.eu/en/Who-we-are/MEMBERS/Swedish-Red-Cross/> [citováno 2014-03-03]

⁴⁹ <http://www.redcross.sk/kampan/medzinarodny-den-dobrovolnikov/> [citováno 2014-03-03]

⁵⁰ <http://www.maltezskapomoc.cz/kdo-jsme-my/co-delame/> [citováno 2014-03-03]

⁵¹ <http://www.malteser.de/ueber-die-malteser/malteser-hilfsdienst-gemeinnuetzige-gmbh.html> [citováno 2014-03-03]

Některé předpisy, v současnosti již u nás platné, př. zákon o zdravotních službách jsme přijali o 7 let později, již avizované vícezdrojové financování s ještě delší prodlevou.

Obrázek 10 a 11: Povodně 2002, Praha

Zdroj: Archiv Městské policie hl. m. Prahy

ZÁVĚR

Funkční a poměrně rozsáhlý systém ochrany obyvatelstva zřízený od vzniku bývalého Československa zahrnující také složky, které jsou dnes běžnými součástmi civilní ochrany v ostatních vyspělých evropských státech, byl narušen 2. světovou válkou a vzhledem k pozdějšímu politickému vývoji republiky již nebyl v totožném rozsahu obnoven. Organizování civilní ochrany v období studené války zahrnovalo opatření proti ozbrojeným konfliktům a proti účinkům zbraní hromadného ničení. Je však nutné říci, že to s sebou neslo široké zapojení obyvatelstvo a jeho výchovu. Někdy sice extrémní, a také spojenou s hysterickou propagandou, ale výsledkem bylo, že téměř každý, aniž se přehnaně angažoval, byl se základy „branné výchovy“ obeznámen. Pro případ MU nebyla prováděna speciální opatření, spoléhalo se na profesionalitu záchranářů. Tato nová potřeba vyvstala s prudkým technickým, a technologickým vývojem společnosti. Bezpečnostní a záchranné složky museli čelit novým, rozsáhlejšími událostem, na síle získaly živelní pohromy (kromě pozůstatků z minulé éry, která příliš nerespektovala potřeby životního prostředí a udržitelný rozvoj, bylo důvodem ničivějších následků hustší osídlení a infrastruktura). Na přelomu tisíciletí vyvstaly hrozby terorismu, nové druhy závažné kriminality atp. Vytvoření nových systémů a nástrojů k ochraně občanů proto bylo nezbytné. Naše vrcholné orgány postupovaly poměrně liknavě, ale protože ČR se snahou o integraci do struktur NATO a EU zavázala k mnoha povinnostem, resp. část jich musela splnit ještě během přístupových jednání, urychlilo se tím také přijímání potřebných předpisů pro oblast zvládání MU a krizí.

Vznikla struktura řízení zahrnující orgány veřejné správy, jejich vzájemné vazby, povinnosti a oprávnění, a byly do ní zahrnuty i právnické a fyzické osoby. Je možné konstatovat, že v určité míře pokrývá všechny potřebné manažerské činnosti. Zároveň lze poukázat na existující rezervy, a to legislativních dokumentech i navazujících procesech, kterými je např. plánování, kontrola či vymahatelnost práva. Za největší nedostatek v této oblasti však považuji nedostatečné vzdělávání – od zástupců orgánů krizového řízení až po občany. Usnesením vlády č. 165 ze dne 25. února 2008 byla schválena „Konceptce ochrany obyvatel“ do roku 2013 s výhledem do roku 2020, která se věnuje také připravenosti pracovníků veřejné správy, právnických a fyzických osob včetně školní mládeže. Odkazuje ke Konceptci vzdělávání v oblasti krizového řízení, rozhodující roli v informovanosti dává obcím a IZS, poukazuje na nutnost vytvoření vzdělávacích programů pro děti a mládež i nových oborů pro budoucí učitele. Nedaří

se však tuto osvětu uplatnit v praxi. Již delší dobu novelizovaný školský zákon sice vrací CO do osnov, ale selhává teorie vs. praxe, také kvůli chybějícímu stanovení financování i samotného způsobu výuky. Obdobná je situace s metodickým vedením obecních úřadů a zaměstnavatelů při organizaci a provádění školení k problematice MU, které by mělo probíhat cestou HZS krajů. MV-GŘ HZS ČR vytvořilo řadu kvalitních dokumentů, probíhají setkání hasičů spojená s výukou, ale pokud není vůle účastníků znalosti si odnést, nelze si ji vynutit. Úředníci sice podléhají zákonné povinnosti skládat úřednické zkoušky, ale problémem je, že rozhodovací pravomoc mají politici (starosta, hejtman). Samozřejmě, pokud jsou zároveň rozumnými hospodáři, spravují svoje území tak, aby prosperovalo. Většinou jsou ale ovlivněni politickými vlivy, úřednický aparát je obměňován, bez ohledu na jeho odbornost, a než se seznámí s potřebným, zpravidla dojde k novým volbám. Řešením by jistě bylo, také v souvislosti s vytížeností hasičů, aby oblast vzdělávání převzala občanská sdružení, která by za tím účelem prokazovala svoji odbornost, na druhou stranu by měla získat odpovídající ekonomickou podporu pro plnění tohoto úkolu. Dnes jej plní často také dobrovolní hasiči, ale bez koncepce a jednotnosti na celostátní úrovni, a bez zmíněné podpory.

Tím odkazuji k systému financování jednotek požární ochrany a HZS, jehož inovace v rámci ČR je zmíněna v předchozí kapitole. Praktický dopad bude možné posoudit až s dostatečným odstupem. Protože však tento způsob praktikují okolní „bohatší“ země, měl by být ku prospěchu věci, a hasičům se snad dostane důstojnějších podmínek pro jejich práci. V našich podmínkách bývá problém se správou fondů všeho druhu, proto si nejsem jistá, že jeho svěření České kanceláři pojistitelů je správným krokem, domnívám se, že správa na úrovni ministerstva by byla vhodnější. V IZS je problémem také chybějící centrální řízení zdravotnických záchranných služeb, jejichž zřizovatelem jsou kraje (případně jde o nestátní organizace). Návodem by mohl být slovenský zákon o IZS, který staví MV a Ministerstvo zdravotnictví na jednu úroveň a přímo vyjmenovává oblasti, v nichž musí spolupracovat.

Již avizovaná kritika právních norem zahrnuje zbytečnou složitost, neadresnost, nesourodost pojmů, rozpory, neurčitě vymezenou kontrolu a její následky, nedostatečně ošetřenou vymahatelnost, např. postih za „zneužití linky tísňového volání“ je možný až na základě zákona o elektronických komunikacích (127/2005Sb.), jednání je zde pojmenováno „uskutečňuje zlomyslná volání“, což muselo být upřesněno v dalších dvou ustanoveních, a přesto považuji prokazování za velmi obtížné, zároveň je v gesci ČTÚ, o jehož ochotě zabývat se delikty fyzických osob, lze

pochybovat. V ostatních případech je nedostatkem, že nedovolená a zakázaná jednání nejsou výslovně označena za přestupky. Mám za to, že novelizace bezpečnostních předpisů by neměly být zákonodárci přijímány jako tzv. přílepkové, a tudíž je jen velmi obtížné je dohledat, jediným způsobem jsou potom elektronické sbírky předpisů. Možná ani sami poslanci a senátoři netuší souvislosti, proto je u nás pravidlem, že sotva zákon nabude účinnosti, již jsou rozpracovávány novelizace. V případě řešení bezpečnosti to považuji za obzvláště nevhodné. Níže uvádím několik konkrétních příkladů méně či více podstatných nepřesností. Jedná se sice o „kosmetické vady“, neovlivňující přijímaná opatření, jistý vliv na důvěryhodnost mít mohou. Nemluvě o tom, že právo je obor, jehož nejnebezpečnějšími zbraněmi jsou boje o slovíčka.:

1. Zákon č.254/2001 Sb. § 63 ochrana před povodněmi je zabezpečována podle povodňových plánů a při **vyhlášení krizové situace** krizovými plány. + odkaz na krizový zákon / ten však v § 2 uvádí, že krizovou situací je mimořádná událost, při níž je **vyhlášen stav** nebezpečí nebo nouzový stav nebo stav ohrožení státu

2. zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných **ústředních orgánů státní správy** // zatímco v krizových zákonech, které ke zmíněnému předpisu často odkazují, se hovoří o ústředních správních úřadech.

3. specialitou je název NV 462/2000 Sb. k provedení k provedení § 27 odst. 8 a **§ 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)**// Tento odstavec se v krizovém zákonu stěží „ohřál“, neboť byl zrušen již při novelizaci účinné od r. 2002, od té doby je název NV přinejmenším zavádějící. Nelze sice přejmenovávat předpis vyhlášený ve sbírce, ale stačilo odst. 5 nahradit a tím jej zachovat. Anebo přijmout změnu krizového zákona, jenž byl již 11krát novelizován. Důvodem bylo i několik chybných odkazů mezi jednotlivými ustanoveními.

V kapitole 4 a související příloze bylo pojednáno o krizovém a havarijním plánování. Kromě uvedeného je opět problém minimální vůle vynutit nakládání s plány v souladu s předpisy. Domnívám se rovněž, že by obce neměly být vyjmuty z povinnosti zpracovávat havarijní plány, už proto že jsou nejnižším stupněm, který přímo zajišťuje a provádí plánovaná opatření. Místo toho, jsou některé povinnosti delegovány na hejtmana i starostu ORP zároveň.

Uklidňujícím faktem zůstává, že ti, kdo přímo vykonávají ochranu nás občanů, jsou kvalifikovaní a zkušení odborníci, kteří svojí práci – poslání věnují enormní nasazení, navzdory různým okolnostem, včetně nekázně a nevděku zachraňovaných. Mám na mysli hasiče, zdravotníky, policisty, členy ostatních záchranných složek, humanitárních sdružení, církví a nasazené vojáky. Stát by však neměl ustrnout a považovat jejich činnost za samozřejmou. Musí vytvářet vhodné podmínky. Totéž však platí pro občany, kteří si musí uvědomit, že ochrana začíná „ve vlastních rukou“ a nelze očekávat, že stát zajistí naprostou ochranu vždy a všude. Ani nejbohatší státy toto samy nezvládají. Lidský faktor je nedílnou součástí jakéhokoli společenského systému, ovlivňuje jej a pomáhá tvořit (v ojedinělých případech i ničí). Zároveň nezbyvá než věřit, že budou připravována stále více účinná preventivní opatření, aby k nepříznivým událostem a fatálním následkům docházelo minimálně.

„Nikdo nedělá větší chybu než ten, kdo nedělá nic v domnění, že to málo, co udělat může, nemá smysl.“

Edmund Burke

(britský politik a filozof, 1729-1797)

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů:

1. ANTUŠÁK, E., KOPECKÝ, Z.: *Úvod do teorie krizového managementu. I.* Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta podnikohospodářská, Katedra managementu, Sekce krizového managementu. 2. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2003. ISBN 80-245-0548-7.
2. CHALOUPKA, P. ŘÍHA, M. *Krizové řízení a ochrana obyvatelstva: učební texty pro výuku ve VOŠ oboru Prevence kriminality.* Vyd. 1. Praha: Námořní akademie České republiky, 2009. 129 s. ISBN 978-80-87103-18-0.
3. JUKL, M. *Ženevské úmluvy a dodatkové protokoly (stručný přehled).* Český červený kříž, Praha 2005. 2. vydání. ISBN 80-254-1792-1.
4. KOLEKTIV AUTORŮ. *Jak vypracovat bakalářskou a diplomovou práci.* 4. přepracované vydání. Praha 2012. © Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-7452-024-2.
5. KROUPA, M. a ŘÍHA, M. *Integrovaný záchranný systém.* 4., aktualiz. vydání Praha: Armex, 2011. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 978-80-87451-01-4.
6. LINHART, P. *Některé otázky ochrany společností.* Vyd. 1. Praha: MV-GŘ HZS ČR, 2005. ISBN 80-86640-43-4.
7. LINHART, P. a ŠILHÁNEK, B. *Ochrana obyvatelstva ve vybraných evropských zemích.* 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: MV – GŘ HZS ČR, 2009. 193 s. ISBN 978-80-86640-63-1.
8. MARTÍNEK, B., LINHART, P. a kol.: *Ochrana obyvatelstva, modul E, učební pomůcka pro vzdělávání v oblasti krizového řízení.* MV-GŘ HZS ČR, Praha, 2006. ISBN 978-80-7251-298-0.
9. PROCHÁZKOVÁ, D. *Bezpečnost a krizové řízení.* Vyd. 1. Praha: Police history, 2006. ISBN 80-86477-35-5.
10. SKALSKÁ, K., HANUŠKA, Z. A DUBSKÝ, M. *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I.* Vyd. 1. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010. ISBN 978-80-86640-59-4.
11. SOUČEK, V. et al. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek a vybrané kapitoly krizového řízení: modul G.* Vyd. 1. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2009. ISBN 978-80-86640-68-6.

12. ÚPLNÉ ZNĚNÍ č. 965. *Krizové Zákony, Hasičský záchranný sbor, Požární ochrana. Stav k 10. 6. 2013.* Vydává nakladatelství Sagit, a.s. ISBN 978-80-7208-990-1.
13. VALÁŠEK, J. a kol. *Krizové řízení při nevojenských krizových situacích: účelová publikace pro krizové řízení. Modul C.* Vyd. 1. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2008. ISBN 978-80-86640-93-8.
14. VÍŠEK, J. a kol. *Ochrana civilního obyvatelstva v globálním měřítku.* Vyd. 1. Praha Univerzita Jana Amose Komenského, 2013. ISBN 978-80-7452-030-3.
15. VÍŠEK, J. *Organizace záchranných činností v České republice.* Vyd. 1. Praha Univerzita Jana Amose Komenského, 2012. ISBN 978-80-7452-028-0.

Seznam použitých zahraničních zdrojů:

NOVÁK, L. a kol. *Krizové plánovanie – vysokoškolská učebnica.* Žilina, EDIS 2005. 210 s. Prvé vydanie, ISBN 80-8070-391-4

Seznam použitých internetových zdrojů:

1. 15. Ženíjní brigáda. *Úkoly 15. ženijní brigády* [online]. Copyright © 15.žb 2010. [citováno 2014-02-16]. Dostupné z:
<http://www.zenijnibrigada.army.cz/index.php?page=historie>
2. ARCHIV HZS ČR. *Směrnice MV č. j. MV-117572-2/PO-OKR-2011ze dne 24. listopadu 2011, kterou se stanoví jednotná pravidla organizačního uspořádání krizového štábu kraje, krizového štábu obce s rozšířenou působností a krizového štábu obce.* [online] [citováno 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/soubor/kriz-staby-smernice-mv-2011-1-pdf.aspx>.
3. Dobrovolní hasiči.cz. *O nás.* [online]. Aktualizováno 17. 2. 2014. [citováno 2014-03-10]. Dostupné z:
http://www.shcms.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=2
4. *Dokumentace IZS.* Publikováno 29. 1. 2014. [online]. © 2010 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [citováno 2014-02-19] Dostupné z:
<http://www.hzscr.cz/clanek/dokumentace-izs-587832.aspx>
5. *Harmonogramu přípravy a zpracování krizových plánů vydaného MV GŘ HZS pod č. j.: PO-707-36/OKPP-2002.* [online] [citováno 2014-01-06]. Dostupné z:
<http://www.hzscr.cz/soubor/harmonogram-pripravy-a-zpracovani-kp-2002-doc.aspx>

6. Hruška J. *Civilní ochrana – obrana ve Finsku*. [online]. Publikováno 20.12.2012. [citováno 2014-02-20]. Dostupné z: <http://www.horsovskytytn.cz/obcan/mestsky-urad/krizove-rizeni-/9-ochrana-obyvatel-civilni-obrana-v-evrope/?more=159#news159>
7. Humanitarian Work in Figures (2012). *Austrian Red Cross-english version* [online]. [citováno 2014-03-06]. Dostupné z: <http://www.rotekreuz.at/i18n/en/organise/who-we-are/annual-report/>
8. *Jednotky SDH obcí*. [online]. Publikováno 13. 11. 2011 © 2010 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. [citováno 2014-02-13] Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-sdh-obci.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>
9. KOCIÁNOVÁ, S. *Řešení problematiky ochrany před CBRN látkami a materiály v Evropské unii*. [online]. Časopis 112, ročník XI číslo 4/2012. [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-casopis-112-rocnik-xi-cislo-3-2012.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>
10. Magistrát hl. m. Prahy, odbor bezpečnosti a krizového řízení. *Systém varování obyvatelstva na území hlavního města Prahy*. [online]. Aktualizováno 2. 10. 2013. [citováno 2014-02-01] . Dostupné z: http://www.praha.eu/jnp/cz/home/magistrat/odbory_mhmp/krizoveho_rizeni/krizove_rizeni/system_varovani_obyvatelstva_na_uzemi.htm
11. *Metodika pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí* Č.j. MV- 52763-6/PO-2008. [online]. Publikováno 17. 6. 2008 2011 © 2010 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. [citováno 2014-02-13]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/metodika-zrizovani-jsdho.aspx>
12. MF DNES, foto Pavel Švec.[online] [citováno 2014-03-10].Dostupné z: http://praha.idnes.cz/praha-simuluje-blackout-0w3-/praha-zpravy.aspx?c=A140226_092305_praha-zpravy_bur
13. Moucha, T. Záchraná služba ASČR [online] © *Záchraná služba Asociace samaritánů České republiky* [citováno 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.ascr.cz/o-nas/>
14. MSB. Statistics and Analysis. *The Swedish Rescue Services in Figures 2008*. Swedish Civil Contingencies Agency (MSB). s. 12. Order number MSB 0164-10 ISBN 978-91-7383-076-8 [online] [citováno 2014-02-20]. Dostupné z: <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/25586.pdf>
15. MSB. *Swedish Civil Contingencies Agency* [online, english version], publikováno 4.12. 2009. [citováno 2014-02-20]. Dostupné z: <https://www.msb.se/en/About-MSB/>

16. Neutrálně.cz. *Důvody pro zdražení povinného ručení 2014*. [online]. Publikováno 3. 1. 2014. [citováno 2014-03-10]. Dostupné z: <http://neutralne.cz/duvody-pro-zdrazeni-povinneho-ruceni-2014/>
17. *Odřad USAR* © 2006 CREATED BY CZI, S.R.O. [online] [citováno 2014-02-16] Dostupné z: <http://www.usar.cz/webmagazine/subcategories.asp?idk=19>
18. *Obranná strategie České republiky*. 1. Vydání © Ministerstvo obrany České republiky, 2012. ISBN 978-80-7278-606-0. [online, citováno 2014-02-03]. Dostupné z: http://www.mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/STRATEGIE_ce.pdf
19. PECL, J. *Jednotky požární ochrany*. [online]. Publikováno 2. 6. 2009. © 2010 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. [citováno 2014-02-13]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx>.
20. *Před pěti lety vznikl záchranný útvar HZS ČR*. Časopis 112 ROČNÍK XIII ČÍSLO 1/2014 [online] © 2010 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [citováno 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xiii-cislo-1-2014.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>
21. *Správa státních hmotných rezerv. Hospodářská opatření pro krizové stavy*. [online] [citováno 2014-01-06]. Dostupné z: http://www.sshr.cz/cinnosti/stranky/opatreni_krizove_stavy.aspx
22. *Tísňová volání v České republice*. [online]. Aktualizováno 17. 3. 2009. © 2010 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [citováno 2014-02-19]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/tisnova-volani-v-ceske-republice.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>
23. Události 112 [online]. Ilustrační foto – Jiří Berec. [citováno 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.udalosti112.cz/pic/2013/12/2013-12-30nehoda-hzs-izs-uk-jb-foto.jpg>
24. VLÁDA ČR. *Usnesení ze dne 10. února 2014 č. 91, ke složení Bezpečnostní rady státu a Výboru pro zpravodajskou činnost* [online] [citováno 2014-02-28]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/>
25. VLÁDA ČR. *Jednací řád bezpečnostní rady státu*. [online] [citováno 2014-02-28]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/Jednaci-rad-Bezpecnostni-rady-statu.pdf>
26. VLÁDA ČR. *Ústřední krizový štáb*. [online] [citováno 2014-02-28]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/brs/pracovni-vybory/ustredni-krizovy-stab/ustredni-krizovy-stab-51792/>
27. VÝTVAROVÁ, J. (zpracováno dle 1/2013 Bevölkerungsschutz). *Nové koncepty pro krizový management*. [online]. Monitor zahraničního odborného tisku 1/2013. Ročník

- MV-GŘ HZS Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč [citováno 2014-01-10].
Dostupné z: www.hzscr.cz/soubor/mon113-pdf.aspx
28. *Vzdělávání v oblasti krizového řízení*. [online]. © 2010 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [citováno 2014-01-06]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/vzdelavani-v-oblasti-krizoveho-rizeni.aspx>
29. *Vznik brigády*. [online]. Copyright © 15.žb 2010. [citováno 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.zenijnibrigada.army.cz/index.php?page=historie>
30. ZABADAL, M. *Požadavky ATP-45(D) na hodnocení CBRN událostí*. [online]. Digitální knihovna Univerzity Pardubice, 2011. [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/10195/42653>
31. *Záchranný útvar Hasičského záchranného sboru ČR*. [online] [citováno 2014-02-16]. Dostupné z: <http://hlucin.com/?page=informace&sekce=1&id=82>
- Záchrannému útvaru HZS přibude další rota, jako nejvhodnější dislokace byla vytipována Jihlava* [online]. Publikováno 1.11.2013. [citováno 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.pozary.cz/clanek/70511-zachrannemu-utvaru-hzs-pribude-dalsi-rotajako-nejvhodnejsi-dislokace-byla-vytipovana-jihlava/>
32. Zdravotnická záchranná služba hl. m. Prahy. *Současnost* [online]. © ZZS HMP 2011. [citováno 2014-02-16]. Dostupné z: http://www.zzshmp.cz/?page_id=473
33. <http://www.zakonyprolidi.cz/>
34. <http://www.zakonypreludi.sk/>
- Zdroje obrázků a aktuálních statistických údajů
35. <http://www.hzscr.cz/clanek/menu-krizove-rizeni-a-cnp-krizove-a-havarijni-planovani-krizove-a-havarijni-planovani.aspx>
36. <http://www.hzscr.cz/clanek/organizace-organizace.aspx>
37. <http://www.hzscr.cz/fotogalerie/pomoc-slovinsko-unor-2014-fotogalerie-2.aspx>
38. <http://krizove-rizeni.praha22.cz/ochrana-obyvatelstva-uvod.html>
39. <http://www.enviweb.cz/clanek/havarie/97476/zasahove-vozidlo-k-odstraneni-ekologickych-havarii-tatra-815-8x8-vvn>
40. <http://www.redcross.eu/en/Who-we-are/MEMBERS/Swedish-Red-Cross/>
41. <http://www.redcross.sk/kampan/medzinarodny-den-dobrovolnikov/>
42. <http://www.maltezskapomoc.cz/kdo-jsme-my/co-delame/>
43. <http://www.malteser.de/ueber-die-malteser/malteser-hilfsdienst-gemeinnuetzige-gmbh.html>

SEZNAM ZKRATEK

- AČR – Armáda České Republiky**
- BRS – Bezpečnostní rada státu**
- CO – Civilní ochrana**
- ČČK – Český červený kříž**
- ČR – Česká republika**
- EU – Evropská unie**
- GŘ – Generální ředitelství**
- HMP – Hlavní město Praha**
- HOPKS – Hospodářská opatření pro krizové stavy**
- HP – Havarijní plán**
- HZS – Hasičský záchranný sbor**
- IZS – Integrovaný záchranný systém**
- JPO – Jednotky požární ochrany**
- KI – Kritická infrastruktura**
- KP – Krizový plán**
- KŘ – Krizové řízení**
- KS – Krizová situace**
- KÚ – Krajský úřad**
- MU – Mimořádná událost**
- MV – Ministerstvo vnitra**
- NATO – Severoatlantická aliance**
- OP/MP – Obecní nebo Městská policie**
- OPIS – Operační a informační středisko**
- ORP – Obec s rozšířenou působností**
- OÚ – Obecní úřad**
- PČR – Policie České republiky**
- SR – Slovenská republika**
- ZaLP – Záchrané a likvidační práce**
- ZHP – Zóna havarijního plánování**
- ZZS – Zdravotnická záchranná služba**

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A – PŘEHLED KRIZOVÝCH STAVŮ.....	I.
PŘÍLOHA B – PŘEDPISY Z OBLASTI KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ	II.
PŘÍLOHA C – SOUSTAVA BEZPEČNOSTNÍCH RAD A KRIZOVÝCH ŠTÁBŮ...	IX.
PŘÍLOHA D – PŘEHLED TYPOVÝCH KRIZOVÝCH SITUACÍ	XV.
PŘÍLOHA E – SYSTÉM VAROVÁNÍ OBYVATELSTVA HL. M. PRAHY.....	XVI.
PŘÍLOHA F – PLÁNY KONKRÉTNÍCH ČINNOSTÍ.....	XX.
PŘÍLOHA G – ZÁCHRANNÝ ÚTVAR HZS ČR.....	XXIV.
PŘÍLOHA H – USAR.....	XXVII.
PŘÍLOHA I – JEDNOTKY POŽÁRNÍ OCHRANY.....	XXX.
PŘÍLOHA J – TYPOVÉ ČINNOSTI SLOŽEK IZS.....	XXIV.

Příloha A - Přehled krizových stavů

1. Stav nebezpečí

Podle § 3 zákona č. 240/2000 Sb. krizový zákon. Vyhláší hejtman, v Praze primátor hl. m. Prahy. Rozhodnutí se vyhláší ve Věstníku právních předpisů kraje; musí obsahovat krizová opatření a jejich rozsah.

Vyhláší se, jsou-li ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí, pokud intenzita ohrožení nedosahuje značného rozsahu a není možné je odvrátit běžnou činností správních úřadů, orgánů krajů a obcí, IZS nebo subjektů kritické infrastruktury. Nelze z důvodu stávky vedené na ochranu práv a oprávněných hospodářských zájmů. Pro celý kraj nebo jeho část, na nezbytně nutnou dobu, max. 30 dnů; prodloužit lze jen se souhlasem vlády

2. Nouzový stav

Podle Čl. 5-6 Ústavního zákona č.110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR. Vyhláší Vláda ČR, při nebezpečí z prodlení také předseda vlády a v tom případě vláda vyhlášení do 24 hod. schválí nebo zruší.

Vyhláší se v případě živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost - současně musí vláda vymezit, která práva a svobody se omezují, a které povinnosti ukládají. Nelze z důvodu stávky vedené na ochranu práv a oprávněných hospodářských zájmů. Pro celý stát nebo jeho část, max. 30 dnů; prodloužení jen po předchozím souhlasu Parlamentu.

3. Stav ohrožení státu

Podle Čl. 7 Ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR. Vyhláší Parlament ČR na návrh vlády

Je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy. Pro celý stát nebo jeho část. Bez omezení.

4. Válečný stav

Podle Čl. 43 Ústavy ČR a čl. 2 ÚZ č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR. Vyhláší Parlament. Je-li ČR napadena nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení. Platí pouze pro celý stát. Bez omezení.

Příloha B – Předpisy z oblasti krizového řízení a ochrany obyvatelstva

I. Ústavní zákony

vyjadřují základní přístupy k zajištění bezpečnosti, stanoví povinnosti státu v oblasti ochrany životů, zdraví, majetkových hodnot, vnitřního pořádku a bezpečnosti.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o obraně České republiky: je základním předpisem, který stanoví bezpečnostní systém a povinnosti státu. Vytvořil základ pro vznik Bezpečnostní rady státu. Usnesením vlády č. 33 ze dne 11. 1. 1999, o Ústředním mezirezortním krizovém štábu byl stanoven její pracovní orgán pro případ krizové situace. Upravuje 3 krizové stavy. Odkazuje k dalším zákonům.

II. Strategie a koncepce

Následující dokumenty nejsou legislativního charakteru, ale jedná se o politické dokumenty, které definují základní cíle a směry státu ve věcech bezpečnosti, vytvářejí rámec pro budoucí právní předpisy anebo upozorňují na nutnost novelizace stávajících, pojmenovávají úřady a instituce, které se budou danou problematikou zabývat, případně jim kladou konkrétní úkoly atd.

Bezpečnostní strategie ČR (BS) je základní dokument (veřejný a politický) o koncepci bezpečnostní politiky státu. Identifikuje zájmy ČR, obecná bezpečnostní rizika a z nich vyplývající hrozby. Definuje dlouhodobé záměry a opatření, jejichž cílem je zabezpečit vývoj a prosperitu ČR a zabezpečit obyvatelstvo před vnějšími a vnitřními riziky, vychází z principu nedělitelnosti bezpečnosti. Strategie byla přijata v r. 1999, změnami prošla r. 2001 a 2003, aktuální verze byla schválena vládou ČR dne 8. 9. 2011. Odráží trend nahrazování silového přístupu vzájemnou kooperací, snahou o bezpečné mezinárodní prostředí, udržení vlastního ekonomického růstu, rozvoje demokracie, sociální stability a ochrany lidských práv. Role ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů se neoslabuje, ale dochází k posílení nových prvků.

Na BS přímo navazuje **Obranná strategie ČR**, kterou vláda projednala a schválila dne 26. září 2012, usnesením č. 699. Zde je, mimo jiné, uvedeno, v čl. 6:

„BS ČR neidentifikuje přímé vojenské ohrožení území, občanů či zájmů ČR a našich spojenců, avšak ani takové ohrožení nevylučuje. Jakkoliv jsou předpokládáné hrozby spíše nevojenského charakteru, jejich dopady mohou vyžadovat použití

ozbrojených sil, a to jak v rámci mnohonárodních operací v zahraničí, tak pro podporu civilních orgánů na území ČR“ a v čl. 28:

„Ozbrojené síly ČR mohou podpořit civilní orgány na území státu v rámci IZS, a to zejména při zvládnutí následků rozsáhlých živelních pohrom, průmyslových nebo ekologických havárií. V závažných případech ohrožení vnitřní bezpečnosti státu a jeho občanů může Ministerstvo obrany poskytnout síly a prostředky k podpoře a posílení PČR. Pro tyto úkoly jsou síly vyčleňovány v nezbytném rozsahu a v závislosti na jejich dostupnosti. V principu mohou být ve prospěch IZS a PČR využitelné veškeré ozbrojené síly ČR včetně aktivní zálohy.“⁵²

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020, schválena usnesením vlády č. 165 ze dne 25. února 2008: rámcově řeší připravenost veřejné správy, fyzických i právnických osob, včetně školní mládeže; základní organizační a technická opatření ochrany obyvatelstva; plánování a řešení opatření k ochraně obyvatel, připravenost sil a prostředků, materiální a finanční zabezpečení.

Další významné koncepce a programy: Národní program ochrany kritické infrastruktury (Usnesení BRS ze dne 17. 1. 2008 č. 4), Koncepce vzdělávání v oblasti krizového řízení (Usnesení BRS ze dne 16. 11. 2004 č. 14), Strategie ochrany před povodněmi (Usnesení vlády ČR ze dne 19. 4. 2000 č. 382), Národní akční plán boje proti terorismu, Koncepce boje s organizovaným zločinem, Akční plán boje s nelegální migrací, Plán obrany ČR, jehož součástí je také „Seznam opatření pro Národní systém reakce na krize“ (schválen Usnesením vlády ČR ze dne 16. prosince 2008 č. 1591).

III. Předpisy z oblasti obrany republiky

Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon)

Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky,

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky

IV. Předpisy z oblasti veřejné správy

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy

Usnesení vlády č. 53 z 20. 1. 1999, jímž byl stanoven harmonogram převodu výkonu státní správy ve věcech civilní ochrany z ministerstva obrany na ministerstvo vnitra.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

⁵² Obranná strategie České republiky. 1. Vydání © Ministerstvo obrany České republiky, 2012. ISBN 978-80-7278-606-0. [online, citováno 2014-02-03]. Dostupné z: http://www.mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/STRATEGIE_ce.pdf

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

Zákon č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze

V. Krizové zákony a související předpisy

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů: definuje integrovaný záchranný systém, mimořádné události, ochranu obyvatelstva, záchranné a likvidační práce, zařízení civilní ochrany, věcnou a osobní pomoc, složky systému, postavení a úkoly ústředních a územních orgánů, organizaci činností v místě zásahu, práva a povinnosti osob, výjimky, sankce, náhrady, finanční zabezpečení.

Vyhláška MV č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení IZS jak vyplývá z pozdějších změn (VMV 429/2003 Sb.): popisuje zásady koordinace složek při zásahu a strategickou koordinaci prováděnou příslušnými orgány KŘ, spolupráci operačních středisek, specifikuje dokumentaci IZS s její obsah, definuje stupně poplachu. Dále stanovuje zásady pro zpracování a použití havarijního plánu kraje a vnějšího havarijního plánu jaderných energetických zařízení a pracovišť, požadavky na jejich přesný obsah jsou taxativně vymezeny v přílohách této vyhlášky.

Vyhláška MV č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva: stanovuje postupy při zřizování zařízení civilní ochrany, provozování systémů varování a vyrozumění, provádění a zabezpečení evakuace, ochranu obyvatel ukrytím, technické požadavky na stavby CO.

Nařízení vlády č. 463/2000 Sb., o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných na ochranu obyvatelstva.

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon): definuje základní pojmy, vymezuje stav nebezpečí, vyjmenovává orgány KŘ a jejich povinnosti a oprávnění za krizových stavů, práva a povinnosti osob, výjimky, náhrady, sankce.

Nařízení vlády 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., jak vyplývá z pozdějších změn (NV 431/2010 Sb.): upravuje zásady týkající se písemností obsahujících zvláštní skutečnosti, složení a obsah činnosti bezpečnostních rad a krizových štábů krajů a obcí s rozšířenou působností (ORP), stanovuje náležitosti krizových plánů jednotlivých orgánů KŘ.

Vyhláška Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy č. 281/2001 Sb., kterou se provádí § 9 odst. 3 krizového zákona: stanovuje podmínky péče o děti a mládež

v období krizových stavů a povinnost příslušným zařízením, aby zpracovali plán krizové připravenosti.

Vyhláška Českého báňského úřadu č. 75/2001 Sb., kterou se stanoví báňsko-technické podmínky důlních děl vybraných pro využití při krizových situacích (...)

Nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvků kritické infrastruktury, zde jsou uvedena odvětvová (energetika, doprava, telekomunikace atp., včetně technických předpokladů pro určení, např. objem produkované energie) a průřezová kritéria (zohledňují se přímé dopady na obyvatelstvo – počet úmrtí nebo výše hospodářských ztrát).

Směrnice MV č. j. MV-117572-2/PO-OKR-2011, kterou se stanoví jednotná pravidla organizačního uspořádání územních krizových štábů kraje, ORP a obce (Věstník vlády pro orgány krajů a obcí částka 6/2011).

Směrnice MV č. j. MV-140690-1/PO-PKR-2011, Metodika zpracování plánů krizové připravenosti podle § 17 až 18 nařízení vlády č. 462/2000 Sb.

Směrnice MV č. j. MV-76085-1/PO-OKR-2011, Metodika zpracování krizových plánů podle § 15 až 16 nařízení vlády č. 462/2000 Sb.

Usnesení vlády č. 512/2006 o zásadách pro zřizování záložních krizových pracovišť

Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů.

Zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv.

Vyhláška SSHR č. 498/2000 Sb., o plánování a provádění HOPKS.

Zákon č. 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelnou nebo jinou pohromou a o změně zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů (zákon o státní pomoci při obnově území): stanovuje zásady poskytnutí státní pomoci, potřebné podklady a strategii obnovy území.

Vyhláška Ministerstva financí č. 186/2002 Sb., stanovující náležitosti přehledu o předběžném odhadu nákladů na obnovu majetku sloužícího k zabezpečení základních funkcí postiženého území (...)

VI. Zákony základních složek integrovaného záchranného systému

Zákon č. 238/2000 Sb., Zákon o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů: popisuje organizaci, řízení a úkoly HZS ČR, práva a povinnosti příslušníků.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky: postavení a činnost PČR, její řízení a organizaci, povinnosti policistů, spolupráci s obcemi a vyžadování pomoci od osob a

orgánů, působení policie v rámci IZS, při řešení krizových situací a mimořádných událostí, kontrolu policie.

Zákon č. 374/2011 Sb., o Zdravotnické záchranné službě: vymezuje pojmy, činnost, organizaci a spolupráci poskytovatelů, pracoviště krizové připravenosti, traumatologický plán, činnosti k připravenosti poskytovatelů na řešení mimořádných událostí a krizových situací, financování, působnost ministerstva zdravotnictví a krajů. Některé další skutečnosti jsou upraveny také zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách.

Podstatné související předpisy jsou:

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně ve znění pozdějších změn (zákony č. 341 a 350/2011 Sb.): stanovuje povinnosti a spolupráci ministerstev, dalších orgánů státní správy a územní samosprávy a podnikatelů na úseku požární ochrany, vymezuje jednotky požární ochrany, přestupky, sankce, náhradu škody, přílohou je kategorizace JPO, včetně plošného pokrytí.

Nařízení vlády č. 172/2001 Sb. k provedení zákona o požární ochraně.

Vyhláška MV č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany.

Metodika MV GŘ HZS ČR č. j. MV – 52763-6/PO-2008 pro zřizování jednotek sboru dobrovolných hasičů obcí

Metodická pomůcka MV č. j.:PO-1590/IZS-2003, kterou se doporučují zásady pro jednotné rozlišování a vymezení záchranných, likvidačních a obnovovacích prací spojených s předcházením, řešením a odstraněním následků mimořádných událostí (Věstník vlády pro orgány krajů a obcí částka 6/2003)

VII. Zvláštní zákony

Zvláštní zákony upravují jednotlivé oblasti lidské činnosti, které mohou v případě poruchy nebo jiných nepříznivých okolností vyústit v mimořádné či krizové situace. Tyto normy vymezují např. kompetence, povinnosti, požadavky na dokumentaci, prevenci, plánování, kontrolu, opatření nezbytná k zamezení vzniku takových událostí anebo minimalizaci následků. Z tohoto důvodu je rovněž řadíme do širšího okruhu krizové/havarijní legislativy. Jedná se zejména o následující předpisy.

Zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií: stanovuje povinnosti provozovatelů chemických objektů, např. provést analýzu a hodnocení rizik závažné havárie, vytvářet nezbytnou dokumentaci (př. havarijní plány), upravuje účast veřejnosti, výkon státní správy, kontrolní činnost, správní delikty a sankce. V přílohách

je řešena kategorizace objektů, z níž vyplývají rozdílné povinnosti. Je prováděn dalšími předpisy, z nichž nejpodstatnější jsou:

- nařízení vlády č. 254/2006 Sb. o kontrole nebezpečných látek;
- vyhláška MŽP č. 255/2006 o rozsahu a zpracování hlášení o závažné havárii (ZH) a konečné zprávy o vzniku a dopadu ZH;
- vyhláška MŽP č. 256/2006 Sb. o podrobnostech systému prevence ZH;
- vyhláška MV č. 103/2006 Sb. o stanovení zásad pro vymezení zóny havarijního plánování a o rozsahu a způsobu vypracování vnějšího havarijního plánu;
- vyhláška MPO č. 250/2006, kterou se stanoví rozsah a obsah bezpečnostních opatření fyzické ochrany objektu nebo zařízení zařazených do skupiny A/B.

Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů: vymezuje působnost Státního úřadu pro jadernou bezpečnost, obecné podmínky pro vykonávání činností souvisejících s využíváním jaderné energie, podmínky pro vydání povolení a povinnosti držitelů povolení, a to včetně havarijní připravenosti i pro případ nehody. Opět je doplněn podzákonými předpisy: nařízením vlády č. 11/1999 Sb., o zóně havarijního plánování a vyhláškou SÚJB č. 318/2002 Sb., o podrobnostech k zajištění havarijní připravenosti jaderných zařízení a pracovišť se zdroji ionizujícího záření (...)

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů (zejména 250/2010 Sb.): komplexně upravuje využívání a ochranu veškerého vodstva, tzn. také opatření v případě havárie, povinnosti vlastníků vodních děl, ochranu před povodněmi, zvládnutí povodňových rizik a povodňová opatření, stupně povodňové aktivity, povodňové orgány, výkon státní správy. Mezi nejpodstatnější prováděcí předpisy patří:

- vyhláška MŽP č. 450/2005 Sb., o náležitostech nakládání se závadnými látkami a náležitostech havarijního plánu, o způsobu a rozsahu hlášení havárií, jejich zneškodňování a odstraňování jejich škodlivých následků;
- vyhláška MŽP č. 236/2002 Sb., o způsobu a rozsahu zpracování návrhu a stanovování záplavových území;
- metodický pokyn MŽP odboru ochrany vod k zabezpečení hlásné a předpovědní povodňové služby (Věst. MŽP 9/2011);
- metodický pokyn MŽP odboru ochrany vod pro zpracování plánu ochrany území pod vodním dílem před zvláštní povodní (Věst. MŽP 14/2005);

- odvětvová technická norma MZE TNV 752931 „Povodňové plány“;
- Specifickým dokumentem je potom Strategie ochrany před povodněmi v České republice schválená vládním usnesením č. 382 ze dne 19. 4. 2000.

Působnost zákonů během mimořádných situací

Právní předpis	Mimořádná situace		
	Mimořádná událost	Krizová situace	
		Nevojenská krizová situace	Vojenská krizová situace
Zákon č. 239/2000 Sb.	—————	—————	—————
Zákon č. 240/2000 Sb.	-----	—————	-----
Zákon č. 222/1999 Sb.	—————	-----	—————
Zákon č. 241/2000 Sb.	—————	—————	—————

Zdroj: VALÁŠEK, Jarmil a kol. Krizové řízení při nevojenských krizových situacích: účelová publikace pro krizové řízení. Modul C. s. 33

Příloha C – Soustava bezpečnostních rad a krizových štábů

Bezpečnostní rada státu (BRS)

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti ČR vytvořil také základ pro vznik Bezpečnostní rady státu (BRS) je stálým pracovním orgánem vlády, který pro ni připravuje návrhy opatření k zajišťování bezpečnosti ČR. Za tímto účelem vláda svým usnesením č. 391 (10/6/1998) zřídila stálé pracovní orgány BRS :

1. *Výbor pro obranné plánování* = pro koordinaci plánování k zajištění obrany ČR (vnější bezpečnost, předsedou je náměstek ministra obrany, členy náměstkové vybraných ministerstev, viceguvernér ČNB, místopředseda SSHR)

2. *Výbor pro civilní a nouzové plánování* = pro zajištění vnitřní bezpečnosti státu, ochrany obyvatel a ekonomiky (předsedou je náměstek ministra vnitra, členy náměstkové vybraných ministerstev + viceguvernér ČNB).

Usnesením č. 32 (11/1/199) pak *Výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky* (předsedou je ministr zahraničních věcí) a *Výbor pro zpravodajskou činnost* (v gesci předsedy vlády).

BRS tvoří předseda vlády a další členové vlády - mění se usnesením vlády, aktuálně se jedná o Usnesení vlády ČR ze dne 10. února 2014 č. 91 ke složení Bezpečnostní rady státu a Výboru pro zpravodajskou činnost⁵³.

BRS má 10 členů. Místopředsedou BRS je 1. místopředseda vlády pro ekonomiku a ministr financí. Dalšími členy BRS jsou:

- ministr vnitra,
- ministr zahraničních věcí,
- ministr obrany,
- ministr průmyslu a obchodu,
- ministr dopravy,
- ministr zdravotnictví,
- ministr životního prostředí,
- ministr zemědělství.

Předsednictvo BRS je složeno z předsedy, místopředsedy, ministra vnitra, ministra zahraničních věcí a ministra obrany. Jednání předsednictva BRS se

⁵³ VLÁDA ČR. *Usnesení ze dne 10. února 2014 č. 91, ke složení Bezpečnostní rady státu a Výboru pro zpravodajskou činnost* [online] [citováno 2014-02-28]. Dostupné z: https://apps.odok.cz/djv-agenda?p_p_id=agenda_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_resource_id=downloadAttachment&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&agenda_WAR_odokkpl_attachmentPid=VPRA9GAAF2SM

zúčastňuje ředitel sekretariátu BRS. Prezident republiky má právo účastnit se schůzí BRS, vyžadovat od ní a jejích členů zprávy a projednávat otázky v jejich působnosti. Na schůzi BRS jsou zváni vždy její členové, prezident republiky, guvernér ČNB, vedoucí Úřadu vlády ČR, předseda SSHR, dále podle rozhodnutí předsedy BRS předsedové Poslanecké sněmovny a Senátu Parlamentu ČR, další členové vlády nebo představitelé ústředních správních úřadů a orgánů územní samosprávy. Pravidelně se také účastní nejvyšší představitelé AČR, HZS ČR, PČR, BIS, NBÚ, SÚJB. Každý člen rady, předseda SSHR, předsedkyně SÚJB neprodleně informuje předsedu BRS o vzniku krizové situace v oblasti své působnosti. Předání takových informací o bezpečnostní situaci, nebo pokud věc nesnese odkladu, je důvodem pro výjimečné svolání schůze. Za běžného stavu je svolává předseda podle ročního plánu.⁵⁴

Bezpečnostní rada kraje (BRK)

podle NV č. 462/2000 Sb., kterým se provádí krizový zákon, a je zde upraveno složení a činnost bezpečnostních rad krajů a obcí, stejně jako jejich krizové štáby, má BRK nejvýše 10 členů a hejtman, předseda BRK, jejími členy jmenuje:

- zástupce hejtmana (zastupující náměstek),
- ředitele krajského úřadu,
- ředitele krajského ředitelství PČR
- ředitele HZS kraje,
- příslušníka AČR určeného náčelníkem generálního štábu AČR,
- ředitele ZZS kraje,
- zaměstnance kraje zařazeného do KÚ, který je zároveň tajemníkem BRK (zpravidla se jedná o pracovníka odboru KŘ)
- vedoucí útvaru zdravotnictví KÚ (krajský zdravotní rada)

a další osobu, která je nezbytná k posouzení stavu zabezpečení a připravenosti na KS.

BRK projednává a posuzuje: přehled možných zdrojů rizik a analýzu ohrožení, krizový a havarijný plán kraje, vnější havarijní plány, jsou-li schvalovány hejtmanem kraje, finanční zabezpečení dané oblasti, návrhy dohod s územními celky sousedního státu o spolupráci či poskytování pomoci, stav připravenosti složek IZS, závěrečnou zprávu o hodnocení krizové situace v kraji, návrh ročního plánu kontrol a plánu cvičení složek IZS a orgánů KŘ v kraji, další dokumenty související s krizovou připraveností.

⁵⁴ VLÁDA ČR. *Jednací řád bezpečnostní rady státu* [online] [citováno 2014-02-28]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/Jednaci-rad-Bezpecnostni-rady-statu.pdf>

Bezpečnostní rada ORP plní ve svém správním obvodu obdobné úkoly jako BRK, nepřísluší jí však posuzování havarijního plánu (výjimku tvoří vnější havarijní plán, pokud jej schvaluje starosta ORP), kontrolní činnost a plánování cvičení. Oproti kraji projednává způsob seznamování obcí a právnických a fyzických osob s možným ohrožením, připravenými opatřeními a jejich provedením. Má nejvíce 8 členů a starosta ORP, který je předsedou, jejími členy jmenuje:

- místostarostu,
- tajemníka obecního úřadu, je-li tato funkce zřícena,
- příslušníka PČR určeného ředitelem krajského ředitelství PČR,
- příslušníka HZS kraje určeného ředitelem HZS kraje,
- zaměstnance obce, zařazeného do OÚ ORP, který je zároveň tajemníkem rady

a další osobu, která je nezbytná k posouzení stavu zabezpečení a připravenosti na KS.

Ústřední krizový štáb (ÚKŠ)⁵⁵

při hrozbě vzniku nebo po vyhlášení krizového stavu připravuje návrhy řešení, které předkládá jeho předseda na schůzi BRS a v případě nebezpečí z prodlení přímo na schůzi vlády. Zabezpečuje operativní koordinaci a vyhodnocuje realizaci opatření přijímaných OKŘ a poskytuje jim podporu. O aktivaci ÚKŠ rozhoduje předseda vlády, v době jeho nepřítomnosti v ČR nebo z jiných závažných důvodů první místopředseda vlády. Návrh na aktivaci může podat člen vlády. Štáb má 17 členů.

Předsedou Štábu jmenuje předseda vlády podle charakteru situace:

- a. ministra vnitra, kromě případů uvedených v bodě b), nebo
- b. ministra obrany v případě situací vojenského charakteru, kdy je zajišťována obrana před vnějším napadením a je vyhlášen stav ohrožení státu nebo válečný stav

Dalšími členy Štábu jsou:

- náměstek ministra vnitra,
- náměstek ministra obrany,
- náměstek ministra zahraničních věcí,
- náměstek ministra financí,

⁵⁵ VLÁDA ČR. *Ústřední krizový štáb* [online] [citováno 2014-02-28]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/brs/pracovni-vybory/ustredni-krizovy-stab/ustredni-krizovy-stab-51792/>

- náměstek ministra zdravotnictví,
- náměstek ministra průmyslu a obchodu,
- náměstek ministra dopravy,
- ředitel úřadu Ministerstva životního prostředí,
- náměstek ministra zemědělství,
- předseda Správy státních hmotných rezerv,
- předseda Státního úřadu pro jadernou bezpečnost,
- ředitel sekretariátu Bezpečnostní rady státu,
- policejní prezident České republiky,
- generální ředitel Hasičského záchranného sboru České republiky,
- náčelník Generálního štábu Armády České republiky,
- vedoucí Kanceláře prezidenta republiky

V případech, kdy nařízená mimořádná veterinární opatření, povodně nebo výskyt závažných infekčních onemocnění vedou k vyhlášení krizového stavu, a kdy je zároveň aktivován Štáb, stávají se Ústřední povodňová komise nebo Ústřední nákazová komise nebo Ústřední epidemiologická komise součástí ÚKŠ; jejich členové se stávají členy ÚKŠ, pokud jimi již nejsou.

Krizový štáb kraje a krizový štáb ORP jsou z hlediska činnosti, složení a podmínek svolávání upraveny NV č. 462/2000 Sb. Podrobnosti jsou potom obsaženy ve směrnici MV z roku 2011⁵⁶. Předsedou je hejtman, resp. starosta ORP, kteří jmenují členy svých štábů. Těmi jsou členové příslušné bezpečnostní rady a členové příslušné stálé pracovní skupiny. Stálá pracovní skupina při řešení KS nebo při koordinaci ZaLP jedná nepřetržitě a připravuje podklady pro jednání krizového štábu. Předseda dále určuje vedoucího skupiny, k zajištění směnnosti se vždy jedná nejméně o dvě osoby. Zástupce HZS zajišťuje komunikaci skupiny s příslušným OPIS IZS.

Do stálé pracovní skupiny jsou zařazeni:

- tajemník krizového štábu (tím je tajemník příslušné bezpečnostní rady),
- pracovníci krajského úřadu nebo obecního úřadu ORP,
- zástupci základních složek IZS a odborníci s ohledem na druh řešené mimořádné události nebo krizové situace.

⁵⁶ ARCHIV HZS ČR. Směrnice MV č. j. MV-117572-2/PO-OKR-2011 ze dne 24. listopadu 2011, kterou se stanoví jednotná pravidla organizačního uspořádání krizového štábu kraje, krizového štábu obce s rozšířenou působností a krizového štábu obce. [online] [citováno 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/soubor/kriz-staby-smernice-mv-2011-1-pdf.aspx>.

Hejtman nebo starosta ORP krizový štáb svolává v případě, že:

- je vyhlášen krizový stav pro celé území státu nebo pro daný kraj či ORP,
- je vyhlášen stav nebezpečí pro část nebo celé území kraje nebo ORP,
- jej použije ke koordinaci ZaLP,
- je k tomu vyzván Ministerstvem vnitra při ústřední koordinaci ZaLP,
- jde o úkol prováděný při cvičení orgánů KŘ nebo cvičení složek IZS,
- je tento postup nezbytný pro řešení mimořádné události a není splněna některá z předchozích podmínek.

Podle § 11 vyhlášky 328/2001 dále krizový štáb kraje nebo ORP svolává jeho zřizovatel zejména při krizových stavech nebo při vyhlášení zvláštního stupně poplachu územně příslušného poplachového plánu. V tomto případě může dát podnět ke svolání také řídící důstojník HZS kraje, který může současně svolat stálou pracovní skupinu krizového štábu; o jejím svolání neprodleně informuje zřizovatele a řídí činnost skupiny do jeho rozhodnutí. Pokyn předsedy ke svolání krizového štábu realizuje příslušné operační a informační středisko IZS, pokud předseda nestanoví jinak.

Krizový štáb projednává možnost řešení krizové situace a navrhuje opatření hejtmanovi nebo starostovi ORP, a to zejména na základě podkladů členů příslušné BR nebo stálé pracovní skupiny. Na zasedání se projednává zejména:

- vývoj a dopady mimořádné události nebo krizové situace,
- nasazení sil a prostředků složek integrovaného záchranného systému,
- realizace krizových opatření a opatření ochrany obyvatelstva (př. stav sil a prostředků, organizace spojení KŠ, technická a informační podpora nasazeným silám, zásobování, humanitární pomoc),
- možnost řešení mimořádné události nebo krizové situace a doporučená opatření (využívá se krizových a havarijních plánů),
- způsob zabezpečení požadavků nezbytných pro řešení mimořádné události nebo krizové situace (ukládání pracovní povinnosti nebo poskytování věcných prostředků),
- návrh rozhodnutí předsedy krizového štábu,
- návrh sdělení pro hromadné informační prostředky (informování veřejnosti),
- rozsah škod na veřejném majetku a finanční a ekonomické dopady,
- žádost starosty obce o vyhlášení stavu nebezpečí včetně návrhu krizových opatření (pouze na zasedání KŠ kraje).

Ze zasedání krizového štábu se pořizuje zvukový záznam a zápis (včetně prezenční listiny), které se ukládají společně se zpracovanými dokumenty.

Zasedání KŠ HMP během Cvičení Blackout 2014 (26. 2. 2014)

Zdroj: foto Pavel Švec, MF DNES; http://praha.idnes.cz/praha-simuluje-blackout-0w3-/praha-zpravy.aspx?c=A140226_092305_praha-zpravy_bur

Příloha D – Přehled typových krizových situací ⁵⁷

Č.	Možné krizové situace (druh ohrožení)	Gesce*
1	Dlouhodobá inverzní situace	MŽP, MV
2	Povodně velkého rozsahu	MŽP, MV
3	Živelní pohromy velkého rozsahu např. rozsáhlé lesní požáry, sněhové kalamity, vichřice, sesuvy půdy, zemětřesení apod.	MV (HZS)
4	Epidemie - hromadné nákazy osob	MZd
5	Epifytie - hromadné nákazy polních kultur	MZe, MZd
6	Epizootie - hromadné nákazy zvířat	MZe, MZd
7	Radiační havárie	MV, SÚJB
8	Havárie velkého rozsahu způsobená vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky	MV (HZS, PČR)
9	Jiné technické a technologické havárie velkého rozsahu: požáry, exploze, destrukce nadzemních a podzemních částí staveb	MV (HZS)
10	Narušení hrází významných vodohospodářských děl se vznikem zvláštní povodně	MZe, MŽP, MV
11	Znečištění vody, ovzduší a přírodního prostředí haváriemi velkého rozsahu	MV (HZS)
12	Narušení finančního a devizového hospodářství státu velkého rozsahu	MF
13	Narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu	SSHR
14	Narušení dodávek elektrické energie, plynu nebo tepelné energie velkého rozsahu	MPO
15	Narušení dodávek potravin velkého rozsahu	MZe, MPO
16	Plán k řešení narušení dodávek pitné vody velkého rozsahu	MZe
17	Narušení dodávek léčiv a zdravotnického materiálu velkého rozsahu	MZd
18	Narušení funkčnosti dopravní soustavy velkého rozsahu	MD
19	Narušení funkčnosti veřejných telekomunikačních a informačních vazeb velkého rozsahu	MV, ČTÚ
20	Narušení funkčnosti poštovních služeb velkého rozsahu	MV
21	Migrační vlny velkého rozsahu	MV
22	Hromadného postižení osob mimo epidemii	MZd
23	Narušení zákonnosti velkého rozsahu	MV
24	Mimořádné situace v zahraničí (v souladu s usnesením BRS č. 127 ze dne 13. 7. 2004)	MV, MO, MZV, MZd

* uvedené úřady úzce spolupracují mezi sebou, a také s dalšími orgány, zejména s územní působností (Krajské úřady) anebo se specializací (Český báňský úřad, Hygienické stanice...)

⁵⁷ zpracováno podle Harmonogramu přípravy a zpracování krizových plánů vydaného MV GŘ HZS pod č. j. : PO-707-36/OKPP-2002. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/soubor/harmonogram-pripravy-a-zpracovani-kp-2002-doc.aspx> (s přihlédnutím k pozdějším změnám, 24. typová situace)

Příloha E – Systém Varování obyvatelstva hl. m. Prahy⁵⁸

Povinnost hlavního města Prahy (dále jen HMP) zabezpečit varování obyvatelstva vyplývá z § 15 zákona o IZS. Informovat obyvatele o hrozícím nebo již vzniklém nebezpečí je jedním ze základních opatření k jejich ochraně (zdraví, života a majetku). Základním prostředkem pro vyhlášení varovných signálů v ČR jsou poplachové sirény. Varování obyvatelstva v HMP bylo koncem 90. let zajišťováno výhradně státem provozovanými elektrickými rotačními sirénami Jednotného systému varování a vyzoomění (dále jen JSVV). Hlavním nedostatkem těchto sirén JSVV je závislost na dodávkách elektrické energie z centrálních zdrojů a nemožnost poskytnout obyvatelstvu tísňovou informaci, kterou by bylo možné hrozící nebezpečí upřesnit, případně vydávat potřebné pokyny k ochraně životů a zdraví.

V roce 1997 na základě zkušeností z povodní na Moravě proto Zastupitelstvo HMP rozhodlo o výstavbě Autonomního systému varování a vyzoomění (dále jen ASVV), který zabezpečí varování a vyzoomění obyvatelstva na území HMP před nebezpečím spojeným s rizikem:

- záplav a ničivých účinků průlomové vlny z vodních děl na toku řeky Vltavy,
- povodní a záplav na místních tocích (Berounka, Botič, Rokytky),
- úniků nebezpečných látek z chemických, chladírenských, farmaceutických provozoven a jiných provozů, které nakládají s nebezpečnými a výbušnými látkami,
- havárií v silniční a železniční dopravě při přepravě chemických a výbušných látek.

Aby bylo možné po odvysílání vlastního varovného signálu specifikovat charakter hrozícího nebezpečí a způsoby ochrany před ním, tzv. tísňovou informaci, bylo rozhodnuto, že koncovými prvky ASVV budou elektronické sirény, které budou dálkově ovládány rádiovým systémem.

1. Stávající stav varování obyvatelstva HMP

V současné době je varování na území HMP zabezpečováno celkem 424 sirénami. Z uvedeného počtu je:

⁵⁸ Magistrát hl. m. Prahy, odbor bezpečnosti a krizového řízení. *Systém varování obyvatelstva na území hlavního města Prahy*. [online, aktualizováno 2. 10. 2013] [citováno 2014-02-01] . Dostupné z: http://www.praha.eu/jnp/cz/home/magistrat/odbory_mhmp/krizoveho_rizeni/krizove_rizeni/system_varovani_obyvatelstva_na_uzemi.htm

217 ks rotačních sirén celoplošného systému varování v majetku státu

207 ks elektronických sirén v majetku HMP

Rotační sirény JSVV jsou majetkem státu a jejich provoz zajišťuje Hasičský záchranný sbor (dále jen HZS). Jejich používání má pro potřeby HMP zejména tyto nevýhody:

- nelze je spustit při výpadku elektrického proudu,
- jsou schopny generovat pouze varovný signál, tzn. nelze podávat bližší informace o charakteru nebezpečí a způsobu ochrany před ním,
- nelze dálkově kontrolovat jejich stav ani to, zda byly odeslané příkazy ke spuštění varování realizovány.

Elektronické sirény ASVV jsou majetkem HMP a jejich provoz zajišťuje Odbor krizového řízení MHMP. Tyto sirény jsou moderním prostředkem varování a umožňují:

- zajistit varování i při výpadku elektrorozvodné sítě po dobu 72 hodin,
- doplnit varovný signál hlasovou informací o hrozícím nebezpečí a způsobech ochrany,
- šířit rozhlasové vysílání „Rádia CITY 93,7“ na veřejných prostranstvích,
- dálkově kontrolovat provozuschopnost sirén,
- řešit varování podle potřeb HMP.

2. Struktura a zařízení ASVV

ASVV je budován jako modulární technicky otevřený systém umožňující plynulé doplňování a rozšiřování, jak z hlediska počtu stanovišť sirén, tak i z hlediska využívání jím zprostředkovaných informací. Složení systému:

1. řídicí pracoviště - Operační středisko krizového štábu HMP,
2. elektronické sirény s ovládací jednotkou,
3. zařízení pro přenos radiového signálu pro ovládání sirén a přenos verbálních informací.

Řídicí pracoviště umožňuje:

- generování varovných signálů a následné předání informace obyvatelstvu o nastalé situaci prostřednictvím rozhlasových a televizních stanic, s nimiž má HMP uzavřeny smlouvy o spolupráci,
- připojení předem nahrané hlasové zprávy (všeobecná výstraha, nebezpečí zátopové vlny, chemická havárie, radiační havárie, požární poplach, zkouška sirén, konec poplachů) u elektronických sirén,
- připojení VKV vysílání (Rádio CITY 93,7 MHz, případně veřejnoprávního rozhlasu),
- přímý hlasový vstup z Operačního střediska krizového štábu HMP, jako doplňující informace pro obyvatelstvo.

Elektronické sirény

Skříň s ovládáním sirény svým vybavením umožňuje:

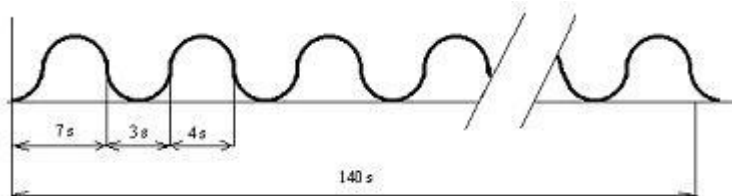
- ovládání z Operačního střediska krizového štábu HMP,
- místní spuštění předem uložených nahraných hlasových zpráv,
- přímý hlasový vstup,
- připojení VKV vysílání,
- provoz z vlastních akumulátorů, které umožňuje nezávislost na dodávce elektrické energie z centrálních zdrojů po dobu 72 hodin,
- dálkové ovládání JSVV.

3. Signály

Varovný signál „Všeobecná výstraha”

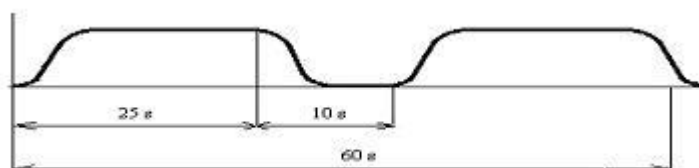
- slouží pro varování obyvatelstva při ohrožení,

- je vyhlášován kolísavým tónem po dobu 140 sekund,
- může být vyhlášován třikrát za sebou v třiminutových intervalech,
- u elektronických sirén (ASVV) je doplněn verbální informací (dle ohrožení): „Všeobecná výstraha“, „Nebezpečí zátopové vlny“, „Chemická havárie“, „Radiční havárie“

Signál „Požární poplach“

- **není varovným signálem,**
- slouží pro svolání Jednotek požární ochrany (JPO),
- u rotačních sirén přerušovaný tón po dobu 60 sekund,
- u elektronických sirén (ASVV) střídavý tón po dobu 60 sekund,
- u elektronických sirén (ASVV) je doplněn verbální informací: „Požární poplach“

Akustická zkouška „Zkušební tón“

- není varovným signálem,
- slouží jako zkouška provozuschopnosti celého systému varování,
- probíhá zpravidla první středu v měsíci v 12:00 hodin,
- nepřerušovaný tón po dobu 140 sekund,
- u elektronických sirén (ASVV) je doplněn verbální informací před zkouškou sirén.

Příloha F – Plány konkrétních činností u jednotlivých havarijních plánů

Havarijní plán kraje – dle vyhlášky MV 328/2001 Sb., přílohy 1

- vyrozumění,
- traumatologický,
- varování obyvatelstva,
- ukrytí obyvatelstva,
- individuální ochrany obyvatelstva,
- evakuace obyvatelstva,
- nouzového přežití obyvatelstva,
- monitorování,
- pohotovostní plán veterinárních opatření,
- veřejného pořádku a bezpečnosti,
- ochrany kulturních památek,
- hygienických a protiepidemických opatření,
- komunikace s veřejností a hromadnými informačními prostředky,
- odstranění odpadů.

Vnější havarijní plán JEZ – dle vyhlášky MV 328/2001 Sb., přílohy 2

- vyrozumění,
- varování obyvatelstva,
- záchranných a likvidačních prací,
- ukrytí obyvatelstva,
- jodové profylaxe,
- evakuace osob,
- individuální ochrany osob,
- dekontaminace,
- monitorování,
- regulace pohybu osob a vozidel,
- traumatologický,
- pohotovostní plán veterinárních opatření,
- regulace distribuce a požívání potravin, krmiv a vody,
- opatření při úmrtí osob v zamořené oblasti,

- zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti,
- komunikace s veřejností a hromadnými informačními prostředky.

Vnější havarijní plán CHZ – dle vyhlášky MV č. 103/2006 sb., přílohy 2

- vyrozumění,
- varování obyvatelstva,
- ukrytí obyvatelstva,
- záchranných a likvidačních prací,
- evakuace osob,
- individuální ochrany obyvatelstva,
- dekontaminace,
- monitorování,
- regulace pohybu osob a vozidel
- traumatologický,
- veterinárních opatření,
- zamezení distribuce a požívání potravin, krmiv a vody kontaminovaných NL,
- preventivní opatření k zabránění nebo omezení domino efektu havárie,
- opatření při hromadném úmrtí osob,
- opatření k minimalizaci dopadů na kvalitu životního prostředí,
- zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti,
- komunikace s veřejností a hromadnými informačními prostředky,
- nakládání s odpady vzniklými při závažné havárii.

Zvýrazněné druhy plánů konkrétních činností jsou specifické pro daný typ plánu, ostatní se objevují (s drobnými odchylkami v názvech) nejméně u dvou typů, deset z nich je součástí všech plánů. Třebaže je zřejmá potřeba odlišných postupů, a to s ohledem na druh ohrožení, často jsou uvedena opatření téměř anebo zcela totožná. Vzhledem k tomu, že všechny zmíněné havarijní plány se stávají součástí krizového plánu kraje, může docházet k nadbytečné duplicitě. Zejména pokud se na území kraje nachází více subjektů, jejichž povinností je zpracovávat havarijní plány.

př. Plán regulace pohybu osob a vozidel

pro vnější HP JEZ

- a) stanovení hranic uzavřeného prostoru,
- b) určení vstupních a výstupních míst,
- c) způsob regulace pohybu osob,
- d) síly a prostředky pro zabezpečení regulace pohybu osob a vozidel, jejich vyrozumění, nasazení a odpovědnost za provedení úkolů
- e) úkoly při regulaci pohybu osob a vozidel.

pro vnější HP CHZ

- a) stanovení hranic uzavřeného prostoru,
- b) určení vstupních a výstupních míst,
- c) možné způsoby regulace pohybu osob
- d) síly a prostředky pro zabezpečení regulace pohybu osob a vozidel, jejich vyrozumění, nasazení a odpovědnost za provedení úkolů
- e) úkoly při regulaci pohybu

**Individuální ochrana
obyvatelstva (HP kraje)**

- a) způsob improvizované ochrany dýchacích cest, očí a povrchu těla,
- b) množství a strukturu prostředků individuální ochrany pro vybrané kategorie osob a místa uskladnění,
- c) zabezpečení a způsob provedení výdeje prostředků individuální ochrany a
- d) rozdělení

**Individuální
ochrana osob**

- a) možnosti a způsob použití improvizovaných prostředků k ochraně dýchacích cest, očí a povrchu těla,
- b) množství a strukturu prostředků individuální ochrany, místa jejich uskladnění, zabezpečení jejich výdeje (pokud se použití předpokládá),
- c) způsob

**Individuální
ochrana obyvatelstva**

Pro potřeby ochrany dýchacích cest, očí a povrchu těla se zpracují zásady, které obsahují možnosti a způsob použití prostředků improvizované ochrany.

Zpracovatelé jednotlivých plánů v různých etapách řízení

OKŘ	Hospodářská opatření pro KS (HOPKS)	Dokument krizového plánování	Dokument havarijního plánování
vláda	Koncepce HOPKS	X	X
Ministerstva a ÚSÚ	Koncepce HOPKS, Plán nezbytných dodávek, Plán hospodářské mobilizace	Krizový plán, Typové plány	Ústřední poplachový plán (MV)
ČNB	x	Krizový plán v oblasti měnové politiky a bankovníctví	x
KRAJ	Plán nezbytných dodávek*	Krizový plán kraje (<i>obsahuje např. havarijní plán kraje, povodňový plán kraje, pandemický plán</i>)	Vnější HP, Havarijní plán kraje, Poplachový plán IZS (<i>dokumenty PO - Požární poplachový plán, Plán plošného pokrytí</i>)
OBEC	Plán nezbytných dodávek	Krizový plán ORP	Může HP obce (<i>není zakázáno a lze odvodit</i>)
PO a PFO	Plán opatření hospodářské mobilizace (dodavatel)	Plán krizové připravenosti (zpracovávají také územní správní úřady- např. finanční)	Vnitřní HP, Podklady pro zpracování Vnějšího HP

Příloha G – Záchranný útvar HZS ČR⁵⁹

V objektu bývalých kasáren Petra Bezruče v Hlučíně došlo k ukončení činnosti Vojenského záchranného útvaru a jeho transformací k 1. 1. 2009 vznikl Záchranný útvar Hasičského záchranného sboru ČR. Jeho náplní jsou záchranné a humanitní úkoly s celorepublikovou působností, ale také výcviková a odborná činnost. Útvar může pro záchranu lidských životů, zdraví a majetku nasadit různé specialisty – chemiky, kynology, potápěče, pyrotechniky, lezce-záchranáře. Stěžejní síly, tj. 1. a 2. záchranná rota, jsou dislokovány v Hlučíně, 3. záchranná rota vznikla 1.1. 2010 s dislokací ve městě Zbiroh z důvodu dosažitelnosti a efektivního využití sil a prostředků na území ČR. Hlučinský útvar disponuje těžkou technikou pro vyprošťování extrémně těžkých a objemných břemen, automobilovou technikou ženižního, vyprošťovacího, požárního, dopravního a zásobovacího zaměření. V současnosti je připravováno umístění nové základny humanitární pomoci a zároveň umístění další roty Záchranného útvaru v Jihlavě, která by měla být strukturou obdobná s rotou Zbiroh.⁶⁰

Činnosti útvaru:

I. záchranná činnost

a) *záchranná a humanitární činnost*: vyhledávání, vyprošťování a záchrana osob ze zavalených objektů; záchranné a potápěčské práce na vodě; zemní práce (uvolňování koryt řek, zavalených komunikací apod.); vyprošťování uvíznuté nebo havarované techniky; používání trhavy k demoličním pracím; provádění radiačního a

⁵⁹ Záchranný útvar Hasičského záchranného sboru ČR. Článek, včetně obrázku, autor neuveden. [online] [citováno 2014-02-16]. Dostupné z: <http://hlucin.com/?page=informace&sekce=1&id=82>

⁶⁰ Záchrannému útvaru HZS přibude další rota, jako nejhodnější dislokace byla vytipována Jihlava [online, publikováno 2013-11-01] [citováno 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.pozary.cz/clanek/70511-zachrannemu-utvaru-hzs-pribude-dalsi-rota-jako-nejvhodnejsi-dislokace-byla-vytipovana-jihlava/>

chemického průzkumu, vytyčování nebezpečných oblastí; dekontaminace osob, techniky, materiálu, terénu; likvidace úniku ropných produktů; sběr a likvidace uhynulých živočichů; evakuace osob, přeprava hospodářských zvířat a materiálu; distribuce pitné vody; zajištění nouzového přežití obyvatel pomocí humanitární základny (300 – 400 osob)

b) *obnova postižených území*: nouzové zásobování elektrickou energií, přečerpávání vody velkokapacitními čerpadly, nouzové zásobování pitnou vodou, zdravotní podpora, nouzové zásobování humanitárním materiálem

c) *poskytování záchranné a humanitární pomoci v zahraničí*: specialisté potápěči – lezci, kynologové, specialisté na trhací práce, zdravotníci, specialisté black-out (resp. nouzové zásobování elektřinou⁶¹)

II. výcviková činnost

a) vstupní příprava nových příslušníků HZS: základní příprava pro práci v jednotkách, speciální tělesná příprava, chemická příprava, topografická, spojovací zdravotní a psychologická příprava;

b) výcvik v rozsahu vzdělávacího programu stanoveného GŘ HZS ČR (př. obsluha motorové pily, zacházení se zvířaty při MU, vůdce malého plavidla); c) výcvik v získávání řídičských oprávnění příslušníků HZS, vč. periodického školení k získání referentských oprávnění (tj. povolení k řízení služebních vozidel)

III. odborná činnost: záchranná kynologie, výcvik potápěčů, střelnictví – trhací práce, speciální technika.

Počty zásahů za dobu existence útvaru⁶²:

2009 – 27 zásahů (lokální povodně),

2010 – 136 zásahů (lokální povodně – Moravskoslezský, Liberecký, Ústecký Jihomoravský, Olomoucký a Zlínský kraj, sněhové kalamity po celé ČR),

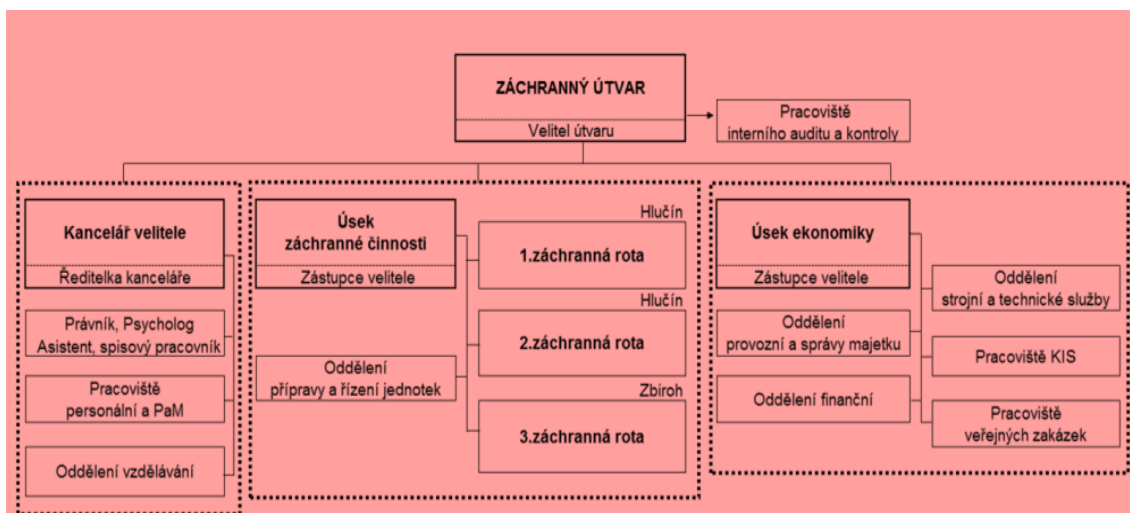
2011 – 25 zásahů,

2012 – 63 zásahů,

2013 – 75 zásahů (červnové povodně, sněhová kalamita, požár budovy ve Zlíně, zásahy na sklad nelegálního lihu).

61 Aktuálně např. únorová pomoc postiženému Slovinsku, informace lze dohledat v článcích na webu Požáry.cz. Dostupné z: <http://www.pozary.cz/clanek/78730-hasici-ukoncili-humanitarni-pomoc-ve-slovinsku-v-nedeli-rano-se-vratili-domu/> nebo na webu HZS ČR – viz zdroj závěrečného obrázku 62 Před pěti lety vznikl záchranný útvar HZS ČR. Časopis 112 ROČNÍK XIII ČÍSLO 1/2014 [online] © 2010 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [citováno 2014-02-16]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xiii-cislo-1-2014.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>

Struktura Záchraného útvaru HZS ČR k 1. 1. 2012

Zdroj: <http://www.hzscr.cz/clanek/organizace-organizace.aspx>

Pomoc Slovinsko, únor 2014

Zdroj: <http://www.hzscr.cz/fotogalerie/pomoc-slovinsko-unor-2014-fotogalerie-2.aspx>

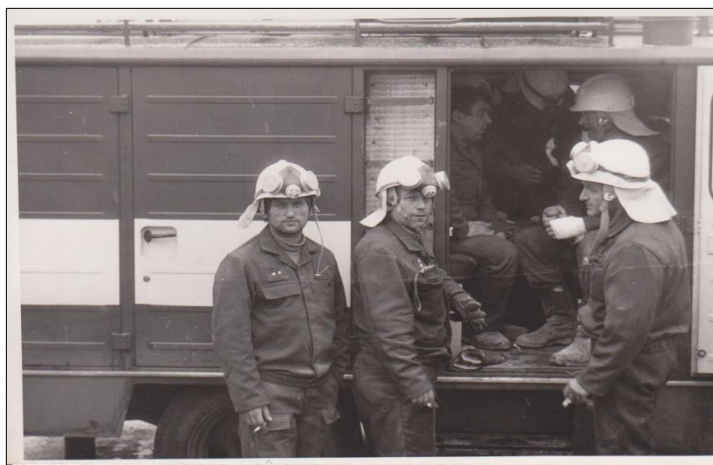
Příloha H – USAR⁶³

Jedná se o jeden z odřadů MV-generálního ředitelství HZS ČR, který je předurčen pro vyhledávací a záchranné práce v obydlených oblastech - zejména po zemětřeseních. Může také působit na území ČR při zřícení budov. Tomu odpovídá název odřadu, který vznikl zkrácením anglického Urban Search and Rescue Team. Podle týlového zabezpečení se odlišuje střední odřad (nejméně na 7 dnů v počtu 36 osob) a těžký odřad (nejméně na 10 dní v počtu 69 osob). Přeprava je zabezpečována letecky, alternativě pozemní cestou do vzdálenosti 1000 km. Dle charakteru záchranných prací je vybavován technickými prostředky z HZS hl. m. Prahy a HZS Moravskoslezského kraje.

Historie

Za první vlašťovku tohoto druhu mezinárodní pomoci lze považovat vyslání 78 členné jednotky českých hasičů v prosinci roku 1988, kdy rozsáhlé zemětřesení postihlo Arménii (stát v tehdejší Svazu sovětských socialistických republik). ČR totiž do té doby do zahraničí poskytovala téměř výhradně finanční nebo materiální humanitární pomoc. Hlavní zásahovou činností ve městě Leninakanu byla záchrana osob ze zřícených objektů a další pomoc postiženému obyvatelstvu.

Jednotka českých hasičů (tehdy požárníků) v Leninakanu

Zdroj: soukromý archiv autorky. Na fotografii uprostřed je otec - kpt. Ladislav Uher (téměř 25 let služby pro HZS hl. m. Prahy ukončilo jeho náhlé úmrtí v r. 1997, v přímé souvislosti se záchrannými pracemi během rozsáhlých povodní na Moravě, kde byl velitelem pražské jednotky).

⁶³ Odřad USAR © 2006 CREATED BY CZI, S.R.O. [online] [citováno 2014-02-16] Dostupné z: <http://www.usar.cz/webmagazine/subcategories.asp?idk=19>

Základy specializovaného odřadu určeného pro vyhledávání a záchranu osob ze sutin zřícených budov se začaly psát až po roce 1999, tedy v roce, kdy svět soustřeďoval všechny dostupné záchranářské kapacity do oblastí postižených zemětřeseními v Turecku a na Tchaj-wanu. Česká republika nebyla na poskytování záchranářské pomoci do zahraničí připravena. Chyběla opora v právních předpisech, smluvní ujednání, metodické pokyny, speciální technické prostředky, nebyl proveden výběr osob do záchranných jednotek, neprováděla se zvláštní odborná příprava atd. Existovaly však schopnosti a vůle záchranářů, později také snaha zákonodárců zabývat se problematikou zapojování sil a prostředků ČR do mezinárodních záchranných operací a poskytování humanitární pomoci do zahraničí, situace se začala zásadně měnit. Plnění úkolů v této oblasti stanovil zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, mimo jiné uložil MV odpovědnost za rozhodnutí a poskytnutí pomoci v dohodě s MZV. Nařízením vlády č. 463/2000 Sb. pak byla stanovena základní pravidla zapojování do mezinárodních záchranných operací. Usnesením vlády č. 458 ze dne 9. května 2001 za zmínku stojí také materiál „Zapojení České republiky do mírových a záchranných operací a humanitární pomoci“, který byl schválen. Na něj pak navazovala celá řada dokumentů schválených Bezpečnostní radou ČR a vládou ČR.

Od roku 1999 bylo pro formování první specializované vyhledávací a záchranné jednotky využito sil a prostředků HZS hlavního města Prahy a to především vzhledem k jeho personální i materiální základně, návaznosti na mezinárodní letiště i základnu dopravního letectva Armády ČR, která byla schopna vyčlenit letecké prostředky pro přepravu humanitární pomoci. Prostřednictvím MV-GŘ HZS ČR došlo v tomto roce také k napojení ČR na Mezinárodní poradní skupinu pro vyhledávací a záchranné práce (INSARAG), v rámci níž jsou projednávána pravidla a metodické postupy pro všechny procedury při vysílání, transportu, přijímání a koordinaci mezinárodních sil při rozsáhlých katastrofách spojených se zřícením objektů a poruchou infrastruktury v postižené oblasti.

Důležitou složkou USAR odřadu jsou kynologové se speciálně vycvičenými psy pro vyhledávání živých osob ze sutin. Proto bylo potřeba přikročit k systémové práci s kynologickými organizacemi působícími na území ČR a k jejich využívání a dále k vytvoření podmínek pro vznik služební kynologie u HZS ČR. Následovalo postupné vybavování členů předurčených do USAR odřadu osobními ochrannými prostředky a prostředky osobní potřeby a zajišťování technických a logistických prostředků pro USAR odřad z finančních prostředků HZS hl.m. Prahy a MV-GŘ HZS ČR.

Struktura odřadu

Těžký USAR odřad se skládá z 69 osob: z velitele odřadu, 2 velitelů segmentů, 2 jejich zástupců, 4 techniků technické služby – 2 spojařů a 2 logistiků, 4 styčných důstojníků, 2 lékařů, IT specialisty, statika, 2 velitelů čet, 4 družstev hasičů (1+9) a 2 kynologických skupin (1+4).

Střední USAR odřad se skládá z 36 osob: z velitele odřadu, zástupce velitele odřadu, 2 styčných důstojníků, 6 kynologů, lékaře, 2 týlových techniků, IT technika, velitele čty, dvou družstev hasičů-záchranářů (1+9) a statika.

Příloha I – Jednotky požární ochrany

Pro účely plošného pokrytí území ČR jednotkami požární ochrany (JPO) se podle operační hodnoty jednotky dělí do šesti kategorií JPO I – JPO VI. Jednotky kategorie I až III mají tzv. **územní působnost** = na výzvu příslušného OPIS HZS ČR provádí zásah i nad rámec území zřizovatele. Jednotky kategorie IV až VI mají působnost místní, tzn., že plní úkoly v místě zřizovatele, případně na výzvu územně příslušného OPIS HZS ČR poskytují speciální techniku. Po dohodě mohou být využívány k zásahům i mimo svůj územní obvod.

Tabulka 1: Kategorie jednotek požární ochrany

JPO I	jednotka HZS ČR (profesionální hasiči), zajišťující výjezd jednoho až tří družstev o zmenšeném početním stavu (1+3), družstev (1+5) nebo jejich kombinaci, poskytuje pomoc obcím speciální a ostatní technikou v území své působnosti v místě dislokace plní úkoly místní jednotky PO; u početně málo obsazených stanic zpravidla v součinnosti s místní jednotkou sboru dobrovolných hasičů (SDH) obce.
JPO III/1	jednotka SDH obce kategorie JPO II, která zabezpečuje výjezd družstva o zmenšeném početním stavu a zřizuje se zpravidla ve vybrané obci s počtem obyvatel nad 1000
JPO III/2	jednotka SDH obce kategorie JPO II, která zabezpečuje výjezd dvou družstev o zmenšeném početním stavu a zřizuje se zpravidla ve vybrané obci s počtem obyvatel nad 1000
JPO III/1	jednotka SDH obce kategorie JPO III, která zabezpečuje výjezd družstva o zmenšeném početním stavu a zřizuje se zpravidla ve vybrané obci s počtem obyvatel nad 1000
JPO III/2	jednotka SDH obce kategorie JPO III, která zabezpečuje výjezd dvou družstev o zmenšeném početním stavu a zřizuje se zpravidla ve vybrané obci s počtem obyvatel nad 1000
JPO IV	jednotka HZS podniku zřizovaná právnickou nebo fyzickou podnikající osobou; poskytuje speciální techniku na výzvu OPS HZS ČR zpravidla na základě písemné dohody
JPO V	jednotka SDH obce kategorie JPO V, která zabezpečuje výjezd družstva o zmenšeném početním stavu
JPO VI	jednotka SDH podniku zřizovaná právnickou nebo fyzickou podnikající osobou; poskytuje speciální techniku na výzvu OPS HZS ČR zpravidla na základě písemné dohody.
Nezařazené	jednotky PO nezařazené do plošného pokrytí. Nezařazená jednotka SDH obce má základní početní stav jako jednotka kategorie JPO V. Nezařazené jednotky PO se zpravidla zařazují do druhého a vyššího stupně poplachu v poplachových plánech.

Tabulka 2: Operační hodnota jednotek PO podle kategorií

Kategorie jednotky PO	JPO I	JPO II	JPO III	JPO IV	JPO V	JPO VI
Doba výjezdu [min]	2	5	10	2	10	10
Územní působnost [min]	20	10	10	není	není	není
Počet jednotek PO *	238	202	1339	94	5802	256
Druh jednotky PO	HZS kraje	SDH obce	SDH obce	HZS podniku	SDH obce	SDH podniku

*) Stav jednotek PO ke 2. 6. 2009

Vzhledem k tomu, že k požáru nebo mimořádné události může dojít kdekoli na území ČR, bylo nutné vytvořit systém JPO, který zabezpečí účinnou pomoc plošně v celé ČR, a to do určitého časového limitu s určitým množstvím sil a prostředků. Zároveň je nezbytné, aby ochrana obyvatel nebyla limitována jen možnostmi obce, ve které bydlí nebo mají majetek, a aby obec v případě žádosti o pomoc nebyla limitována vlastní momentální solventností nebo dobrovolnou ochotou toho, kdo může pomoc poskytnout. Z hlediska efektivity dále bylo nutné stanovit hranice možností JPO z hlediska jejich vybavení, odborné přípravy a kompetencí při provádění zásahu.

Základní princip organizace systému JPO, neboli plošného pokrytí, spočívá v tom, že každému katastrálnímu území obce je, dle stupně jeho nebezpečí, předurčeno odpovídající zajištění jednotkami PO. Tím je garantována: doba dojezdu JPO, danou operační hodnotou JPO podle jejich druhu, množství sil a prostředků (počet JPO a jejich vybavení, počet hasičů), které se do určeného časového okamžiku dostaví na místo zásahu. Stupeň nebezpečí obce se stanovuje podle ohodnocení míry rizika vzniku MU v závislosti na počtu obyvatel, charakteru katastrálního území a počtu zásahů v daném katastrálním území za rok. Např. vyšší počet obyvatel, historická zástavba, průmyslové oblasti nebo dopravní uzly pravděpodobnost vzniku mimořádných událostí zvyšují. Předurčenost JPO pro daný katastr obce je stanovena nařízením kraje.⁶⁴

⁶⁴ jan.pecl@grh.izscr.cz. Jednotky požární ochrany. [online]. Publikováno 2. 6. 2009. © 2010 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. [citováno 2014-02-13]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx>.

Tabulka 3: Základní tabulka plošného pokrytí území ČR jednotkami PO

Stupeň nebezpečí území obce		Počet jednotek PO a doba jejich dojezdu na místo zásahu
I	A	2 JPO do 7 min a další 1 JPO do 10 min
	B	1 JPO do 7 min a další 2 JPO do 10 min
II	A	2 JPO do 10 min a další 1 JPO do 15 min
	B	1 JPO do 10 min a další 2 JPO do 15 min
III	A	2 JPO do 15 min a další 1 JPO do 20 min
	B	1 JPO do 15 min a další 2 JPO do 20 min
IV	A	1 JPO do 20 min a další 1 JPO do 25 min

Jednotky SDH obcí

Zabezpečování požární ochrany na území obce je svěřeno do pravomocí obcí. Přípravenost k zásahu je z organizačního, materiálního i finančního hlediska plně v jejich kompetenci (zákon 133/1985 Sb., o požární ochraně). Základním dokumentem jednotky požární ochrany obce je zřizovací listina - § 12 nařízení vlády č. 172/2001 Sb., k provedení zákona o PO, ve znění pozdějších předpisů (další dokumentace dle tohoto nařízení: stejnopis jmenovacího dekretu velitele jednotky, seznam členů jednotky, dokumentace o odborné způsobilosti členů, doklad o zdravotní způsobilosti členů pro výkon v jednotce). Při zabezpečování požární ochrany na území obcí je možné sdružovat prostředky a zřídit společnou jednotku PO, kterou mohou dvě nebo více obcí zřídit na základě smlouvy o sdružení § 69a zákona 133/1985 Sb., o požární ochraně. Zřizování těchto společných jednotek požární ochrany schvaluje HZS kraje.

Činnost v jednotce SDH obce vykonávají členové na základě dobrovolnosti. Tato činnost se při hašení požáru, provádění záchranných prací při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech považuje za výkon občanské povinnosti. Do těchto jednotek mohou být zařazeny i osoby vykonávající službu jako svoje zaměstnání. Členové sborů zařazených jako JPO II, kteří jsou v pracovním poměru, jsou určováni velitelem jednotky k pracovní pohotovosti mimo pracoviště (tj. hasičská zbrojnice). Drží systém směn.⁶⁵

Je nutné odlišit „Jednotku sboru dobrovolných hasičů obce“ a „Sdružení dobrovolných hasičů“. Jednotka SDH obce je organizace zřizovaná a plně zabezpečována obcí. Sdružení dobrovolných hasičů je zpravidla název základní organizace občanského sdružení na úseku PO, např. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, České hasičské jednoty nebo Moravské hasičské jednoty. Těmito organizacím

⁶⁵ Jednotky SDH obcí. [online]. Publikováno 13. 11. 2011 © 2010 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. [citováno 2014-02-13] Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-sdh-obci.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

obec může poskytovat dotaci na činnost a spolupracovat s ní v oblasti požární ochrany i v oblasti ochrany obyvatelstva. Tyto organizace se však řídí zejména zákonem o sdružování občanů a svými stanovami, např. nemohou ukládat úkoly obcím a naopak. Právní vztah těchto občanských sdružení k obcím je stejný jako jiných občanských sdružení. Pokud tedy jejich členové chtějí při své činnosti pro občanské sdružení užívat prostory zbrojnice, požární techniku a věcné prostředky jednotky SDH obce, které jsou vlastnictvím obce, musí mít s obcí uzavřenu smlouvu.⁶⁶

⁶⁶ *Metodika pro zřizování jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí Č.j. MV- 52763-6/PO-2008.* [online]. Publikováno 17. 6. 2008 2011 © 2010 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. [citováno 2014-02-13]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/metodika-zrizovani-jsdho.aspx>

Příloha J – Typové činnosti složek IZS⁶⁷

Přehled:

STČ-01/IZS "Uskutečněné a ověřené použití radiologické zbraně"

STČ-02/IZS "Demonstrování úmyslu sebevraždy"

STČ-03/IZS "Hrozba použití NVS nebo nález NVS, podezřelého předmětu, munice, výbušnin a výbušných předmětů"

STČ-04/IZS "Letecká nehoda"

STČ-05/IZS "Nález předmětu s podezřením na přítomnost B-agens nebo toxinů"

STČ-06/IZS "Opatření k zajištění veřejného pořádku při shromážděních a technopárty"

STČ 07/IZS "Záchrana pohřešovaných osob-pátrací akce v terénu"

STČ 08/IZS "Dopravní nehoda"

STČ 09/IZS "Zásah složek IZS při mimořádné události s velkým počtem raněných a obětí"

STČ 10/IZS "Při nebezpečné poruše plynulosti provozu na dálnici"

STČ 11/IZS "Chřipka ptáků"

STČ 12/IZS "Při poskytování psychosociální pomoci"

STČ 13/IZS "Reakce na chemický útok v metru"

STČ 14/IZS "Amok-útok aktivního střelce"

⁶⁷ pavel.agh@grh.izscr.cz Dokumentace IZS. Publikováno 29. 1. 2014. [online]. © 2010 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [citováno 2014-02-19] Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/dokumentace-izs-587832.aspx>

	Katalogový soubor typové činnosti složek IZS STČ 08/IZS	Společný list složek integrovaného záchranného systému
Číslo jednací MV-88828-2/PO-2008	při společném zásahu u dopravní nehody	Gestor typové činnosti MV-generální ředitelství HZS ČR

1. Charakter a druh mimořádné události (MU)

1.1 Vymezení druhu MU a souvislosti s dalšími soubory typových činností složek integrovaného záchranného systému při společném zásahu (STČ IZS):

Doporučení: Při práci s tímto STČ IZS je vhodné využívat přílohy tohoto listu, která obsahuje některé důležité pojmy a definice z právních předpisů a interní dokumentace.

Definice dopravní nehody:

- A.** Obecná definice z právního předpisu - § 47 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změně některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů
Dopravní nehoda je událost v provozu na pozemních komunikacích, například havárie nebo srážka, která se stala nebo byla započata na pozemní komunikaci a při níž dojde k usmrcení nebo zranění osoby nebo ke škodě na majetku v přímé souvislosti s provozem vozidla v pohybu.
- B.** Rozšířená definice pro potřeby tohoto STČ 08/IZS
Dopravní nehoda je taková MU, při které v souvislosti s provozem na dálnici, silnici, místní nebo účelové komunikaci (dále jen pozemní komunikace) hrozí ohrožení nebo je přímo ohrožen život nebo zdraví osob, případně hrozí či vznikla škoda na majetku nebo na životním prostředí, která podléhá oznamovací povinnosti.

Pro potřeby STČ 08/IZS platí, že

- 1) Podle této typové činnosti se postupuje při společném zásahu složek IZS zejména v souvislosti s dopravními nehodami:
 - při kterých je nezbytné provést záchranné a likvidační práce a pro jejich provedení je nutná spolupráce složek integrovaného záchranného systému (IZS) a využití jejich kompetencí ke speciálním činnostem např. řízení dopravy, odstranění překážky silničního provozu, sjízdnost vozovky apod.,
 - u kterých je důvodně podezření na spáchání trestného činu v souvislosti s provozem vozidel na komunikacích a vyšetřování probíhá souběžně s prováděnými záchrannými a likvidačními pracemi,
 - u kterých je prováděno šetření příčin dopravní nehody Policií České republiky (dále jen „Policie ČR“) nebo jiným k tomu příslušným orgánem a šetření probíhá souběžně s prováděnými záchrannými a likvidačními pracemi.
- 2) Ustanovení této typové činnosti se přiměřeným způsobem vztahují i na dopravní nehody v uzavřených areálech.
- 3) Cílem činnosti složek IZS při zásahu u dopravních nehod na pozemních komunikacích je zejména:
 - a) zajištění místa a okolí dopravní nehody,
 - b) poskytnutí první pomoci raněným,
 - c) provedení protipožárních opatření,
 - d) vyprostění raněných a ohrožených osob,
 - e) zamezení úniku nebezpečných látek a látek ohrožujících,
 - f) poskytnutí nezbytné humanitární pomoci postiženým osobám.
- 4) Pokud složky IZS zasahují u dopravní nehody komplikované jinými riziky, využijí se přiměřeně další typové činnosti zejména:
 - a) Nález předmětu s podezřením na přítomnost biologických agens nebo toxinů - STČ 05/IZS,
 - b) Typová činnost složek IZS při společném zásahu u mimořádné události s velkým počtem raněných a obětí - STČ 09/IZS,
 - c) Typová činnost složek IZS při společném zásahu při nebezpečné poruše plynulosti silničního provozu - STČ 10/IZS.

	Katalogový soubor typové činnosti složek IZS STČ 08/IZS	Společný list složek integrovaného záchranného systému
Číslo Jednací MV-88828-2/PO-2008	při společném zásahu u dopravní nehody	Gestor typové činnosti MV-generální ředitelství HZS ČR

1.2. Negativní vymezení MU:

Tato typová činnost se nevztahuje na problematiku dopravních nehod,

- a) které podle zvláštního právního předpisu mohou na místě vyřešit účastníci nehody,
- b) u kterých při odstranění následků (likvidační nebo obnovovací práce- viz příloha tohoto listu) asistuje pouze jedna ze složek IZS.

1.3. Druhy dopravních nehod podle míry ohrožení složek IZS

A. Dopravní nehody, u kterých podmínky na místě zásahu umožňují, aby záchranné a likvidační práce na místě prováděli záchranáři bez zjevného vlastního ohrožení (významná část dopravních nehod). Likvidační práce po dohodě se správcem komunikace provádí složky samostatně, nebo k jejich provedení vyžadují specializované ostatní složky IZS, případně jejich zajištění řeší v rámci věcné a osobní pomoci.

Poznámka: velitel zásahu zpravidla nepřetržitě nekoordinuje činnost složek IZS a není vytyčena nebezpečná zóna.

B. Dopravní nehody, při kterých je nezbytné raněné osoby vyprostit a transportovat do bezpečné vzdálenosti. Záchranáři a účastníci nehody jsou ohroženi trvalými nebo hrozícími účinky vyvolanými dopravní nehodou (např. požár vozidla), k jejichž odstranění je nezbytné provést neprodleně záchranné a likvidační práce, případně nepřítelným stavem nebo druhem terénu, kdy pohyb na místě zásahu vyžaduje speciální vybavení nebo výcvik. Je vytyčena nebezpečná zóna.

C. Dopravní nehody, u kterých je důvodné podezření nebo je prokázána přítomnost nebezpečných látek (např. přeprava dle ADR) a záchranáři musí používat nejvyšší stupeň ochrany. V takovém případě je na hranici nebezpečné zóny nutné zabezpečit dekontaminaci nebo dezaktivaci záchranářů a raněných či kontaminovaných osob.

Poznámka: Velitel zásahu přijme nezbytné opatření pro ochranu životů a zdraví osob ve složkách IZS a nařídí vytyčit nebezpečnou zónu. Způsoby a postupy při dekontaminaci a dezaktivaci záchranářů a raněných či kontaminovaných osob (od odstranění oděvu a opláchnutí pod sprchou až po dekontaminaci s využitím dekontaminačních člnů) nejsou v této typové činnosti popisovány. Orientační doporučení velikosti nebezpečných zón do převzetí velení příslušníkem Hasičského záchranného sboru (HZS ČR):

- hořlavé kapaliny, louhy, kyseliny - 5m,
- jedovaté plyny, páry, prachy - 15m,
- látky schopné výbuchu - 30m,
- radioaktivní látky - 50m,
- třaskaviny, rozsáhlá oblaka par - 100 až 1000m.

2. Velitel zásahu, členění místa zásahu a řízení záchranných a likvidačních prací

2.1. Stanovení velitele zásahu podle druhu dopravní nehody

Při zásazích podle 1.3. A. a 1.3. B. a 1.3. C je zpravidla řídící a koordinační složkou HZS ČR a velitelem zásahu velitel jednotky požární ochrany (pokud zasahují síly a prostředky jednotek požární ochrany). V případě, že na místě dopravní nehody nezasahují, je velitelem zásahu velitel nebo vedoucí té složky, které přísluší provádění převažujících záchranných a likvidačních prací podle zvláštního právního předpisu. Do příjezdu první jednotky požární ochrany, nebo do příjezdu příslušníka k řízení příslušné složky, řídí součinnost na místě dopravní nehody velitel nebo vedoucí té složky, která se na místo dostavila jako první.

2.2. Členění místa zásahu na úseky

Při zásazích může být místo zásahu rozděleno na úseky, kde se provádí určitá charakteristická činnost nebo při rozsáhlých dopravních nehodách (v koloně) na místa vzniku jednotlivých nehod.

	Katalogový soubor typové činnosti složek IZS STČ 08/IZS	Společný list složek integrovaného záchranného systému
Číslo Jednací MV-98828-2/PO-2008	při společném zásahu u dopravní nehody	Gestor typové činnosti MV-generální ředitelství HZS ČR

2.3. Součinnost velitele zásahu s orgány Policie ČR, které plní u dopravní nehody jiné úkoly

Souběžně se zásahem u dopravní nehody může probíhat samostatné řízení o trestných činech prováděné orgány činnými v trestním řízení nebo šetření policejního orgánu pověřeného dohledem nad bezpečností a plynulostí silničního provozu ve věci přestupků nebo jiných správních deliktů.

Ve věcech spolupráce s orgány činnými v trestním řízení velitel zásahu:

- vyhoví dožadání orgánů činných v trestním řízení § 8 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, ve věci provedení úkonů v přípravě řízení nebo provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů, které mu bezprostředně předcházejí.
Poznámka: Činností s tím spojené zabezpečují zejména síly a prostředky Policie ČR;
- řídí provedení záchranných a likvidačních prací na místě události takovým způsobem, aby byly co nejvíce zachovány věcné důkazy a stopy sloužící pro potřeby trestního řízení;
- postupuje po ukončení záchranných prací s ohledem na činnost přítomných orgánů činných v trestním řízení, vyhoví jejich dožadání a konzultuje s nimi další likvidační práce;
- postupuje obdobným způsobem i při šetření policejního orgánu pověřeného dohledem nad bezpečností a plynulostí silničního provozu;

2.4. Poskytování informací o dopravní nehodě

Ve věcech podávání informací z místa zásahu velitel zásahu:

- stanoví místo pro podávání informací; určí příslušné osoby, které podávají informace,
- odpovídá za informování sdělovacích prostředků o záchranných a likvidačních pracích a opatřeních na ochranu obyvatelstva;
- může využít tisková pracoviště a mluvčí jednotlivých složek IZS a dotčených orgánů, kteří čerpají informace z místa MU s cílem sjednotit skutečné informace vůči všem veřejným a jiným sdělovacím prostředkům
Poznámka: Je-li prováděno vyšetřování, je na místě přítomný zástupce orgánu činného v trestním řízení oprávněn sám nebo prostřednictvím velitele složky IZS (zpravidla Policie ČR) požadovat selekci poskytovaných informací, samozřejmě s výjimkou tiskových informací a informací potřebných k vedení zásahu. Velitel zásahu nebo osoba jím pověřená v tomto případě obsah a rozsah informací konzultují s tímto orgánem, který není povinný selekci zdůvodňovat. Současně je také oprávněn poskytovat informace o průběhu vyšetřování z místa zásahu samostatně);
- vydává souhlas k pořízení fotodokumentace a natáčení filmových záběrů z místa MU
Poznámka: Je-li prováděno vyšetřování, je v případě žádosti o tento souhlas nutná dohoda s na místě přítomným zástupcem orgánu činného v trestním řízení, který provedení těchto úkonů řídí. Pokud je pořizování fotodokumentace nebo filmových záběrů i úkonem v trestním řízení, je optimální, aby je prováděl příslušník Policie ČR.

3. Časové vymezení společného zásahu řešeného podle této typové činnosti

A. Za začátek zásahu se považuje okamžik, kdy došlo na základě oznámení a jeho vyhodnocení příslušným operačním střediskem nebo na žádost příslušníka z místa dopravní nehody k aktivaci jiné složky IZS.

B. O ukončení zásahu rozhoduje velitel zásahu v těchto případech:

- a. oznámení se ukázalo být plané,
- b. jsou ukončeny záchranné a likvidační práce,
- c. další činnosti na místě dopravní nehody mají charakter obnovovacích prací a jsou řízené nebo objednané správcem komunikace nebo orgány veřejné správy.

**Katalogový soubor typové
činnosti složek IZS
STČ 08/IZS**

**Společný list složek
integrováného
záchranného systému**

Číslo jednací
MV-86828-2/PO-2008

**při společném zásahu
u dopravní nehody**

**Gestor typové činnosti
MV-generální ředitelství
HZS ČR**

4. Využitelné síly a prostředky

- A. Policie ČR
- a) zejména příslušníci služby dopravní policie místně příslušných dopravních inspektorátů Policie ČR a dálničních oddělení Policie ČR,
 - b) Letecká služba Policie ČR.
- B. Strážníci obecních, resp. městských policí na základě součinnosti dohody s místně příslušným územním odborem, městským či obvodním ředitelstvím Policie ČR nebo na základě začlenění obecní, resp. městské policie do IZS kraje nebo na základě veřejnoprávní dohody obcí v teritoriu, v němž probíhá řešení dopravní nehody).
- C. Zdravotnická záchranná služba kraje (ZZS) včetně Letecké záchranné služby.
- D. Jednotky požární ochrany zejména
- a) jednotky HZS krajů,
 - b) jednotky sboru dobrovolných hasičů (SDH) obcí,
 - c) jednotky HZS podniků.
- E. Právnické a podnikající fyzické osoby poskytující věcnou nebo osobní pomoc podle zákona o IZS, které byly k jejímu poskytnutí vyzvány na základě jejich specializace (nebezpečné látky, jeřáby apod.) nebo byly povolány na základě předplacených asistenčních služeb. Odtahové služby zajišťované správci komunikací na výzvu Policie ČR.
- F. Správci komunikací.

5. Spolupráce s odpovědnými orgány veřejné správy podle typu komunikace

Na základě rozdělení působnosti a majetkových vztahů vyplývá organizace správy a údržby na kategoriích komunikací takto:

a) Dálnice, rychlostní silnice a silnice I. třídy

Správu a údržbu organizuje a zajišťuje státní organizace Ředitelství silnic a dálnic České republiky (ŘSD ČR), které k zabezpečení této činnosti na příslušných dálničních úsecích a vybraných úsecích rychlostních silnic zřídilo střediska správy a údržby dálnic (SSÚD). Na zbývajících rychlostních silnicích a běžných silnicích I. třídy zajišťují pro ŘSD údržbu soukromé firmy nebo Správy údržby silnic (SÚS).

Poznámky: Rychlostní silnice je zvláštní silnice I. třídy. Vlastnické právo státu k dálnicím a silnicím I. třídy vykonává ze zákona Ministerstvo dopravy. Vykonem vlastnických práv státu k dálnicím a silnicím I. třídy pověřilo Ministerstvo dopravy ŘSD ČR.

b) Silnice II. a III. třídy

Správu a údržbu organizují a zajišťují krajské a obecní úřady obcí s rozšířenou působností, k zabezpečení této činnosti jsou zřízeny Správy údržby silnic (SÚS) nebo najaty soukromé firmy.

c) Místní komunikace

Správu a údržbu organizují a zajišťují městské (obecní) úřady, k zabezpečení této činnosti jsou zpravidla zřízeny Technické služby (TS), respektive Komunální služby (KS). Města (obce) údržbu místních komunikací zajišťují i jiným dodavatelským způsobem, pokud nejsou zřízeny TS nebo KS.

d) Účelové komunikace veřejného charakteru

Správu a údržbu organizují a zajišťují přímo vlastníci, kterými jsou právnické nebo fyzické osoby. Veřejný charakter mají všechny účelové komunikace, u nichž neomezi silniční správní úřad vstup veřejnosti na žádost vlastníka.

Schvaluji: genmjr. Ing. Miroslav Štěpán v.r.
generální ředitel HZS ČR

dne: 13. 2. 2009

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Barbora Kudrnová

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: kombinované

Název práce: Systém krizového řízení a ochrana obyvatel ČR při nevojenských krizových situacích a mimořádných událostech

Rok: 2014

Počet stran textu bez příloh: 62

Celkový počet stran příloh: 38

Počet titulů českých použitých zdrojů: 15

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 43

Počet ostatních zdrojů: 0

Vedoucí práce: Ing. Michaela Melicharová